

EUANGELION UNNI TA JESU-ÚMBA CHRIST-KO-BA UPATOARA LUKA-UMBA

¹ WONTO ba kauwállo mankulla unnoa tara túgunbilliko gurránto géen kinba,

² Yanti bo gearun kin bara gúkulla, unnoa tara nakillikan kurri-kurri kabiruğ gátun mankilikan wiyellikanne koba.

³ Murrárág tia kátan yantibo, koito bağ ba tuiğ ko girouğ, Teopolo murrárág ta,

⁴ Ğurra-uwil koa bi tuloa, unnoa tara wiya-toara banuğ ba.

⁵ Yanti-kálai ta Herod noa kakulla, Piriwál noa kakulla Iudaia ka, kakulla noa tarai hiereu Dhakaria yitirra, Abia-úmba konara: gátun nukuğ gikoúmbe yinálkun koba Aaron-úmbe, giakai bountoa yitirra Elidhabet.

⁶ Buloara bula kakulla murrárág Eloi kin, mikan ta gurraiyeleùn bula Yehóa-ko noa ba wiyellikanne yarakai ma korien.

⁷ Keawaran bula wonnai korien kulla, bountoa Elidhabet gurrauwai; gátun bula ba gurrógbai kakulla.

⁸ Gátun yakita kakulla, umulliela noa ba Eloi kin makan ta, yirruğ ka gikouğ kin hiereu koba,

⁹ Yanti kiloa hiereu koba uman, yirruğ ka gikoúmbe ta upulliko bon porapora koiyuğ ko uwá noa ba nao koba Yehóa kai koba.

10 Ġatun yanti bo yantinto konara kùri wiyelliela warai ta yakita winelliela ba porapora.

11 Ġatun paipéa noa aġelo Yehóa-úmba ġikouġ kin, ġarokilliela noa túġkaġkirri ka koiyuġ kón ta porapora ka.

12 Ġatun nakulla bon noa ba Dhakaria ko, unma bon noa ba, kinta ġaiya noa ba kakulla.

13 Wonto ba aġelo wiya noa, Kinta kora bi kauwa, Dhakaria; kulla ġurra ta wiyellikanne ġiroúmba, ġatun nukuġ ko ġiroúmba ko wonnai kánùn ġiroúmba, ġatun wiyánùn bi ġiakai yitirra Ioanne.

14 Ġatun pitál bi kánùn, pitál kauwálkan kánùn pórkuillinùn ġikouġ kinbiruġ.

15 Kauwál wal noa kánùn, mikan ta Yehóa kin, ġatun keawai wal noa wain pitánùn, keawai tarere, ġatun warakaġ wal noa witellinùn Marai yirriyirri kan biruġ ko, waraka biruġ tunkán ta biruġ.

16 Ġatun noa wiyánùn wal barun kauwál-kauwál wonnai Ithárael-úmba Yehóa-kin ko Eloi ta barúnba.

17 Ġatun wal noa uwánùn ġikouġ kin mikan ta kaiyu ka Marai ta Elia-uúmba, warbuġgulliko búlbúl biyuġbai tara koba wonnai kolaġ, ġatun barun kinko tuloa kako; uma-uwil koa barun kùri kurrikurri Yehóa kinko.

18 Ġatun noa Dhakariako wiya bon aġelonuġ, Yakoai kan baġ ġurránùn unni? kulla baġ ġurroġbai, ġatun nukuġ emmoúmba ġurroġ géen.

19 Ġatun noa aġeloto wiya bon, Ġatoa Gabriel, ġakillin Eloi kin mikan ta; ġatun yuka tia wiyelliko ġirouġ, ġatun túġunbilliko ġali tara ko pitálmullikanne ko.

20 A! ġurrulla bi, ġóg ko wal bi kánùn, ġatun kaiyu korien wal bi kánùn wiyelli ta, yaki-kálai tako purreáġ kako unni tara kánún ba, kulla bi ba ġurra korien wiyellikanne emmoúmba, kabo kánùn wal unni tara.

21 Ġatun bara kùri ko mittia Dhakarianuġ, ġatun kotelliela minnuġ-bulliela noa tunkéa noa nao ka.

22 Ġatun noa ba paikulléùn warrai ta, kaiyu korien noa wiyelli ko barun; ġatun bara ġurra Marai noa nakulla nao ba; kulla noa wauwál-wauwál umá barun ġatun, ġarokilliela noa ġóg ko.

23 Ġatun kirun kabulla purreáġ ġikoúmba umullikanne, waita ġaiya noa uwá kokerá ko ġikouġ ka tako.

24 Ġatun yukita purreáġ ka Elidhabet ġikoúmba nukuġ warakáġ bountoa, ġatun yuropulléùn bountoa warán yellenna ka, wiyelliela bountoa,

25 Yanti noa tia Yehóako umá nakulla noa tia ba purreáġ ka, mankilliko barun ba béelmulli tin kùri tin.

26 Tarai-ta yellenna ka hek ka, Gabriel ta aġelo ta puntimai ta wiyabunbia bon Eloi kinbiruġ uwolliko, purrai kolaġ, Galilaia koba, ġiakai Nadharet,

27 Mirrál lako wiyatoara ko, kùri kako Yotheop kinko yitirra ko, wannai taro noa Dabidúmba; gátun mirrál giakai yitirra Mari.

28 Gátun noa ágelo uwa bounnoun kin, gátun wiyelliela, A! murrárág umatoara bi Yehóa kátan giroug katoa ba; murrárág umatoara bi nukug ka.

29 Gátun bountoa ba nakulla bon, kinta bountoa kakulla wiyellita gikoug kin, gátun kotelliela bountoa minariğ unni totóg kátan.

30 Gátun ágeloko wiya bounnoun, Kinta kora bi, Mari: kulla bin pitálmatoara Eloito noa.

31 A, gurralia bi, warakág bi kánùn, wannai kan giroug kin pika ka, gátun yinal pórkullinùn, gátun bi giakai yitirra IETHU.

32 Gátun wal noa kauwál kánùn, gátun wal bon wiyánùn gia kai Yinal ta wokka ka ko; gátun noa Yehóako Eloito gúnùn wa bon yellawollikanne biyugbai koba Dabidúmba gikoúmba:

33 Gátun noa wiyánùn wal yanti-katai baruñ Yakobúmba; gátun gikoúmba piriwálkanne keawai wal kánùn wirán.

34 Wiya gaiya bountoa bon ágelonug Mariko, Yakoai ke unni kánùn, kulla bag kùri korien?

35 Gátun noa ágeloko wiya bounnoun, Tanan wal noa uwánùn Maraikan murrárágkan giroug kinko, gátun kaiyuko wokka tinto wutinùn wal giroug, koito ba unnoa ta murrárág pórkullinùn giroug kin; wiyánùn giakai yinal ta Eloi koba.

36 A, gurralia, giroúmba wuggunbai Elidhabet, warakág bountoa yinal gurrogéen koba

bounnoun ba; g̃atun unni ta yellenna hek ta bounnoun-kai-kan wiyatoara g̃urra-uwai.

37 Kulla g̃urakito ke noa Eloito kaiyukanto ke.

38 G̃atun bountoa Mariko wiya, Kauwá yanti kámúnbilla tia wiya bi ba; g̃atoa mankillikan Yehóa-umba. G̃atun noa ágelo púntirkulléun bounnoun kinbirug̃.

39 G̃atun bountoa Mari bug̃kulléun unti-tara purreág ka, g̃atun uwa bountoa karakai bulkára kolag̃, kokerá ko Yuda kako;

40 G̃atun bountoa uwa kokera ko Dhakaria-umba kako, g̃atun búgbúg̃ ka bounnoun Elidhabetnug̃.

41 G̃atun yakita g̃aiya g̃urrá bountoa ba Elidhabetto pulli Mariúmba, tulutilléun g̃aiya wonnai bounnoun kin pika ka; g̃atun warapál bounnoun ba Elidhabet kin Maraikanto murrárágko:

42 G̃atun bountoa wiyelléun pulli wokka wiyeliela, murrárág umatoara bi nukug̃ ba; g̃atun murrárág umatoara peil giroúmba pika koba.

43 G̃atun minariğ tin tia unni, tanan uwa tunkan piriwál koba emmoúmba?

44 Kullá bag̃ ba g̃urrá pulli giroúmba g̃urréug̃ ka emmoug̃ kin, wonnai g̃aiya tia tulutilléun emmoug̃ kin pika ka pitál ko.

45 G̃atun murrárág umatoara bountoa g̃urrá; kulla unnoa tara kánun umatoara, wiyatoara bounnoun kin Yehóa kinbirug̃.

46 G̃atun Mariko bountoa wiya, “Maraito emmoúmba ko wiyan murray bon Yehóanug̃,

47 Ġatun maraito emmoúmba ko pitál umulléun Eloi kin Miroma emmoúmba.

48 Kulla noa nakulla mirrál bountoa ba umullikan ġikoúmba; A, unti biruġ yantinto tia wiyánun murráràġ upatoara.

49 Kulla noa tia kaiyukanto unnoa tara kauwál uma; ġatun yitirroa ġikoúmba murráràġ upatoara kátan.

50 Ġatun murrayi ġikoúmba barun kinba kintakan bon kátan willuġġél kúri kabiruġ tarai kúri kabiruġ.

51 Túġunbilléun noa kaiyukan turrug ġikoúmba; wupéa noa barun ġaruġ ġara yaroyaro búlbúl ban kotellikanne.

52 Upéa noa barán parrán kaiyukan yellawolligél labiruġ barúnba, ġatun wupéa noa barun mirrál wokka laġ.

53 Ġukulla noa kapirrikan ko múrráràġ ta, ġatun noa barun parólkan yuka mirrál ko.

54 Umulléun noa ġikoúmba umullikan Itháraelnuġ, ġurrulli biruġ ġikouġ kinbiruġ murrayi ta ġikoúmba;

55 Yanti wiya noa ba barun biyuġbai to ġearúnba, Abáramnuġ, ġatun barun wonnai tara ġikoúmba yanti katai.”

56 Ġatun Mari bountoa kakulla bounnoun katoa ġoro ka yellenna ka, ġatun willuġ ba ġaiya bountoa bounnoun ka tako kokera ko.

57 Yakita ġaiya Elidhabetúmba kakulla wonnai pórkullinun; ġatun yinal bounnoun ba pórkulléun.

58 Ġatun ġurra bara kótita ko bounnoun bako, yanti Yehóako noa ba murràràġ umá bounnoun kin; ġatun bara pitál kakulla ġatun bountoa

59 Ġatun yakita ġaiya purreàġ ka, uwa ġaiya bara kullabulliko wonnai ko; ġatun bara wiya bon ġiakai Dhakaria, biyuġbai tin yitirra tin

60 Ġatun tunkanto wiya bountoa, Yanoa; kulla bon wiyànùn ġiakai Ioanne.

61 Ġatun bara bounnoun wiya, Keawaran ġiroúmba kótita wiya ba ġiakai unni yitirra

62 Ġatun bara túġa umulléùn bon biyuġbai ko ġikoúmba ko, wonnén noa bon yitirra wiyànùn?

63 Ġatun noa wiya upulligél ko, ġatun noa upa wiyelliela, Yitirra noa ġiakai Ioanne. Ġatun bara yantinto kota.

64 Ġatun tanoa-kál-bo kurraka buġkulléùn ġikoúmba, ġatun bon ġikoúmba tállàġ balbal kakulla, ġatun noa wiya, ġatun noa wiya murrai Eloinuġ.

65 Ġatun bara kinta kakulla yantin ta untakál; ġatun unni tara wiyellikanne totóġ kakulla yantin ta kalog koa bulkaroa Yuda ka.

66 Ġatun bara yantinto unnoa tara ġurra wúnkulla barun kin búlbúl la, wiyelliela, Yakoai unni ta wonnai kánùn! Ġatun máttàra Yehóa-úmba ġikouġ kin kátan.

67 Ġatun noa Dhakaria ko biyuġbai ġikoúmba, warapal bon wupéa Marai to yirriyirri to, ġatun noa wiyelliela ġiakai,

68 “Kámúnbilla bon Yehóanug̃ Eloinug̃ Ithárael koba pitálliko; kulla noa uwa barun nakilliko, g̃atun wirrilliko kúri ko g̃ikouğ̃ kaiko.

69 Ġatun bouğbug̃ga noa nulka-nulka g̃olomullikan g̃earun, kokerá Dabid-úmba ka g̃ikoúmba mankillikan;

70 Yanti noa ba wiya kurraka ko propet koba ko yirriyirrikan to yantin to, purrai yantin kurrikurri kabirug̃:

71 Ġoloma-uwil koa g̃earun g̃earúnba bukka tukulla birug̃, g̃atun máttára birug̃ barun kin-birug̃ yantin tabirug̃ yarakai willug̃ kabirug̃,

72 Umulliko murrari ko wiyatoara barun kin biyug̃bai ko g̃earúnba, g̃atun g̃urrulliko g̃ikoúmba wiyatoara yirriyirri ta;

73 Pirral-man noa g̃ali wiyelliela bon Abáramnug̃ biyug̃bai g̃earúnba,

74 Ġúwil koa g̃earun noa, mankilliko g̃earun máttára birug̃ bukkakan tabirug̃ g̃earúnba, g̃urra-uwil koa géen bon kinta korien ko,

75 Yirriyirrikan g̃atun murrarágkan mikan ta g̃ikouğ̃ kin, yantin ta purreág̃ ka moron g̃earúnba.

76 Ġatun g̃intoa, wonnai ta, wiyánún bin yitirra propet ta wokka kako; kulla bi uwánún g̃anka mikan ta Yehóa kin, upulliko yapug̃ ko g̃ikoúmba;

77 Ġukilliko g̃urrulliko moron ko g̃ikouğ̃ kaiko kúri ko, warewarekan yarakai barúnba,

78 Murrari tin kanwollin Eloĩ koba tin g̃earúnba, g̃urrakan wokka kabirug̃ tanan uwa g̃earun kinko,

79 Ġukilliko purreaġ barun ko yellawolli ta ba ko ġorogorà ba ko, ġatun komirra kaba tetti koba, yutilliko tinna ko ġearúnba ko yapuġ koa pitál koba koa.”

80 Ġatun wonnai poaikulléun, ġatun ġuraki noa maraikan ko, kulla noa koruġ koa yakita ko purreaġ kako paipéa noa ba Ithàrael kinko.

2

1 YAKITA purreaġ ka, wiya noa Kaithariko Augútoko, upa-uwil koa barayantin kùri murrapulliko.

2 Ġatun unni murrapullikanne una yakita Kurinio noa ba kobàna kakulla Thuria ka.

3 Ġatun yantin bara uwa murrapulliko barun ka tako.

4 Ġatun noa Yotheop uwa wokka-laġ Ġalilaia kabiruġ, kokerá biruġ Nadharet tabiruġ, Iudaia kolaġ, kokera kolaġ Dabidúmba kolaġ, ġiakai yitirra Bethlehem; (kulla noa kokerá koba ġatun kotita koba Dabidúmba;)

5 Murrapulliko bon ġatun Mari bounnoun katoa, wiyatoara nukuġ ġikoúmba, wonnai kan bountoa warakaġ.

6 Ġatun yakita kakulla, kakulla bara ba unta, purreaġ ka kàtan pórkuilli koa bountoa ba wonnai.

7 Ġatun bountoa pórbuggulléun kurri-kurri yinal, ġatun bountoa muġgama bon kirikin to, ġatun bon wúnkulla takilligélla buttikaġ koba ka; kulla wal tantullan kokera takilligél.

8 Ġatun bara éipu-kál untoa kakulléún, tumimillin wirrál barun ba tokoi ta

9 Ġatun noa aġelo Yehóa-úmba tanan uwa barun kin, ġatun kullaburra Yehóa-úmba kakulla barun katoa; kinta ġaiya bara kakulla.

10 Ġatun noa aġeloko wiya barun, Kinta kora; kulla nurun baġ wiyan murraràġ totóġ kakilliko pitál ko, kakilliko yantin ko kùri ko.

11 Kulla nurúnba pórkulléún unni purreàġ, kokerá Dabidúmba ka, Ġolomullikan ta, noa Kritht ta Piriwál ta.

12 Ġatun unni túġa kánun nurúnba; nanún boboġnuġ ġamatoara kirikin taba, kakillin ba takilligél laba

13 Ġatun tanoa kal bo paipéa konara morokál ġikouġ katoa aġelo katoa, murraràġ wiyellin bon Eloinuġ, ġiakai,

14 Wiyabunbilla bon murraràġ Eloinuġ wokka kaba moroko kaba, ġatun kámunbilla pitál purrai tako, murraràġ umatoara barun kùri ko.

15 Ġatun kakulla ba, waita uwa bara ba, aġelo barun kinbiruġ moroko kolaġ, wiyellan bara éipu-kál taraikan-taraikan, Waita géen yakita Bethlehem kolaġ, na-uwil koa unnuġ tara kakulla ba, ġala Yehóako noa wiya géarun

16 Ġatun bara uwa kurrakai, ġatun nakulla Marinuġ, ġatun boboġ pirikilliela takilligél laba.

17 Ġatun nakulla bara ba, wiyabunbéa bara yantin ta purrai ta unnoa wiyellikanne wiya-toara barun wonnai tin.

18 Ġatun bara yantinto ġurra, kotelliela unnuġ tara, wiya barun bara éipu-kál-lo.

19 Wonto ba bountoa Mariko miromá unni tara, ġatun kota bountoa minki ka búlbúl-la bounnoun kin.

20 Ġatun bara éipu-kál willuġ ba kakulla, murraràġ wiyellin ġatun pitálmullin bon Eloinuġ ġala biruġ natoara biruġ ġurratoara biruġ bara yantita wiyatoara ba barun kai.

21 Ġatun purreàġ ét ta kakulla ba, kullintiela ko túġa-witia wonnai, ġiakai bon wiya Iéthu, ġala ba wiya noa aġeloko kurrikurri noa ba pika ka kakulla kunto ka.

22 Ġatun purreàġ ka ġoloin ta killibinbin bounnoun ba, yanti Mothé-ko noa ba wiya, mankulla bara bon Hierothalem kolaġ, ġukilliko bon Yehóa kin;

23 (Yanti wupa ba wiyellikanne ta Yehóa-úmba ġiakai, Yantin kúri tara ġanka-ġanka pika kabiruġ yirri-yirri wal kánùn yitirroa Yehóa koba;)

24 Ġatun ġukilliko ġutoara, ġala wupa ba wiyellikanne taba Yehóa-úmba, ġiakai, Buloara purrouġkan ġa keawai wuroġ buloara poppolameri.

25 A! ġatun kakulla noa tarai kúri Hierothalem kaba, ġiakai noa yitirra Thimeon; ġatun unnoa kúri wiyellikan tuloakan, ġatun ġurrullikan, mittillin pitál ko Ithárael-úmba ko; ġatun Marai yirri-yirri-kan kakulla ġikouġ kin.

26 Ġatun bon wiyatoara Maraito yirri-yirri-kan-to, keawai noa nanùn tettibullikanne, nauwil koa noa Krithtnuġ Yehóa-úmba.

27 Ġatun noa uwa Marai toa hieron kako: ġatun bula ba porikullaito puruma wonnai Iethu

kin, umulliko bon yanti ko upatoara ko wiyelikanne tako,

²⁸ Mankulla gaiya bon noa gikouğ kin turrug ka, gatun pitálma noa bon Eloinuğ, gatun wiyelliela,

²⁹ “Wamünbilla bi tia Yehóa yakita pitálkan, yanti wiya bi ba:

³⁰ Kulla bağ nakulla gaikuğ ko golomullikan giroúmba,

³¹ Ġali ko kakilliko ġintoa yantin ko kúri ko mikan tako;

³² Kaibuğ kakilliko barun ethánékal ko, gatun pitál kakilliko kúri ko Ithárael giroúmba ko.”

³³ Ġatun bula Yothep gatun Mari kotelliela unnoa wiyatoara gikouğ kai.

³⁴ Ġatun Thimeon ta noa pitálma barun, gatun wiyelliela Marinuğ tunkan gikoúmba, “A! kátan noa unni wonnai kakilliko puntimulliko, gatun bouğkulliko kauwál-kauwál barúnba Ithárael koba; gatun túğa ko wiyéa kánun;

³⁵ (Kauwa, yirrako bin turánun wal marai giroúmba kóti,) paipi-uwil koa kotatoara búlbúl labiruğ kauwál-kauwál labiruğ.”

³⁶ Ġatun kakulla wakál Anna, propetkun, yinálkun Panuel koba, konara koba Ather koba; bountoa ta ġurroğéen ġağkakálin, gatun kakulla bountoa poribai ta wunál la hepta ta, murrakin tabiruğ bountoa katalla;

³⁷ Ġatun bountoa maboğun kukulla wunál la éty-warra yantikalai tabiruğ, waita uwa korien bountoa hieron kabiruğ, wonto ba gurrulliela Eloinuğ bon purreağ ka gatun tokoi ta ta-korien.

38 Ġatun bountoa uwolliela tanoa-kal-bo, wiya-paiyéán bon Yehóanug, ġatun wiyelliela yantin barun ġikouġ kin barun, nakillikan ġupaiyiko Hierothalem kako.

39 Ġatun upá bara ba unni tara yanti wiyatoara Yehóa koba, willuġbo ġaiya bara kakulla Galilaia kako, barun ka tako kóti kako Nadharet tako.

40 Ġatun wonnai poaikulléún ġuraki noa maraikan kátan; ġatun pitálmatoara bon Eloi koba.

41 Waita uwa bula ġikoúmba tunkan ġatun biyuġbai Hierothalem kolaġ yanti-katai wunál la takilligél lako kaiwitoara wokka koa.

42 Ġatun noa ba wunál la dodeka ka, waita ġaiya uwa bara Hierothalem kolaġ wirikai ko takilli ko.

43 Ġatun kirun kakulla purréaġ, willuġbo bara ba, wonnai Iéthu noa minka willuġ ka Hierothalem ka; ġatun noa Yothepko ġatun tunkanto ġurra korien bula.

44 Wonto bara ba punta bon barun kin konara, uwa purréaġ ka wakál la; ġatun bara bon tiwa kóti ta ka.

45 Ġatun bara na korien bon ba, willuġbo ġaiya bara katéakún Hierothalem kolaġ tiwolliko bon.

46 Ġatun purréaġ ka ġoro kulla, nakulla ġaiya bara bon murrug ka hieron ka, yellawolliela willi ka barun kin didathkaloi ka, ġurrullielia barun wiyelliela barun wiyellikanne pulli.

47 Ġatun yantinto bara bon ba, ġurra, kotelliela bara bon ġuraki ġatun wiyatoara ġikoúmba.

48 Ġatun nakulla bara bon ba, unma ġaiya barun; ġatun tunkanto ġikoúmba-ko wiya bon, Nai, minariġ tin bi kakulla ġearun kai? a! biyuġ ta uwa bali, tiwolliela bali bin, minki-kan-to.

49 Ġatun noa wiya barun, Minariġ tin nura tia tiwolliela? keawai nura ba ġurran-upa-uwil koa baġ pintunúmba-kan wiya noa tia ba?

50 Ġatun bara ġurra korien unnoa wiyelli ta wiya noa ba barun,

51 Ġatun noa uwa barun katoa barán Nadharet tako, ġatun ġurrullikan noa kakulla barun kin: wonto bountoa ba tunkan to ġikoúmba miromá unni tara wiyellikanne murrug ka búlbúl la bounnoun kin.

52 Ġatun noa Iéthuko poaikulléun ġuraki kakilliko, ġatun kauwál kakilliko, ġatun pitálmulliko bon Eloito ġatun kúriko.

3

1 Yakita kakulla wunál la pipátin ta piriwál koba Tiberio Kaithar koba, kobána noa Pontio Pilato Iudaia ka, ġatun tetrák noa Herod Galilaia ka, ġatun ġikoúmba kóti Pilip tetrák noa Ituréa ka, ġatun yantin tako Trakoniti ka, ġatun Luthanio tetrák noa Abiléne ka,

2 Annath ġatun Kaiapath hiereu piriwál bula kakulla, wiyellianne Eloí koba uwa Ioanne kinko bon, yinal Dhakaria koba, koruġ kaba.

3 Ġatun noa uwa yantin toa purrai toa Iorádan toa, wiyelliela korimulliko kanumaiko, warekul-liko yarakai;

4 Yanti wupaitoara biblion ka wiyellikanne Ethaia koba propet koba, ġiakai, Pulli wakál

koba wiyelléün koruğ kaba, Yapuğ Yehóa koba murrárág umulla nura, tuloa kakillikoyapuğ gikoúmba.

⁵ Yantin ta pilabai warapal upinún, gátun yantin ta bulkára umánún puntiğ; gátun warinwarin ta umánún tuloa, gátun yapuğ yarakai wolluğbiara umánún poitoğ;

⁶ Gátun yantinto nanún wal golomullikanne Eloi koba.

⁷ Wiya gáiya noa barun konara uwa bara korimulliko gikouğ kinko, Ela béara! konara maiya kiloa nura! gánto nurun wiya murralliko bukka tin tanan ba uwánún?

⁸ Koito nura ba umullia murrárág minki kabiruğ; gátun kota yikora nura kóti ka minki ka nurun kin wiyelliko, Abáram gearun noa gearúnba biyuğbai; kulla bağ wian nurun, Eloi noa kaiyukan kátan umulliko unti tara biruğ tunúğ kabiruğ wonnai kakilliko Abáram kinko.

⁹ Gátun yakita baibai wúnkulla kúlai ta wirrá ka; koito ba yantin kúlai keawai kátan murrárág kólbúntillánún wal barán, warekulliko koiyuğ kako.

¹⁰ Gátun kúriko bon wiya, wiyelliela, Minnuğ banún gáiya géen?

¹¹ Wiya noa barun, wiyelliela, Niuwoa kót-kan buloarikan gikoúmba, gumunbilla bon keawai ko; gátun niuwoa kuntokan gumúnbilla bon yanti kiloa.

¹² Uwá gáiya bara telóné korimulliko, gátun wiya bon, Piriwál, minnuğ banún géen?

¹³ Gátun noa wiya barun, Manki yikora untoakál unnoabo mara wiyatoara nurúnba.

14 Ġatun bara army-kanko wiya bon wiyelliela, Minnuġ banún ġéen? ġatun noa wiya barun, Bukkamai yikora yantin kúri, ġatun wiyéa-yemmai yikora ġakoyellaikan yantin kúri; ġatun murrei kauwa nura ġaloakan ġutoarakan nurúnba.

15 Ġatun bara ba kúri kotelliela, ġatun yantinto kúriko kotelliela murrug ka ba ko, búlbúl la ba ko barun kin ba ko ġikóuġ Ioannenuġ, minariġ noa Kritht ta, mirka keawaran.

16 Ioanneto noa wiya barun yantin ta, wiyelliela, Korimulliko baġ kátan nurun bato ko; wonto ba wakál kaiyukan kauwál-kau wálkan ġatoa kiloa uwánún, murrárág korien baġ poruġbuġgulliko túġganuġ ko ġikoúmba ko; ni-uwoa ta korimanún nurun Marai to yirri-yirri ko ġatun koiyuġ ko:

17 Pituon ġikoúmba mankillin máttára ba, ġatun murkun noa umánún bünkilliġél laba ġikoúmba, ġatun noa ka-umánún wiet ġikoúmba tako kokerá ko; wonto ba tirri koiyuġ-banún wal noa koiyuġ ka talokulli korien ta.

18 Tarai ta yantin kauwál-kauwál wiya noa: ġatun wiyelli ta ba ko barun kúri.

19 Wonto noa ba Herodnuġ tetráknug piralma bon, noa boun noun kin Herodia kin nukuġ ka Pilip-úmba ġikoúmba kóti koba, ġatun yantin yarakai noa ba uma Herodto,

20 Yanti unni uma, wirriġbakulla bon noa Ioannenuġ jail ka.

21 Yakita barunbo karima yantin kúri, kakulla ġaiya korimullliela bon Iéthunuġ, ġatun wiyelliela, moroko ġaiya waruġkalléun,

22 Ġatun uwa barán Maraikan yirri-yirrikan murrin kiloa purrouġkan kiloa, ġikouġ kin; ġatun wakál pulli kakulla moroko tin, wiyelliela, Ġintoa ta emmoúmba yinal pitálmullikanne; pitálman baġġirouġ.

23 Ġatun niuwoa bo Iéthu kakilliliela wunál la triakonta ka ġiko-úmba, puntelliela bon yinal Yothepúmba, wonto yinal Eli-úmba;.....

38 Wonto yinal Enoth-úmba, wonto yinal Thet-úmba, wonto yinal Adam-úmba, wonto yinal Eloi-úmba.

4

1 ĠATUN noa Iéthu warapálkan Maraikan yirri-yirri-kan, willuġbo kakulla Iorádan tabiruġ, ġatun bon yatéa Maraito koruġ kolaġ,

2 Nupitoara bon purreaġ ka tettarekonta ka diabollo. Ġatun unta tara purreaġ ka keawai noa ta ba: ġatun ġoloin ba unta tara kakulla, kapirri ġaiya noa kakulla.

3 Ġatun noa diabollo wiya bon, Wiya, bi ba yinal Eloi koba, wiyellia unni tunuġ ka-uwil koa kunto.

4 Ġatun noa Iéthuko bon wiya, wiyelliela, Wupatoara ta, Keawai kúri kánún moron kunto kabiruġ, wonto ba Eloi koba pulli tabiruġ.

5 Ġatun noa diabollo yutéa bon waita bulkará ko, nanunbéa bon yantin piriwál koba purrai ta ba tanoa-kál-bo kurrakai.

6 Ġatun noa diabollo wiya bon, yantin kaiyu kako ġunún bag ġirouġ, ġatun pitálmulliko ġali

tara ko; koito ba ġukulla tia emmouġ; ġatun bag ġutan ganúmbo pitál bag ba kátan.

7 Ġintoa ba wiyánùn tia, kánùn bin yantin ġiroúmba.

8 Ġatun noa Iéthuko wiya bon, Kauwa bi, Thátan, willuġ ka emmouġ kin; koito ba wupatoara, Wiyánùn wal bi Yehóanuġ ġiroúmba Eloinuġ, ġatun ġikouġ bo ġurránùn wal bi.

9 Ġatun noa bon yutéa Hierothalem kolaġ, ġatun wúnkulla bo búlwarra ka hieron ka, ġatun wiya bon, Yinalla bi ba unni Eloikoba, warekulla bi unti biruġ barán:

10 Kulla ba wupatoara ta, Wiyánùn noa barun aġelo ko nakilliko ġirouġ, ġolomulliko ġirouġ;

11 Ġatun bara bin manùn máttárró wokka lag, tinna koa ġirouġ pultéa-kùn tunuġ ko yantin ta.

12 Ġatun Iéthuko, wiyelliela, wiya bon, Wiyatoara ta, Yanoa wal bi numa yikora bon Yehóanuġ Eloinuġ ġiroúmba.

13 Ġatun noa diabollo ġoloin kakulla unni tara nupatoara, waita ġaiya noa uwa ġikouġ kinbiruġ yakita ko.

14 Ġatun noa Iéthuko willuġ ko kakulla, kaiyukan Maraikan, Galilaia kako: ġatun totóġ bon kakulla yantin ta purrai kariġ ka.

15 Ġatun noa wiyelliela thunagóġ ka barun ka ta, pitál wiyatoara bon yantinto.

16 Ġatun noa uwa Nadharet tako, kakulla noa poaikulléün unta; ġatun, yanti katai noa ba, uwa noa thunagóġ kako purreaġ ka thabbat, ġatun ġarokéa wokka lag wiyelliko.

17 Ġatun ġukulla bon biblion ta propet koba Ethaia koba: ġatun buġbuġġa noa ba biblion, nakulla ġaiya noa ġiakai upatoara,

18 Marai ta unni Yehóa koba emmouġ kinba, kulla noa tia putia wiyelliko Euagelion barun kin mirrál la; yuka noa tia turon umulliko minkikan ko, wiyelliko barun wúntoara ko wamunbilliko, ġatun na-uwil koa bara munmin to, buruġ buġgulliko barun búntoara,

19 Wiyelliko * * * ġurrabunbilliko wunál la pitálmullikanne Yehóa koba.

20 Ġatun noa wirriġ-buġġa biblion, ġatun noaġutéa kan bon umullikan ko, ġatun yellawa barán. Ġatun bara bon pimilliela ġaikouġ ko, yantin thunagóġ ka ba ko.

21 Ġatun noa barun tanoa bo wiya, Turin-pai-béa unni wiya upatoara nurun kin ġurreúġ ka unti purreáġ ka.

22 Ġatun yantinto bara ġurrulliela bon, ġatun kota bara pulli murrai kurraka kabiruġ ġikouġ kinbiruġ. Ġatun bara wiya, Wiya, unni ta Yothepúmba yinal?

23 Ġatun noa barun wiya, Nura ta wiyánun tia unni wiyellikanne, Karákal, turon bi umulla gintoa bo; ġurra ġéen ba umatoara Kapernaum ka, umulla bi unti yantin ta purrai ta ġiroúmba ka.

24 Ġatun noa wiya, Tuloa nurun baġ wiyán, keawai propet ġurrá korien ġikouġ ka ta purrai ta kóti ka

25 Wonto baġ ba nurun wiyán tuloa, kauwál-kauwál ta mabogun Ithárael kulléun purreáġ ka

Elia-úmba ka, yakita wirriḡbakulla moroko ta wunál ta ḡoro ḡatun yellenna hek ta, tara-wará kakulla yantin ta purrai kariḡ ka;

²⁶ Keawai Elianuḡ yuka ba barun kinko, wonto ba Tbarepta kako Thidoni kako nukuḡ kako mabogun tako.

²⁷ Gatun kauwáhkauwáľkan leprokan Ithárael ka, yaki-káľai Eliéu koba propet koba; keawaran wakál barun kinbiruḡ turon umatoara, wonto ba noa Naaman Thuriakál.

²⁸ Ġatun yantin bara kakulla thunagóg ka, ḡurra bara unni tara, bukka kauwál kakulla

²⁹ Ġatun bouḡkulleùn, ḡatun yipa bon kokerá biruḡ, ḡatun bon yutéa pita kako bulkará ko kokerá ko wittitoara ko, wareka uwil koa bara bon walluḡḡón barán.

³⁰ Wonto noa ba uwolliela Willi koa barun katoa, waita uwa.

³¹ Ġatun noa uwa barán Kapernaum kako, kokerá ko Galilaia kako, ḡatun wiyelliela barun purreáḡ ka thabbat ka.

³² Ġatun bara kota wiyellikanne tin ḡikoúmba tin; kulla ḡikoúmba pulli kaiyukan.

³³ Ġatun kakulla wakál kúri thunagóg ka, ḡikouḡ kin minki ka marai kakulla diabol koba yarakai koba, ḡatun noa kaipulléùn wokka,

³⁴ Wiyelliela, Kámunbilla ḡearun; minnuḡ banún géen bin ḡintoa Iéthu Nadharetkál? uwa bi ḡearun tetti-umulli koláḡ? ḡimillin banuḡ ḡintoa ta; wakál bo ta yirri-yirri-kan Eloí koba.

³⁵ Ġatun bon Iéthuko koakulla, wiyelliela, Kaiyellia bi, ḡatun paikulléa ḡikouḡ kinbiruḡ.

Ġatun bon ba wareka willi ka diabollo, paikulléùn noa ġikouġ kinbiruġ, ġatun keawai bon tetti búntima ba.

36 Ġatun bara yantinto kota, ġatun wiyelliela barabo-barabo, Minariġ unni wiyellikanne! kulla noa wiya kaiyu-kan-to barun diabolnuġ yarakaikan, ġatun barun paikulléùn warrai tako.

37 Ġatun totóġ ġikoumba kakulla yantin toa purrai kariġ koa.

38 Ġatun noa uwa thunagóġ kabiruġ, ġatun polóġkulléùn Thimon kinko kokerá ko. Ġatun tunkán Thimonúmba nukuġ koba munni kakulla karinkan; ġatun bon bara wiya bounnoun kai kolaġ.

39 Ġatun noa ġarokéa bounnoun kin turruġ ka, ġatun noa koakulla karin; ġatun wareka ġaiya bounnoun karinto; ġatun bountoa bouġkulléùn tanoa-kál-bo, ġatun umulliela barun kaiko.

40 Ġatun punnál ba pulóġ-kulliléùn, yantin bara mankulla munni-munni-kan ġikouġ kinko; ġatun noa wunpilléùn barun kin máttára yantin ta, ġatun turon uma barun.

41 Ġatun diabol kauwál-kauwál paikulléùn kauwál-kauwal labiruġ, kaibulliela, ġintoa ta Kritht ta, yinal ta Eloi-koba. Ġatun noa barun koakulla wiya korien; kulla wal bara ġimilléùn bon Kritht ta noa unnoa.

42 Ġatun purreáġ ba kakulla, waita noa uwa korariġ; ġatun bara kúriko tiwa bon, ġatun uwa ġikouġ kin, ġatun mima bara bon, keawai noa waita wapa barun kinbiruġ.

43 Ġatun noa wiya barun, Wiyánún bo ta wal bag piriwálgél la Eloi koba taraikan ta kokerá; kulla wal tia ġaliko yuka.

5

1 ĠATUN yakita kakulla, warapa bon ba bara kuriko, ġurrulliko wiyellikanne Eloi koba, ġarokéa noa pitta ka waraka Gennetharet ta,

2 Ġatun nakulla buloara murrinawwai kakilliela wara ka; wonto ba bara makoroban waita uwa murrinawwai tabiruġ, ġatun bara umullliela pika mirkun.

3 Ġatun noa uwa wakál la murrinawwai ta Thimon koba ka, ġatun wiya bon yógyóġ umullia purrai tabiruġ. Ġatun noa yellawa barán, ġatun wiyelliela barun kúri murrinawwai kabiruġ.

4 Ġatun ġoloin noa ba wiya, wiya noa Thimónnuġ bon, Tuirkullia pirriko kako, ġatun wura pika nurúnba mankilliko.

5 Ġatun Thimónto, wiyelliela, wiya bon, Piriwál, uma ġéen tokoi ta yanti-katai, ġatun man korien; kulla bi wiyán wupinún wal baġ barán pika.

6 Ġatun uma bara ba unni, kokoi-kokoi bara uma makoro katai kal, ġatun pika kilpaiya.

7 Ġatun bara wokkaimulléun barúnba tarai taba murrinawwai taba; wa-uwil koa barun wintamulliko. Ġatun bara uwa, ġatun warapál bara wupéa buloara murrinawwai, pillukullliela ġaiya bara.

8 Nakulla noa ba Thimónto Peterko, puntimulléàn noa Iéthu kin warómbuğ ka, wiyelliela, Ela Piriwál! yuriğ bi wolla emmouğ kinbiruğ; kulla bağ yarakairán kùri kátan.

9 Kulla noa kota, ğatun yantin bara ğikouğ katoa ba, kauwállin makorrin mankulla bara ba.

10 Ğatun yantibo bara Yakobo ğatun Ioanne, yinal ta Lebedaio koba, mankillai bula ba Thimon katoa. Ğatun Iéthako noa wiya bon Thimóunuğ, Kinta kora bi; yakita biruğ manún wal bi barun kùri.

11 Ğatun mankulla bara ba murrinawai barán purrai tako, wúnkulla bara yantin, wirroba bon bara.

12 Ğatun yakita kakulla, kakulla noa ba tarai ta kokerá, a! wakál kùri kauwál leprokan; nakilliela noa Iéthunuğ puntimulléùn goarrá ko, ğatun wiya bon, wiyelliela, Piriwál, wiya, bi ba kalyukan kánún, umánún bi tia turon.

13 Ğatun noa bon wupilléùn máttára ğikouğ kin, wiyelliela, Kauwá; turon bi kauwa. Ğatun tanoa-kál-bo leprota wareka ğikouğ kinbiruğ ko.

14 Ğatun noa bon wiya, wiyéakùn koa noa barun kùri; wonto ba yiruğ uwa tũgunbilliko ğintoa bo hieru kinko, ğatun ğuwa kulla bi turon umatoara, yanti to Mothé ka noa ba wiya, ğurrulliko kakilliko barun.

15 Wonta ba yantin kakulla totóğ ğikouğ yantin toa purrai toa: ğatun kauwálko naro uwa ğurrulliko, ğatun turon kakilliko barun munni-munni ğikouğ kinbiruğ ko.

16 Ğatun noa uwa koruğ kako, ğatun wiyelliela.

¹⁷ Yakita kakulla tarai ta purreåg ka, wiyelliela noa ba, yellawa ba Parithaioi ġatun didathkaloi wiyellikanne koba, yantin tabiruġ kokerá biruġ Galilaia kabiruġ, ġatun Iudaia kabiruġ, ġatun Hierothalem kabiruġ; ġatun kaiynto Yehóa-úmba kakulla turon umulliko barun.

¹⁸ A! ġatun bara kùri wakál kùri kurréa pirrikilligél la munnikan karál; ġatun numa bara bon kurrilliko kokerá kolaġ, ġatun wunkilliko bon ġikouġ kinko mikan tako.

¹⁹ Ġatun keawai bara napa wonnén kurrilliko murrug kolaġ konara tin, uwa bara wokka laġ kokerá búlwarra ka, ġatun wupéa bon barán kulla koa willi-willi kako pirrikilligélkan Iéthu kin mikan ta.

²⁰ Ġatun nakulla noa ba kotellikanne barúnba, wiya noa bon, Ela kùri, yarakai ġiroúmba wareka ġirouġ kinbiruġ.

²¹ Ġatun bara ġarammateu ġatun Parithaioi kota, wiyelliela, Ġan-ke unni wiyan ba yarakai? Ġanto kaiyu-kan-to warekulliko yarakai, wonto ba wakállo Eloito?

²² Wonto noa ba Iéthuko ġurra kotatoara barúnba, niuwoa wiya wiyelliela barun, Minariġ tin nura kotelliela búlbúl lako nurun kin ba ko.

²³ Wonnén murráràġ wiyelliko, ġiroúmba ko yarakaito wareka ġirouġ kinbiruġ; ġa wiyelliko, Bouġkullia ġatun uwolliko?

²⁴ Wonto ba ġurra-uwil koa nura kaiyukan noa yinal kùri koba purrai taba yarakai warekuliko (wiya noa munnika karál), Wiyan banuġ, bouġkullia ġatun mara ġiroúmba pirrikilligél, ġatun waita unwolla ġirouġ ka tako kokerá ko.

25 Ġatun tanoa-kál-bo bougulléun noa barun kin mikan ta, ġatun mánkulla unnuġ ġikoúmba pirrikéa noa ba, ġatun waita uwa ġikouġ ka tako kokerá ko koti kako, pitálmulliela bon Eloinuġ.

26 Ġatun yantin bara kotelliela, ġatun bara ġaiya pitálma bon Eloinuġ, ġatun kinta laġ bara kauwál, kátan wiyelliela, Nakulla ġéen minariġ konéin buġgai.

27 Ġatun yakita yukita waita uwa noa, ġatun nakulla wakál telónenuġ, ġiakai yitirra Lebi, yellawollin wúnkilliġél la; ġatun noa wiya bon, Yettiwolla tia.

28 Ġatun noa wúnkulla yanti bo bouġkulléun, ġatun noa bon yettiwa.

29 Ġatun Lebiko bon noa upéa kauwál takil-likanne ġikouġ ka ta koti ka kokerá: ġatun kauwál kakulla konara telónai ko ġatun tarai to yellawa barun katoa

30 Wonto ba barúnba ġárammateu ġatun Parithaioi koakillan bara barun wirrobullikan ġikoúmba, wiyelliela, Minariġ tin nura tatan ġatun pittan barun katoa telónai koa ġatun yarakai toa?

31 Ġatun noa Iéthuko wiya barun, wiyelliela, Bara ba moron tai kátan keawai bara wiyan karákál; wonto ba bara munni kátan.

32 Uwa bag wiya korien ko murroġ taiko, wonto ba yarakai willuġ ko minki kakilliko.

33 Ġatun wiya bon bara, Minariġ tin bara mu-pai kátan murrinmurrin wirrobullikan Ioanne-úmba, ġatun wiyan wiyellikanne, ġatun yantibo

bara Parithaioi koba; wonto ba giroúmba ko tatan gátun pittan?

³⁴ Gátun noa wiya barun, Wiya, nura kaiyukan mupai umulliko barun wonnai kakillaikanne, yakita-kálai poribai ba kátan barun katoa ba?

³⁵ Wonto ba purreág kánùn wal, mánùn wal bon ba poribai barun kinbirug, gátun yakita gáiya bara mupai-kakillinún purreág ka unta tara.

³⁶ Gátun wiya noa barun wakál parabol giakai: Keawai kúri ko wupillinún buǵgaikál korokál la; ga ba, yanti buǵgaikál yiirbuǵganún gáiya wal, gátun pontol buǵgaikál labirug keawai korokál kiloa kátan.

³⁷ Gátun keawai kúri ko wupinún buǵgaikál wain pika ka korokál la; kulla buǵgaikálla potopai-yanún wal pika ka, gátun kiroabullinún, gátun pika kánùn yarakai.

³⁸ Wonto ba buǵgaikál wain wunún wal buǵgaikál la pika ka; gátun buloara murrárág kátan.

³⁹ Gátun keawai kúri koba pittánùn korokál wain keawai noa mánùn buǵgaikál wain, kulla noa wiyán korokál ta murrárág.

6

¹ GÁTUN yakita thabbat ka buloara, yukita thabbat ka kurri-kurri, uwa gáiya noa murrug koa yeaiǵél loa; gátun bara wirrobuli-kan-to gikoug ka to tittia wollug yeai, gátun takulla mirro-mirromá máttára barun kin.

² Gátun taraikanto Parithaioi koba wiya barun, Minariǵ tin nura uman unnoa keawaran

murrárág umulliko unti tara purreág ka thabbat ka?

³ Ġatun noa Iéthoko wiya, wiyelliela, Wiya nura, wiya nura, wiya ba unni, Dabid-to noa ba upa, niuwoabo ba kapirri kakilla ġatun bara ġikouġ katoa;

⁴ Uwa noa ba kokerá kai Eloi koba, ġatun mankulla takulla nulai nakillilkanne, ġatun ġukulla barun ġikouġ katoa ba ko, keawaran murrárág takilliko, wonto ba barúnba ko hiereu koba?

⁵ Ġatun noa barun wiya, Yinal ta kùri koba, piriwál noa kàtan yantin ko thabbat ko.

⁶ Ġatun yakita kakulla tarai ta thabbat ta, uwa ġaiya noa thunagóg ka ġatun wiyelliela: ġatun wakál kùri unta kakulla, máttàra ġikoumba túgkagkeri tirrai kakulla.

⁷ Ġatun bara ġàrammateuko ġatun Parithaioiko tumiméa bon, wiya bon noa ba turon umulla purreág ka thabbat ta; wiyayemma-uwil koa bara bon.

⁸ Wonto noa ba kota barúnba ġurrullliela, wiya bon noa máttàrakan tirraikan, Bouġkullia, ġatun ġarokilla Willi ka. Ġatun noa bouġkulléùn, ġatun ġarokéa.

⁹ Wiya ġaiya noa Iéthuko barun, Wiyánún wal bag nurun unni; wiya tuloa ta umulliko, murrárág ġa yarakai umulliko purreág, ka thabbat ta? moron umulliko, ġa warekulliko?

¹⁰ Ġatun nakilliela kari-kari yantin barun, wiya bon noa, Tutullia bi máttàra ġiroúmba.

Gatun upulléun gaiya noa, gatun máttára gaiya bon turon uma yanti tarai ba.

11 Gatun bara warapalkan bukkakan kakulla; gatun murrárág wiyellan barabo-barabo, min-nug banún bara bon ba Iéthunug.

12 Yakita unta purreág ka, uwa noa bulkára koga wiyelliko, yanti-katai noa tokoi ta wiyelliela bon Eloi-nug.

13 Gatun yakita purreág ta, kaai ba noa barun wirrobullikan gikoúmba; girimulléun noa barun kinbirug dodeka niuwoa, barun wiya giakai yitirra apothol;

14 Thimónnug (wiya noa giakai yitirra Pternug), gatun gikoúmba kurrakóg Andrea, gatun Yakobo gatun Ioanne, gatun Pilip gatun Bátolomai,

15 Mattaio gatun Thoma, gatun Yakobo Alpai-úmba, gatun Thimon giakai wiya yitirra Dheloté,

16 Gatun Iudath kurrakóg ta Yakobo-úmba, gatun Iudath Ithákariot, ninwoa gakoiyayé noa.

17 Gatun noa uwa barán barun katoa, gatun garawan tako garokéa noa, gatun konaró wirrobullikan gikoúmba, gatun kauwál konara kúri Iudaiakál, gatun Hierothalemkál, gatun korowátari Turokál gatun Thidonikál, uwa bara gurrulliko bon, gatun turon umulliko barun ba munní;

18 Gatun bara wonkálman yarakai to marai to: gatun barun umá turon.

19 Ġatun yantinto konaró numulla bon bara; kulla murráràg paibéa ġikouġ kinbiruġ, ġatun noa turon umá yantin barun.

20 Gatun noa wokkalan nakulla ġaikouġ ko ġikoúmba wirrobullikan, ġatun wiya, Murráràg umatoara mirrálko; kulla nurun ba piriwálgél la Eloi koba.

21 Murráràg umatoara nura kapirrikan yakita: kulla nura warapan wal kakilliko. Murráràg umatoara nura túnkillin yakita, kulla nura kintellinún wal.

22 Murráràg umatoara nura, yarakai umánún ġaiya nurun kúri ko, ġatun warekanún nurun, ġatun yarakai wiyánún nurun, ġatun warekanún yitirra nurúnba yanti yarakai ba, ġikouġ kin biruġ yinal kúri koba kabiruġ.

23 Pitál nura kauwa ġatun úntellia unta purreáġ ka; kulla nurúnba ġukillikanne kauwál kátan moroko kaba; yanti umá bara biyuġbai tako barun ka to barun propetnuġ.

24 Yapal nura porólkan kátan! kulla nura mankulla ta pitál nurúnba.

25 Yapál nura warakan! kulla nura kapirrikanún. Yapal nura kintellan yakita! kulla nura ġirellinun ġatun túnkillinún.

26 Yapal nura, murráràg wiyánún ba yantinto kuriko nurun! yantibo barúnba biyuġbai ta ko barun ġakoyaye propetnuġ.

27 Ġiakai baġ wiyánún nurun ġurrullikan, Pitálumulla barun yarakai willuġ nurúnba; murráràg umulla barun yarakai nurúnba uman,

28 Murràràg barun wiyella koatan nurúnba; gátun wiyella bon Eloinuḡ wiyella barun yarakai nurúnba uman.

29 Gátun bunnùn ba wakál gan kulló tarai to, tarai gúkillia; gátun niuwoa manùn wurabil giroúmba, wiya yikora wiwi manki yikora unni doan.

30 Guwa barun yantin ko wiyellinùn ba girouḡ kin; gátun niuwoa ba mankulla tullokán giroúmba wiya yikora kari bon.

31 Gátun unnoa la kotan nura la murràràg umulliko barun kúri nurun, umulla nura yantibo ta barun.

32 Kulla nura pitálman barun pitálman nurun, minariḡko-ke unnoa? kulla bara yarakai-kan-to yantibo uman.

33 Gátun murràràg nura umánùn ba barun gali murràràg nurun uman, minariḡko-ke unnoa? kulla bara yarakai-kan-to yantibo uman.

34 Gátun mumbinùn nura ba barun kotan nura willuḡbo upilliko barun, minariḡko-ke unnoa? kulla bara yarakai willuḡ mumbillan barun willuḡbo upilliko yantibo.

35 Wonto ba nura pitálumulla barun yarakai willuḡ nurúnba; gátun murràràg umulla, gátun mumbilla kotan keawai willuḡbo upulliko; gátun gutoara kauwál kánùn nurúnba, gátun nura wonnai kánùn wokka koba; kulla noa murràràg uman barun wiyapaiye korien gátun barun yarakai.

36 Kauwa nura minkikan, yantibo Biyuḡbai nurúnba minki kátan.

³⁷ Kota yikora yarakai, ġatun keawai nurun kotánùn yarakai: pírrialmai yikora nura, ġatun keawai nurun pírrialmanún: warekilla nura, ġatun nurúnba warekánùn.

³⁸ Ġuwa, ġatun ġunùn wal nurun; warapál, upulla barán, ġatun tolomulla kaumulliko, ġatun kiroabullin barán, ġunùn wal kùri nurun ġielkaġ ka nurun kin. Kulla yantibo upitoara nura upullin, upéa kánùn nurun.

³⁹ Ġatun noa wiya barun wakál parabol; wiya, munminto yutinùn tarai munmin? wiya, wal bula-buloarabo warakullinùn barán kirun tako?

⁴⁰ Wirrobullikan ta keawaran noa kauwál korien ġikouġ kin piriwál la; wonto ba tuloa kátan, kánùn noa yanti piriwál ba ġikouġ ba.

⁴¹ Ġatun minariġ tin bi natan moriġ ġirouġ ka ta ba ġaikouġ kaba kurrikóġ kaba, wonto ba na korien bi tulkirri ġaikouġ kaba ġirouġ kinba kóti kaba?

⁴² Ġa, yakoai bi wiyen bon kurrikóġ ġirouġ ba, Biġġai, yakoai tia poruġbuġgabunbilla moriġ ġirouġ kinba ġaikouġ kaba, keawai bi ba nakillin tulkirri ġirouġ kaba? ġintoa ġakoiyaye! bu-ruġbuġ ġala kurri-kurri tulkirri ġaikouġ kaba ġirouġ kinba kóti kaba, ġatun nanún ġaiya bi murra-murrarāġ umulliko moriġ ġaikouġ kaba kurrikóġ kaba ġirouġ ka ta ba.

⁴³ Kulla ba kúlai murrarāġ ta kátan, keawai yeai yarakai upin; ġa keawai kúlai yarakai ta kátan, yeai murrarāġ upin.

⁴⁴ Wonto ba yantin kúlai ġimilliko kóti tin yeai tin; kulla bara kùri mán korien kokuġ tulkirri-tulkirri tin, ġa titi korien bara botru maro tin.

⁴⁵ Murràragko noa kùriko wupillin noa murràrag wunkilligél labirug minki kabirug búlbúl labirug gikoug kinbirug; gatun noa yarakai wupillin noa yarakai wunkilligél labirug yarakai ta birug minki kabirug búlbúl labirug gikoug kinbirug; kulla gikoúmba ko kurraka ko wiyán kauwál labirug ko búlbúl labirug ko.

⁴⁶ Gatun minariğ tin nura tia wiyán, Piriwál, Piriwál, gatun uwa korien nura unnoa tara wiyán nurun bağ ba.

⁴⁷ Gan tia ba uwánùn emmoug kin, gatun gurran wiyellita emmoúmba, gatun galoa uman, túgunbinùn bağ nurun gan kiloa noa:

⁴⁸ Niuwoa ba wakál yanti kùri kiloa, wittia noa kokerá gatun pinnia pirriko, gatun wupéa tugğa tunug ka; gatun poaikulléun ba tunta-tunta, waiumbul murrá koribibi kokeroa, gatun geawai tolomá pa; kulla wal wittia tunug ka.

⁴⁹ Wonto ba gurran gatun uma korien, kùri kiloa noa wittia kokera tugğa korien purrai ta: waiumbul murrá koribibi gali, gatun warakulléun tanoa-kál-bo; kauwála unnoa warakullin kokerá koba.

7

¹ WIYA noa ba goloin gikoúmba wiyellikanne, mikan ta yantin ta kùri ka, uwá noa Kapernaun kako.

² Gatun tarai koba kapátin koba umullikan munni kakilliela mulugkilliliela tetti, pitál uma-toara noa gikoúmba.

³ Ġatun, ġurrá noa ba Iéthunuġ, wiyabunbéa noa barun ġarokál Hebaraioi koba, wiyelliela bon uwa-uwil koa noa pirbuġgulliko ġikoúmba ko, umullikan ko.

⁴ Ġatun uwá bara ba Iéthu kin, wiya ġaiya bon bara tanoa-kálbo wiyelliela, Murráràġ noa uma-uwil koa noa bon yanti:

⁵ Kulla noa pitálman ġearúnba kùri, ġatun noa wittia ġearun thunagóg.

⁶ Uwa ġaiya noa Iéthu barun katoa. Ġatun kaloġ korien ta noa ba kakulla kokerá kolaġ, yuka noa barun kapátinto kóti ta ġikouġ kin wiyelliela bon, Piriwál, yanoa bi; kulla bag keawaran murráràġ korien uwa-uwil koa bi emmouġ kin kokerá:

⁷ Yaki tin baġ kota murráràġ korien bag uwolliko ġirouġ kinko; wonto ba wiyella wakál wiyellikanne, ġatun emmoúmba umullikan pirkullinùn wal.

⁸ Kulla baġ ba kaiyukan wiyelliko, emmouġ kinba bara kakillin army-kan; ġatun baġ wiya wakál, Yuriġ, ġatun waita ġaiya noa uwa; ġatun tarai, Kaai, ġatun noa uwa tanan; ġatun emmoúmba umullikan, Umulla unni, ġatun umá ġaiya noa.

⁹ Iéthuko noa ba ġurrá unni tara, kotelliela noa ġikouġ, ġatun warrakulléün noa, wiya ġaiya noa barun wirroba bon ba, Wiyan baġ nurun, keawaran baġ na pa yanti ġurrullikanne kauwál, keawai yanti Ithárael la kátan.

10 Gatun bara yukatoara, willugbo uwolliela kokerá kolağ, nakulla bon umullikan munni biruğ pirbuğgatoara.

11 Gatun yakita purreáğ ka yukita, uwa noa kokeroa,giakai yitirra Nain; gatun kauwál uwa gikoúmba wirrobullikan gatun taraikan kúri gikouğ katoa.

12 Ġatun uwa noa ba papai puloğkulligél la kokerá kolağ, ga, tetti kulwon kurrilliela kúri warai kolağ, wakál bo ta yinal tunkán koba bounnoun ba, gatun maboğun bountoa, gatun kauwál-kauwál kúri kokerá biruğ uwa bounnoun katoa.

13 Ġatun nakulla bounnoun noa ba Piriwállo, gurriira bounnoun noa kakulla, gatun wiya gaiya noa bounnoun, Túğki yikora.

14 Ġatun uwa gaiya noa, numa kurrilligél; gatun bara kurriá bon ba gakéa korun. Gatun noa wiya, Wuğğurra, wiyán banuğ, Bouğkullia.

15 Ġatun niuwoa tetti kabiruğ yellawa, gatun tanoa-kál-bo wiya. Ġatun willugbo bon noa gukulla bounnoun kin gikoúmba ka tunkán ta.

16 Ġatun bara kakulla kinta yantin; gatun bara bon pitálman Eloinuğ, wiyelliela, Kauwál propet ta paipéa gearun kin, gatun noa Eloito nakulla gikoúmba kúri.

17 Ġatun unni totóğ gikoúmba kakulla yantin to Iudaia koa, gatun yantin toa purrai kariğ koa.

18 Ġatun Ioanne-úmba-ko wirrobullikanto wiya bon unni tara.

19 Ġatun noa Ioanneto wiya bulun wirrobullikan ġikoúmba, yuka bulun Iéthu kinko, wiyeliko, ġintoa ta uwánún? ġa, na-téa kánún ġéen taraikan?

20 Uwa bara ba kúri ġikouġ kinko wiya bara, Ioanneto korimullikanto ġearun yuká ġirouġ kinko, wiyeliko, ġintoa ta uwánún? ġa, na-téa kánún taraikan?

21 Ġatun tanoa-kál-bo hora ka pirbuġġa noa kauwál-kauwál munni-munni, ġatun marai yarakaikan; ġatun kauwál-kauwál munmin umá noa barun nakilliko.

22 Wiya ġaiya noa barun Iéthu, wiyelliela, Waita lag nura, ġatun wiyella bon Ióannenuġ unni tara nakulla nura ba ġatun ġurra; munmin-tabirug-ko natan, wiirwiir-birug-ko uwan, wamun-wamun-tabirug turon kakulla, woġkál-labirug ġurran, tetti-kabirug bouġkulléun, barun mirrál ko wiyan ta Euagelion.

23 Ġatun pitál-umatoara yantinto niuwara korien kánún emmouġ kin.

24 Ġatun waita ka ba bara ba puntimai Ioanne-úmba, wiya ġaiya noa barun kúri Ioannenuġ bon, Minariġ tin nura koruġ kolaġ nakilliko? koġka toloman wibbi ko?

25 Minariġ ko nura uwa koruġ kolaġ nakilliko? wakál upulléun kúri poitoġ korikin to? A! bara upulléun konéin to ġatun bara murraráġ kátan takilliko, yellawa bara piriwálgél la.

26 Minariġ ko nura uwa koruġ kolaġ nakilliko? wakál propet Kauwa, wiyan nurun baġ kauwállan noa ba propet kilo.

27 Ġali noa wiyatoara upa unni, A! yukan baġ puntimai emmoúmba ġirouġ kin mikan ta, umánun wal noa yapuġ ġirouġ.

28 Kulla baġ wiyan nurun, Keawai propet kauwál kátan yanti Ioanne noa ba korimullikan porkullitoara nukuġ labiruġ: niuwoa waréa ta kátan piriwálġél la Eloi koba ka, kauwál noa kátan ninwoa kiloa.

29 Ġatun yantinto kúriko ġurra bon, ġatun bara telónai, pitálma bon Eloi-nuġ, korimatoara kátan bara Ioanne kaibiruġ karimulli biruġ.

30 Wonto ba bara Parithaioi ġatun bara nomikoi ġurramaiga wiyellikanne Eloi koba barun kin, keawai korimatoara korien Ioanne kai.

31 Ġatun noa Piriwállo wiya, Yakoai kiloa bara kúri untikál willuġġél? ġatun minariġ kiloa bara?

32 Bara yanti wonnai kiloa yellawollin ġukilligél la, ġatun kaipullin taraikan, ġatun wiyellin, Tirkima géen nurun, ġatun keawai nura úntelli korien; minki géen kakulla nurun, ġatun keawai nura tuġkilli korien.

33 Kulla noa Ioanne korimullikan uwa, keawai kunto ta pa, ġa wain keawai pitta pa; ġatun nura wiyan, diabol noa ġikouġ katoa ba.

34 Yinal ta kúri koba uwa takilliko ġatun pittelliko, ġatun nura wiyan, A! mataye kúri unni, ġatun wain pittaye, kóti ta telónai koba ġatun yarakai willuġ koba!

35 Wonto ba yautinto wonnaito ġuraki koba ko piralman bon ġuraki.

36 Ġatun wakállo Parithaioi koba ko wiya bon ta-uwil koa noa ġikouġ katoa. Ġatun uwa noa kokerá Parithaio koba, ġatun yellawa noa barán takilliko.

37 Ġatun, a! ġapal wakál yarakaikun bountoa ġurrá bountoa ba Téthunug bon yellawai takilli taba kokerá Parithaio koba ka, mankulla bountoa wúnkilligél alabathro putillikanne,

38 Ġatun ġarokéa bountoa tinna ka bulka ka ġikoung kin, túgkillin, ġatun bountoa puntia bounnoun ka to ġurrun to tinna ġikouúmba, ġatun pirripa bounnoun ka to kittuġ ko wolluġ koba ko bounnoun ka to, ġatun búġbúġka bon tinna ġikoumba, ġatun putia bon putilligél lo.

39 Yakita nakulla noa ba unni ġali Parithaio, wiya bon ba, wiyelléun ġaiya noa ninwoabo minki ka, wiyelliela, Unni kúri propet ba noa ġurra pa noa wonta-kan-to ka ġapallo numa bon; kulla bountoa yaraikan.

40 Ġatun Iéthuko noa wiyayelléun, wiyelliela bon, Thimón, wiya-uwil koa banuġ. Ġatun noa wiya, Piriwál, wiyellia.

41 Tarai ta kakulla ġukillikan wakál buloara mumbitoara ġikoumba; wakállo noa mumbilléun pentakothioi denari, ġatun tarai ta pentékonta mumbilléun.

42 Ġatun keawai bula ġupaiye pa ba yaruġ ka bon, wareká ġaiya noa bulun ba. Wonta kin bulun kinbiruġ pitálmanùn kauwál bon!

43 Thimónto noa wiya, wiyelliela, Mirka ġikouġ wareka noa ba kauwál. Ġatun noa wiya bon, Kota bi tuloa.

44 Ġatun noa warrakulléun ġapal ko, ġatun wiya Thimónnuġ Natan bi unni ġapal? uwa baġ kokerá ko ġirouġ ka ta ko, keawai bi tia ġupa bato tinna ko; wonto bountoa ba puntia tia tinna bounnoun ka to ġurrun to, ġatun watia bounnoun ka to wolluġ kabiruġ ko kittuġ ko.

45 Keawai bi tia buġbuġ ka pa: wonto ba unni ġapal, búġbúġ-kulliela tia tinna yakita biruġ uwa baġ ba.

46 Keawai bi puti pa emmoúmba wolluġ kipai to, wonto ba unni ġapal putia emmoúmba tinna kipai to.

47 Ġiakai tin banuġ wiyan, Yarakai umatoara bounnoun ba kauwál ta warekatoara bounnoun ba; kulla bounnoun pitál-ma kauwál: kulla barúnba warekatoara waréa, pitál-ma bara warea.

48 Ġatun noa bounnoun wiya, Wareká uma-toara ġiroúmba yarakai.

49 Ġatun bara yellawan ġikouġ kinba takilli taba, bara bo wiyatan minki ka, ġan-ke unni warekan noa yarakai.

50 Ġatun noa bounnoun wiya, ġurrulli ta biruġ ġiroúmba moron bi kátan; yuruġ bi pitál kakilliko.

8

1 ĠATUN yakita yukita uwa noa yantin toa purrai toa kokerá, wiyelliela ġatun túġunbilliela totóġ pitálmullikanne bathileia koba Eloi koba: ġatun bara dodeka ta ġikouġ katoa ba.

2 Ġatun bara nukuġ taraikan, turon umatoara marai yarakai tabiruġ ġatun munni kabiruġ,

Mari yitirra ġiakai Magdalakálin, bounnoun kin-biruġ paipéa diabol hepta ta,

³ Ġatun Ioanna porikunbai Kutha-úmba, Herod-úmba umullikan, ġatun Thuhanna, ġatun taraikan kauwál, gala bara ġukulla bon untakál tullokkan ba biruġ barun kai.

⁴ Ġatun uwittillin bara ba kùri kauwál-kauwál, ġatun uwa ġikouġ kinko, yantin tabiruġ kokerá biruġ, wiya noa unni parabol:

⁵ Upillikan noa uwa yeai ko upulliko ġikoúmba ko; ġatun upullielá noa ba, winta porkulléun kaiyinkon ta yapuġ ka; ġatun waita-wa barán, ġatun tibbinto takulla moroko tinto.

⁶ Ġatun winta porkulléun tunuġ ka; ġatun poaikulléun ba wokka lag tetti ġaiya kakulla, koito ba bato korien ta.

⁷ Ġatun winta porkulléun tulkirri-tulkirrá; ġatun poaikulléun tulkirri-tulkirri matti, ġatun murrugkama.

⁸ Ġatun tarai ta pórakulléun purrai murrárág purrai ta, ġatun poaikulléun wokka lag, ġatun yeai kurria hekaton ta. Ġatun noa ba wiya unni tara, kaaipulléun ġaiya noa, Niuwoa ba ġurréuġ kan kátan ġurrulliko ġurrunbunbilla bon.

⁹ Ġatun wirrobulli-kan-to ġikoúmba ko wiya bon, wiyelliela, Minariġ ke unni parabol?

¹⁰ Ġatun noa wiya, ġatan ġurrulliko nurun pirriral bathileia koba Eloi-úmba; wonto barun tarai ta parabol la; natan bara keawai bara na pa, ġatun ġurran bara keawai bara ġimilli pa.

¹¹ Ġiakai ta unni parabol: Yeai ta wiyellikanne ta Eloi koba.

12 Bara kaiyinkon taba yapuğ kaba gurrullikan bara; uwa ãaiya noa diabol,ğatun mankulla wiyellikanne barun ba minki kabiruğ búlbúl labiruğ, ãurréa-kún koa bara ãatun moron koa bara katéa-kún.

13 Bara tunuğ kaba ãurra bara ba wiyellikanne pitálkan to; ãatun unni tara wirra korien kátan, kota bara waréa ba, ãatun yakita numullikanne ta waraka ãaiya bara.

14 Ğatun unnoa tara pórkuálléün tulkirri-tulkirrá, bara ba ãurra, waita uwa ãaiya, ãatun murruğkanna umullikannéto ãatun porollo ãatun pirunto moron koba, ãatun yeai kurri korien murrárağ kakilliko.

15 Wonto ba unnoa murrárağ kaba purrai taba, bara ba ãurra wiyellikanne, tuloakan ãatun murrárağkan búlbúłkan, tuman bara, ãatun yeai kurrin murroi to.

16 Keawai kúriko wirroğbanún kalbuğ, wutinún ãaiya tenti ko, ãa wutinún bara ka pinkilligélla; wonto ba wupinún kaibuğgél la, na-uwil koa bara uwollita ba ko kaibuğ.

17 Kulla yantin ta getti biruğ ãurranún wal kakilliko; ãatun yantin ta yuropatoara biruğ ãurranún wal kakilliko, ãatun paipinún wal.

18 Yakoai nura ãurrulla; kulla ãikouğ kinba ãunún wal ãikouğ kin; ãatun keawai noa ka korien, mantillinún wal bon ãikouğ kinbiruğ unnoa ta paipitoara ãikouğ kinba.

19 Ğatun tunkán ãikouğ kinko ãatun bara kóti ta ãikoúmba uwa, ãatun keawai bara wa pa

ġikouġ kinko konarrin, kulla kauwál waitawollan.

²⁰ Wintako bon wiya ġiakai, Garokillin bara warrai taba ġikoúmba tunkán ġatun kóti ta, nauwil koa bara ġirouġ.

²¹ Ġatun noa wiyayelléun barun, wiyelliela, Unni tara tia kátan emmoúmba tunkán ġatun kóti ta, ġurrullikan wiyellikanne Eloi koba ġatun umullikan.

²² Ġatun yakita tarai ta purreaġ ka, uwa noa murrinawwai ta ko ġikouġ katoa wirrobullikan toa ġikoúmba; ġatun noa barun wiya, Waita géen waíga-uwil kaiyin kolaġ wara kolaġ. Ġatun bara tolka mureuġ kolaġ.

²³ Wonto ba bara uwolliela, pirrikéa noa kógóg; ġatun wibbi kauwál kakulla wara ka; ġatun bara warapál, ġatun kinta kakilliela.

²⁴ Ġatun bara uwa ġikouġ kin, bouġbuġġa ġaiya bon, wiyelliela, Piriwál, piriwál, tetti kolaġ géen! Bouġkulléun ġaiya noa, ġatun wiya noa wibbi, ġatun tulkun wombul koba; ġatun korun kakulla, ġatun yuraġ ġaiya kakulla.

²⁵ Ġatun noa wiya barun, Wonnug-ke nurun kotellita? Ġatun bara kinta kakulla, kotelliela, wiyalan taraikan-taraikan, Wontakan unni kúri! kulla noa wiyan wibbi ġatun bato, ġatun ġurra ġaiya bon.

²⁶ Ġatun bara uwa purrai tako Gadarén tako, kaiyin taba Galilaia kaba.

²⁷ Ġatun noa ba yankulléun purrai tako, nuġgurrawa bon wakállo kúriko kokerá biruġ ko, diabolkan noa katalla yuraki, ġatun keawai

noa upillipa kirrikin to, keawai noa kâtan kokerá, níkki ka noa kakulla.

²⁸ Nakulla noa ba Iéthunuġ, kaaibulléun ġaiya noa, ġatun puntimulléun ġikouġ kin mikan ta, ġatun wokka wiyelléun wiyelliela, Minnuġ banün ke bi tia, Iéthu, Yinal ta Eloi koba wokka kaba koba? Yanoa bi tia piralmi yikora.

²⁹ (Kulla noa wiya marai yarakaikan paikulliko kúri kabiruġ. Kulla bon mankulla murrin-murrin; ġatun wirria bon tibon ko; ġatun noa tiirbuġġa tibon, ġatun yuaipéa bon diabollo koruġ kolaġ).

³⁰ Ġatun Iéthuko noa wiya bon, wiyelliela, Wonnén bi yitirra? Gatun noa wiya, Léjun baġ; kulla kauwál-kauwál diabol uwa murrariġ ġikouġ kinko minki kako.

³¹ Ġatun bara bon wiya, Yanoa, wiya yikora ġearun bi pirriko kolaġ kakilliko.

³² Ġatun kakulla untakál wirrul takilliela bulkára ba ko; ġatun bara wiya bon pulóġkulliko barun minki kako porák kako. Ġatun noa wamunbéa barun.

³³ Uwa ġaiya bara waita diabol minki tabiruġ kúri kabiruġ, ġatun pulóġkulléun porák ka koiro ka; ġatun wirrul murra barán karakai pirriko koba wara kako, kurrin to ġaiya bara.

³⁴ Nakulla bara ba tamunbéa unnoa tara uma-toara, murra ġaiya bara, ġatun waita uwa kokerá kolaġ, ġatun ġoruġ kolaġ; wiya ġaiya ġaloa.

³⁵ Uwa ġaiya bara nakilliko umatoara ko; ġatun uwa Iéthu kin, ġatun nakulla bara bon unnoa kúri, paipitoara biruġ bara waita uwa, yella-

wolliela Iéthu ka ta tinna ka, kirrikinkan ġatun tuloa ġurrullikan; ġatun kinta bara kakulla.

³⁶ Yantinto nakulla unnoa wiya barun, yanti bon ba turon uma diabolkan kauwálkan.

³⁷ Ġatun yantinto konaró purrai tako Gadarén tako wiya gaiya bon waita uwolliko barun kinbiruġ; kulla bara kintakan kauwál kakulla. Ġatun noa uwa murrinawwai tako, ġatun wul-ġuġbo kakulla.

³⁸ Ġatun unnoa kùri kabiruġ diabol bara waita uwa, wiya bon ka-uwil koa noa ġikouġ katoa: wonto noa Iéthuko yuka bon waita, wiyelliela,

³⁹ Willuġbo bi wolla ġirouġ ka tako kokerá ko, ġatun ġurrabunbilliko unnoa tara uma noa ba Eloito ġirouġ. Ġatun noa waita uwa, ġatun wiya yantin toa kokeroa, yanti Iéthuko noa uma bon.

⁴⁰ Ġatun yakita kakulla, willuġbo noa ba Iéthu kakulla, pitál tara kakilliela kùri, kulla bara bon mittilliela yantinto.

⁴¹ Ġatun yakita uwa wakál kùri tanan, ġiakai yitirra Yaeiro, wiyellikan noa thunagóg kako; ġatun noa puntimulléun Iéthu kin tinna ka, ġatun wiya uwolliko ġikouġ kinko kokerá ko;

⁴² Kulla bon wakál yinálkun kakulla, dodeka wunál ta bounnoun ba, ġatun bountoa pirrikilliela tetti kakilliela. Ġatun uwa ġaiya noa, kùriko bon murruġkama.

⁴³ Ġatun wakál nukuġ, kumarakan dodeka wunál ta bounnoun ba, ġukilléun bountoa kirun tullokan bounnounba karákál ko, keawai bara bounnoun turon uma pa,

44 Uwa bountoa bulka kako, ġatun numa pita ġikoúmba kirrikin: ġatun tanoa-kál-bo kumara ġaiya kakulla korun.

45 Ġatun noa Iéthuko wiya ġaiya, Ġanto tia numa? Yantinto wiya keawai, wiya ġaiya noa Peterko ġatun bara ġikouġ katoa, Piriwál, konaro bin murrugkama ġatun waita wa, ġatun bi wiyen, Ġanto tia numa?

46 Ġatun noa Iéthuko wiya, Wakállo ta tia numa: kulla baġ ġurran waita ka ba kaiyu emmouġ kinbiruġ.

47 Ġatun bountoa ba nukuġko nakulla yuropa korien bountoa, uwa bountoa pulul-pulul, ġatun puntimulléun ġikouġ kin mikan ta, wiya bon bountoa mikan ta yantin ta kúri ka, minariġ tin bountoa numa bon, ġatun tanoa-kál-bo bountoa kakulla turon.

48 Ġatun noa bounnoun wiya, Yináلكun, kauwa bi pitál; ġurrullito ġiroúmba-ko turon bin uma; yuriġ waita pitál kakilliko.

49 Ġatun wiyelliela noa ba, tanan uwa wakállo wiyellikan ta biruġ kokerá biruġ, wiyelliela bon, Ġiroúmba yináلكun tetti kakulla; yanoa, Piriwál pirriralmai yikora bon.

50 Wonto noa ba Iéthuko ġurra, wiyayelléun noa bon wiyelliela, Kinta kora bi; ġurrulla wal bi, ġatun turon ġaiya wal bountoa kánun.

51 Ġatun noa ba uwa kokerá ko ba murriraġ, keawai noa tarai kan wommumbi pa ġikouġ kin, wonto ba Peternuġ ġatun Jakobonuġ, ġatun Ioannenuġ, ġatun biyugbai ġatun tunkán murrakin koba.

52 Ġatun yantin tuġkilléun ġatun minki kakulla bounnoun kai: wonto noa ba wiya, Tuġki yikora; keawaran bountoa tetti korien, wonto ba ġarabo kakillin.

53 Ġatun bara bon béelma, nakilliela tetti bountoa kakulla.

54 Ġatun noa kirun barun yipa warai tako, ġatun noa mankulla bounnoun muttárrin, ġatun wiya, Murrakin, bouġkullia.

55 Ġatun bounnoun ba marai katéakan, ġatun bountoa bouġkulléun tanoa-kál-bo: ġatun noa wiya bounnoun takilliko.

56 Ġatun kintakan biyuġbai ġatun tunkán bounnoun ba: wonto noa ba wiya barun, yanoa wiya yikora taraikan kúri unni umatoara.

9

1 WIYA ġaiya noa barun dodeka ta ġikoúmba kaumulliko, ġatun ġukulla barun kaiyu kakilliko ġatun wiyellikan kakilliko yantin ko diabol ko, ġatun turon umulliko yantin munnikan ko.

2 Ġatun noa barun yuka wiyelliko bathileia Eloi koba, ġatun turon umulliko munni ko.

3 Ġatun noa wiya barun, Manki yikora waita kolaġ, keawai tupa-tupa mánùn, keawai yinuġ, keawai kunto, keawai money, keawai buloara mánùn kirrikin taraiko-taraiko.

4 Ġatun uwánùn nura ba tarai ta kokerá, tanoa kauwa, ġatun waita uwolla untoa biruġ.

5 Ġatun bara keawai nurun wommunbi korien, waita nura ba uwánùn untoa biruġ kokerá biruġ,

tirri-tirrillia yullo kabirug morig tinna kabirug nurun kinbirug, tuga kakilliko barun kinko.

⁶ Gatun waita bara uwa, gatun uwa kokeroa Willi koa, wiyelliela Euagelion, gatun turon umulliela yantin ta purrai ta.

⁷ Gatun noa Herodto tetrakko gurra unni tara uma noa ba; gatun koteiliela niuwoa bo, kulla wiyatoara tarai-kan-to Ioanne noa bougkullea tetti kabirug;

⁸ Gatun winta ka, paipéa noa Elia; gatun tarai-kan-to, wakal gagka-kal propet tabirug bougkalléun.

⁹ Gatun noa Herod wiya, Kolbuntia bag bon Iaonnuug wollug; gan-ke unni gurran bag unni tara? gatun noa na-uwil koa bon.

¹⁰ Gatun bara apothollo willugbo bara ba kakulla, wiya gaiya bon yantin unni tara uwa bara ba. Gatun noa barun yutea, gatun kara uwa mirrulla ko, kokerá ko yitirra Betáthaida kako.

¹¹ Gatun bara kuri gurra bara ba, wirropa bara bon; garokéa noa wiyelliko barun bathileia Eloi koba, gatun uma barun turon kakilliko munnikan.

¹² Gatun purreag kakilliela yareakal, uwa gaiya bara dodeka ta, gatun wiya bon, Yukulla barun konara waita lag, uwa-uwil koa bara yantin toa purrai kariig koa, yellawolliko, gatun takilliko; kulla geeen katan unti mirrul la.

¹³ Wonto noa ba barun wiya, Guwa barun galoa ko takilliko. Gatun bara wiya, Keawai gearunba kulla unni pente kunto gatun buloara

makoro; wiya géen wirrilla barun gali ko takiliko yantin ko kùri ko.

¹⁴ Kulla wal kùri kauwâl pentakikilioi ta. Ġatun noa wiya barun wirrobullikan, Yellawabunbilla barun konara kakilliko pentékonta tarai taba kakilliko.

¹⁵ Ġatun uma ġaiya bara yanti, ġatun yellawabunbéa barun yantin barán.

¹⁶ Mankulla ġaiya noa unnoa tara kunto pente ġatun makoro buloara; ġatun nakilliela wokka laġ moroko koba, murroi wiyelliela unni tara, ġatun yiirbuġġa, ġatun ġukulla barun wirrobullikan ko wunkilliko barun kin mikan ta konara.

¹⁷ Ġatun takulla bara, ġatun warakan ġaiya bara kuttawan yantin; ġatun mankulla bara wanan dodeka ka wimbi ka wuntawai biruġ barun kai.

¹⁸ Ġatun yakita wiyelliela noa ba niuwoa-bo púnbai, ġikoúmba wirrobullikan ġikouġ katoa; ġatun noa wiya barun, wiyelliela, Ġannuġ wiyan kùri ko ġan baġ ba.

¹⁹ Wiyayelléun bara; wiyelliela, Ioanne ta bi korimullikan wonto ba taraito wiyan Elia ta ba; ġatun taraito wiyan wakâl ġaġka-kâl propet koba, bouġkulliakan katéa-kán.

²⁰ Wiya noa barun, ġanto tia nura wiyan ġan baġ ba? Peterko noa wiyayelléun, wiyelliela, Kritht ta bi Eloi-úmba.

²¹ Ġatun noa barun piralma, wiyéa-kán koa bara unnoa tara tarai ko kùri ko;

²² Wiyelliela, Yinal ta kùri koba yarakai kauwâl wal bon umánun, ġatun warekánun wal bon bara ġaġkakal ġatun bara hieraikan piriwâl,

ğatun bara gârammateukan, ğatun búnnùn wal tetti, ğatun bouğgánùn ğaiya bon tarai ta purreağ ğoro ka.

23 Ğatun wiya noa barun yantin, Wanùn tia ba taraikan kùri uwánùn, ğurrullia noa niuwoa-bo, ğatun mara-uwil koa noa taligkabillikanne ğikoúmba yantin ta purreağ ka, ğatun wirrob-ulla tia.

24 Ğanto ba mirománùn moron ğikoúmba, warekánùn wal noa? kulla noa warekánùn moron ğikoúmba emmouğ kin, ğaloa noa moron umánùn.

25 Wonnuğ-ke murraràğ kùri ko, mankilliko purrai kariğ ko, ğatun noa tetti wal ğaiya kánùn niuwoa-bo, ğa warekánùn wal?

26 Ğan tia ba koiyun kánùn emmouğ kai, ğatun wiyellikanne emmoúmba, Yinal kùri koba koiyun ğikouğ kai, uwánùn noa ba killibin-binkan kóti ğikouğ kinba, ğatun Biyuğbai koba, ğatun ağelo yirri-yirri-kan koba barúnba.

27 Kulla bag wiyan nurun tuloa, unni winta ğarokéùn ba, keawai bara tetti kánùn, kabo nauwil koa bara bathileia-nuğ Eloi koba.

28 Ğatun yakita kakulla purreağ ka ét ta yurika-ta unni tara wiyellikanne, yutéa noa barun Peternuğ, ğatun Ioannenuğ, ğatun Yakobonuğ, ğatun uwa wokka lağ bulkára kolağ wiyelliko.

29 Ğatun noa ba wiyelliela, takin bon tarai warrakulléùn, ğatun ğikoúmba kirrikin purrul kakulla, ğatun killibinbin kakulla.

30 Ġatun wiyelliela bon kùriko Mothéko ġatun Eliako:

31 Paipéa bula killibinbin, ġatun wiya bula ġikoúmba (tetti?) tin ka-uwil koa Hierothalem ko.

32 Wonto ba Peter noa ġatun bara ġikouġ katoa porrólkan bara birikéa kógóg; ġatun bara kakulla tiraġ, nakulla bara ġikoúmba killibinbin, ġatun buloara bula kùri ġarokéa ġikouġ katoa.

33 Ġatun kakulla yakita bula ba waita uwolliela ġikouġ kinbiruġ, Peterko noa wiya bon Iéthunuġ, A! Piriwál, murrarág ġearun unti ko kakilliko; ġatun umabunbilla ġoro kokerá; wakál bin, ġatun wakál Mothénuġ, ġatun wakál Elianuġ, ġurra korien minariġ noa wiya.

34 Wiyelliela noa ba, yareil kakulla, ġatun wutéa barun; ġatun bara kinta kakulla, waita bara ba wolliela murrariġ yareil la.

35 Ġatun pulli kakulla yareil labiruġ, wiyelliela, Unni ta emmoúmba kóti yinal pitálmullikan; ġurrulla bon.

36 Ġatun pulli ba kakulla korun, Iéthu noa kakilliela púnbai. Keawai bara unni tara wiya pa untatoara, natoara purreáġ ka taraikan ta.

37 Ġatun yakita kakulla purreáġ ka tarai ta unta, uwa bara ba barán bulkára biruġ, kauwállo kùriko nuġgurra wa bon.

38 A! ġatun wakál kùri konara koba kaaibulléun, wiyelliela, Piriwál, kai bi, nauwillia yinal emmoúmba; kulla noa emmoúmba wakál wonnai.

³⁹ A! ġatun maraito bon mankulla, ġatun ġaiya noa kaaibulléun wokka; ġatun yiirbuġġa bon, ġatun kurraġtoanbuġġa; ġatun búntoara noa, waita ġaiya ġikouġ kinbiruġ uwa.

⁴⁰ Ġatun baġ wiya barun wirrobullikan ġiroúmba warekulliko bon; keawai bara kaiyu korien.

⁴¹ Ġatun noa Iéthuko wiya, wiyelliela, A! ġurra korien ġatun pirriral unni willuġ-ġél! Yakounta-laġ baġ kánun nurun kin, ġatun wal baġ kámunbinún nurun? Mara bon tanan ġiroúmba yinal unti ko.

⁴² Ġatun uwolliela noa ba tanan diabollo bon puntima barán ġatun yiiryiir uma. Ġatun noa Iéthuko koakulla bon marai yarakai ka, ġatun bon wonnai turon uma, ġatun ġutéakan ġaiya bon biyuġbai ta ġikoúmba tin.

⁴³ Ġatun yantin bara kinta kakulla kaiyu tin kauwál lin Eloi koba tin; ġatun kotelliela bara ba yantin unni tara Iéthuko noa ba uma, wiya ġaiya noa barun wirrobullikan ġikoúmba,

⁴⁴ Kámúnbilla unni tara wiyellikanne murri-raġ ġurréuġ kako nurun kin; kulla noa Yinal kúri koba wupinún wal bon mattára kúri ka.

⁴⁵ Keawai bara ġurra pa unni wiyellikanne, ġatun yuropa ġali barun kinbiruġ, keawai bara ġimilli korien; ġatun bara kinta kakulla wiyelliko bon ġali tin wiyellikanne tin.

⁴⁶ Yakita ġaiya bara wiyellan barabo-barabo, ġan-ke kánun kauwál piriwál barun kinbiruġ.

⁴⁷ Ġatun Iéthuko noa ġimilléun kotatoara búlbúl labiruġ barun kinbiruġ mankulla noa

wonnai, ġatun yellawabunbéa bon ġikouġ kin taruġ ka,

48 Ġatun noa barun wiya, Ġanto ba unni wonnai pitálmanùn kinba, pitál manùn ġaiya tia; ġatun ġanto ba tia pitálmanùn, pitálmanùn bon ġala yuka tia ba; ġatun niuwoa kátan waréa nurun kinba yantin taba, yantibo ta wal noa kauwál kánùn.

49 Ġatun noa Ioanneto wiya, wiyelliela, Piriwál, nakulla ġéen wakállo paibuġgulliela barun diabol ġirouġ katoa biruġ yitirra biruġ; wiya ġéen bon yanoa, koito ba keawai noa wa pa ġearun katoa.

50 Ġatun noa Iéthuko bon wiya, Wiwi yikora; koito noa ba keawai bukka korien ġearun, niuwoa ġearun katoa ba.

51 Ġatun yakita kakulla purreaġ mánùn bon ba wokka kolaġ, pirral noa kakilliela waita Hierothalem kolaġ,

52 Ġatun noa yuka barun puntimai ġikoúmba ġanka; ġatun bara uwa kokerá kolaġ Thamaria kako, umulliko ġikouġ.

53 Ġatun bara bon keawai pitálma pa, kulla noa pirral kakulla wa pa Hierothalem kolaġ.

54 Ġatun bula wirrobullikan ġikoúmba, Yakobo ġatun Ioanne, nakulla bula unni, wiya bula, Piriwál, wiya bi, wiya-uwil koa ġéen koiyuġ koa kauwál barán moroko kabiruġ wina-uwil koa barun, yanti Elia noa ba unnoa?

55 Wonto noa ba wakulléùn, koakulla ġaiya barun noa, ġatun wiya, Keawaran nura gimilli korien nurúnba kóti búlbúl.

⁵⁶ Koito ba noa yinal kúri koba keawaran noa tanan wa pa, búnkilliko kúri ko barun, wonto ba murrin umulliko. Ġatun bara uwa tarai tako kokerá ko.

⁵⁷ Ġatun yakita kakulla, uwolliela bara ba yurig yapug koa, taraito bon wiya, Piriwál, wirrobugbinun banug, wontarig bi ba uwállun,

⁵⁸ Ġatun noa Iéthuko bon wiya, Murrog-kai-ko kumiri barúnba, ġatun tibbin moroko ka koba kunta barúnba, wonto ba yinal kúri koba keawaran bon ġikoúmba birrikilli-ġél wallug ko ġikoúmba ko.

⁵⁹ Ġatun noa tarai wiya, Wirrobulla tia. Wonta noa ba wiya, Piriwál, wamunbilla tia ġanka bapa-uwil koa baġ emmoúmba biyugbai.

⁶⁰ Wiya bon noa Iéthuko, Bapabunbilla barun tetti-tetti barúnba; ġintoa yurig bi wolla wiyeliko piriwál koba Eloi koba.

⁶¹ Ġatun taraito wiya, Piriwál, wirrobanun banug; wamunbilla tia ġanka wiyellikoa barun baġ unni emmouġ kinba kokerá ba.

⁶² Ġatun noa Iéthuko bon wiya, Keawai tarai-kan-to upillinun máttara purrai-ġél lo, ġatun willug-wuminun, keawaran noa murrarag ko-rien kakilliko piriwál ko Eloi koba ko.

10

¹ YAKITA ġaiya kakulla unni tara, Piriwállo noa ġearimulléun thebenty taraikan ta, ġatun yuka barun buloara-buloara ġikouġ kin mikan ta, yantin tako kokerá ko uwánun noa ba niuwoa-bo.

² Ġatun noa barun wiya, Kauwál-lan unni nulai kátan, keawai bo katillikan kùri kauwáلكál; ġali tin wiyella nura bon, Piriwál nulai-ġél koba yuka-uwil koa noa barun katillikan nulai ko katilliko ġikouġ kaiko.

³ Waita nura yuriġ wolla: A! yukan nurun baġ waita kolaġ yanti kiloa waréa ta éipu barun kin murroġ ka ta.

⁴ Kurri yikora yanoa munnigél, ġatun yinuġ, keawai tuġġanuġ; ġatun yanoa wiya yikora yapuġ koa taraikan kùri.

⁵ Ġatun uwánùn nura ba kokerá ko taraikan tako, wiyella, kurri ġiakai, Pitál kauwa unni kokerá ba.

⁶ Ġatun ba yinal koba pitál koba kánùn unta, nurúnba pitál kánùn ġaiya unta; keawai ba nurun kin katéa kánùn willuġbo.

⁷ Ġatun yellawánùn nura unta kokerá, takiliko ġatun pittelliko, ġunùn bara ba nurun; kulla noa umulli-kan-to man ba ġutoara ġikoúmba. Uwai yikora kokerá kolaġ kokerá kolaġ.

⁸ Ġatun uwánùn nura ba yantin ta kokeroa, ġatun bara nurun pitálmanùn, ta-uwa untoa tara wunùn ba mikan ta nurun kin.

⁹ Ġatun turon barun umulla unta tara; ġatun wiyella barun, Piriwál koba Eloi koba papai uwa nurun kinba.

¹⁰ Uwánùn nura ba tarai ta kokeroa, ġatun bara keawai pitálma korien nurun, uwéa ka nura warai tako yapuġ kako, ġatun wiyella,

¹¹ Umulléún ġéen punul untikal ġearun kinba nurun kin; A! kotellia nura unni ta uwan ta papai kátan nurun kin piriwál koba Eloi koba.

12 Wiyan nurun bağ, murràràğ kànùn unta ta tarai ta purreàğ, ka Thodom kako, keawaran gála ko kokerá ko.

13 Yapallun bi Koradhin! yapallun bi Betàthaida! kulla umatoara ba kauwál-kauwál kaiyu biruğ ka pa Turo ka gátun Thidoni ka uma girouğ kin, minki bara ka pa yuraki, yellawa pa bara pirral la kirrikin ta gátun bonoğ ka.

14 Murràràğ buloara kànùn Turo gátun Thidoni unta purreàğ wiyellaikanne ta keawaran bi.

15 Gátun gíntoa, Kapernaum, wunkulla wokka lağ moroko ka, yuaipinùn wal barán pirri kako.

16 Niuwoa gurran nurun ba, gurran ta noa tia; gátun niuwoa waitiman nurun ba, waitiman noa tia; gátun niuwoa tia waitiman, waitiman noa bon yuka noa tia ba.

17 Gátun bara thebenty ta willuğbo kakulla pitálkan, wiyelliela, A Piriwál! gurrullikan bara diabollo gearun girouğ katoa yitirroa.

18 Gátun noa barun wiya, Nakulla bon bağ Thatannuğ puntimulléün barán moroko tin yanti málma kilo.

19 A! gútan bağ nurun kaiyu waitawolliko maiya ko gátun wuarai ko, gátun yantin ko kaiyu bukkakan ko; gátun keawai wal nurun yarakai umulliko.

20 Pitál-mai yikora nura-nura,ğali tin gurullikan tin bara marai nurun ba; unti biruğ pitálma nura, kulla yitirra nurúnba upatoara moroko ka ba.

21 Yakita ta noa pitál-lan kakulla marai ta, gátun wiyelliela, Kauwa tia yanti, Biyuğ, Piriwál ta moroko koba gátun purrai koba, kulla

bi ba unnoa tara yuropa ġali unti biruġ ġuraki ta biruġ, ġatun bi túġkaiya unnoa tara barun boboġ ko; kauwa yanti, Biyuġ, koito ba murràrəġ ta ġirouġ kin kàtan mikan ta.

²² Yantin ta tia wupéa emmouġ kinko Biyuġbaito; ġatun keawai kùriko bon yinal ġimilli pa, wonto ba Biyuġbaito; ġatun Biyuġbai yinallo ġimilléùn, ġatun niuwoa yinallo túġunbinùn bon Biyuġbai.

²³ Ġatun noa willariġ kakulla ġikouġ kai koba wirrobullikan, koba, ġatun wiyelliela kara, Kauwa yanti murràrəġ ta natan ġaikug ko unni tara natan nura ba:

²⁴ Kulla baġ nurun wiyan, kauwàllo propetto ġatun piriwàllo na pa unni tara natan nura ba, ġatun bara keawai na korien; ġatun ġurra pa unni tara ġurran nura ba, ġatun keawai ġurra korien.

²⁵ A! tarai wakàl nomiko ġarokéa wokka laġ, ġatun wiya bon, wiyelliela, Piriwàl, minnuġ banùn baġ moron kakilliko yantikatai?

²⁶ Wiya bon noa, Minariġ upa wiyellikanne? yakoai bi wiyan?

²⁷ Ġatun noa wiyayelléùn, wiyelliela, Pitàl kakilliko bi Piriwàl ko Eloi ko ġiroúmba ko yantin to búlbuúl lo ġiroúmba ko, ġatun yantin to marai to ġiroúmba ko, ġatun yantin to kaiyu ko ġiroúmba ko, ġatun yantin to kotellitó ġiroúmba ko; ġatun kóti ta ġiroúmba yanti ġintoa bo ba.

²⁸ Ġatun noa wiya bon, ġintoa wiyayelléùn tuloa; unni ta umulla ġatun moron koa bi kauwàl

29 Wonto noa ba kotelliela tuloa ko ninwoa bo, wiya bon noa Iéthunuḡ, Ġan-ke tia kóti ta emmoúmba?

30 Ġatun noa Iéthuko wiya, Taraikan waita uwa barán Hierothalem kabiruḡ Jeriko kako, ġatun nuḡgurrawa mankiye, mantilléùn bon kirrikin, ġatun búnkulla, ġatun bara waita uwa wareka ġaiya bon búntoara.

31 Yakita ġati uwa wakál hiereu barán yapuḡ koa; ġatun nakulla bon noa ba, uwa noa taruḡ koa kaiyin ta koa.

32 Ġanti yanti kiloa wakál Lebikan kakulla noa ba unta, uwa nakulla ġaiya bon, ġatun noa uwa taruḡ koa kaiyin ta koa.

33 Wonto ba wakál kùri Thamariakál uwolliela ba, uwa yapariḡ kakilliela noa ba; ġatun nakulla bon noa ba, minki bon noa kakulla ġikouḡ kai,

34 Ġatun uwa ġikouḡ kai koba, ġatun ġira bon búntoara ġikoúmba, kiroabulliela kipai ġatun wain, ġatun yellawabunbéa bon ġikouḡ ka ta kóti ka buttikaḡ, ġatun yutéa bon takilligél lako, ġatun miroma bon.

35 Ġatun tarai ta purreaḡ ka wakál la waita noa ba uwa, mankulla ġaiya noa buloara denari, ġatun ġukulla kokeratin ko, ġatun bon wiya, Golomulla bon; kirun bi ba upinún, uwéa kánún baḡ ba willuḡbo, ġutéa kánún ġaiya banuḡ.

36 Wonnuḡ-ke kóti ta ġikoúmba nuḡgurrawa mankiye unti biruḡ ġoro kabiruḡ kùri kabiruḡ, kotella bi?

37 Ġatun noa wiya, Niuwoa ġoloma bon. Wiya noa bon Iéthu ko, Yuriḡ, yanti kiloa umulla bi.

38 Ġatun yakita kakulla, uwa bara ba, uwa noa murrug̃ koa kokeroa; ġatun taraito nukug̃ko, Maràthako yitirra, wamunbéa bon bounnoun kin kokerá.

39 Wúġgunbai bounnoun ba ġaiya kai, yitirra Mari, yellawa bountoa Iéthu kin yallo ka, ġatun ġurra bon wiyellita

40 Wonto ba Maràtha kámullan buntoa marai-marai umullita, ġatun uwa bountoa ġikoug̃ kin, ġatun wiya, Piriwál, kora bi natan tia wareka tia wúġgunbai emmoúmba umulliko wakállo? wiyella bounnoun umulli koa bountoa tia.

41 Ġatun noa Iéthako wiyelléun, ġatun wiya bounnoun, Ela! Maràtha, Maràtha, ġintoa kámullan marai-marai minnambo-minnambo ka;

42 Wonto ba wakál murrárág̃ kátan: ġatun Mariko bountoa ġeremulléun unnoa murrárág̃bo, keawai wal mantillinún bounnoun kinbirug̃.

11

¹ ĠATUN yakita kakulla, wiyelliela noa ba tarai ta purrai ta, kaiulléun noa ba wiyelli ta, wakállo bon wiya ġikoug̃-ka-to wirrobullikanto, Piriwál, wiyella ġearun bi wiyelliko, yanti kiloa Ioanneto noa wiya barun ġikoúmba wirrobullikan.

² Ġatun noa wiya barun, wiyánun nura ba, ġiakai nura wiyánun nura, Biyug̃bai ġearúmba wokka ka ba moroko ka ba kátan, Kámunbilla yitirra ġiroúmba yirri-yirri kakilliko. Paipibunbilla Piriwál koba ġiroúmba. Ġurrabunbilla

wiyellikanne ġiroúmba, yanti moroko ka ba, yanti ta purrai ta ba.

³ Ġuwoa ġearun purreaġ ka takilliko.

⁴ Ġatun warekilla ġearúnba yarakai umatoara, kulla ġéen yanti ta wareka yanti ta wiyapaiyeún ġearúnba. Ġatun yuti yikora ġearun yarakai umullikan kolaġ; miromulla ġearun yarakai tabiruġ.

⁵ Ġatun noa barun wiya, Ġan nurun kinbiruġ kóti ġikoúmba, ġatun uwánún ġikouġ kin tokoi ta, ġatun bon wiyánún, Ela! kóti, mumbilla tia wokkai to ġoro ko;

⁶ Kulla noa emmoúmba kóti uwa kaloġ tin emmouġ kinko, ġatun keawai baġ wún korien ġikouġ kin mikan ta takilliko?

⁷ Niuwoa murrug ka ba ko wiyánún, Wai tia wiyellan; kulla unni kurraka wirriġbakulla, kulla wonnai tara emmoúmba emmouġ katoa ba birrikilligél laba; keawaran baġ bouġkulli korien ġukilliko ġirouġ.

⁸ Wiyán nurun baġ, Keawai noa bouġkulli korien ġulliko bon, kulla noa ba ġikoúmba kóti; kulla wal noa bon pirriral-mulli tin bouġkullinún ġaiya noa ġulliko bon wiyellinún noa ba.

⁹ Ġatun nurun baġ wiyán, Wiyella, ġatun ġunún ġaiya nurun; ġatun tiwolla, ġatun karawollinún ġaiya nura; wirrillia, ġatun umanún ġaiya nurun.

¹⁰ Yantin ba wiyellinún, manún wal; ġatun noa tiwollinún, karawollinún ġaiya noa; ġatun ġikouġ wirrillinún noa ba, umanún ġaiya wal.

11 Yinallo ba wiyànùn nulai yantin ta nurun kin, biyuğbai ta ba, wiya, noa ġunùn tunuğ? ġa makoro, wiya, noa maiya ġunùn makoró?

12 Ga ba wiyellan noa ba yarro, wiya, noa bon ġupaiyinùn wuarai?

13 Nura ba yarakaikan kátan, ġukilliko ġutoara murráráğ wonnai ko nurúnba ko; kauwa yanti ġunùn noa Biyuğbaito moroko ka ba ko Marai murráráğ barun wiya bon ba?

14 Ġatun noa ba paibuğgullielá wakál diabol, ġatun noa ġoġo. Ġatun yakita ġaiya kakulla, waita ba uwa diabol, wiya ġaiya noa ġoġo kabiruğ ko; ġatun bara kúri kotellielá.

15 Wonto ba tarai-kan-to wiya, Paibuğġa noa barun diabol Béeldhebul kátan biruğ, piriwálloa biruğ diabol koba ko.

16 Ġatun tarai-kan-to wiyellielá, wiya bon túġa moroko tin.

17 Wonto noa ba ġimilléùn barúnba kotel-likanne, wiya barun, Yantin piriwál koba ġaruğġara umulla barabo tetti bara kánùn; ġatun kokerá koba barabo warakullia bara.

18 Thatan noa ba ġaruğġara kánùn niuwoa-bo, yakoai ġikoúmba piriwál koba kánùn? kulla nura wiyan paibuğġa bag ba barun diabol Béeldhebul katoa biruğ.

19 Ġatun ġatoa ba paibuğġaanùn barun diabol Béeldhebul biruğ, ġan katoa biruğ nurúnba-ko yinal-lo paibuğġa?

20 Gatoa paibuğġánùn máttárroa biruğ Eloi koba ko barun diabol, kauwa tuloa uwa ġaiya piriwál koba Eloi koba nurun kin ba.

21 Ġolománùn noa ba tarai kùri mokàl porrol ġikouġ kin kokerá, ġikoúmba tullokan murroi kátan.

22 Wonto ba tanan uwánun tarai mokàl porrolkan kauwàl kan ġikouġ kin, ġatun kéakéa-ma noa bon, mantillinùn ġaiya wal bon kirun mokàl ġikoúmba pirriral-matoara; ġatun ġutillinùn noa mokàl ġikoúmba.

23 Niuwoa keawai emmouġ katoa, niuwoa kátan kóti korien; ġatun noa keawai boa-ma korien emmouġ katoa, ware-ware-kan.

24 Paikullinùn ba marai yarakai kùri kabiruġ, uwan noa yuriġ purroi toa tarawaroa, nakilliko korilliko; ġatun noa keawai na korien, wiyan noa, Willuġbanùn wal baġ willuġbo kokerá ko emmouġ ka ta ko, unta biruġ uwa baġ ba.

25 Ġatun uwánún noa ba, nakulla ġaiya noa ba wiréa kiriiri ġatun konéin.

26 Uwan ġaiya noa ġatun yutéa taraikan theben ta marai yarakai kauwàl yanti niuwoa ba; ġatun bara uwa murrariġ ġatun kakulla ġaiya bara unta; ġatun yarakai kauwàl noa unnoa kátan yakita, kakulla noa ba kurri-kurri.

27 Ġatun yakita kakulla, wiyelliela noa ba, kaaibulléun tarai nukuġ ġali koba konara koba, ġatun wiya bon bountoa, Murràràġ kauwa yanti pika kurréa bon ba, ġatun paiyil pitta bi ba.

28 Wonto noa bo wiya, Kauwa yanti, murràràġ kauwàl kátan bara ġurrullikan wiyellikanne Eloi koba, ġatun mirromulli-ko.

29 Ġatun yakita kakulla, wittillan bara ba kùri, wiya noa kurri-kurri, Unni ta yarakai kátan

willuggél; nakillin bara túga; keawai wal barun gunùn, unni bo ta wal tuúga Iona-umba propet koba.

30 Yanti kiloa Iona túga kakulla noa barun kùri Ninebi ka, yanti bo ta wal kánùn noa yinal kùri koba barun gali ko willuggél ko.

31 Bougkullinùn wal piriwál kirin pakai birug purreág ka wiyelligél la kùri koa untikál loa willuggél loa, gátun pirralmanùn barun; kulla bountoa uwa kalog kabirug purrai tabirug wirán tabirug gurrulli bon guraki ko Tholomón ko; A! kauwál kátan Tholomón kiloa unnibo.

32 Bougkullinùn wal bara kùri Ninebikál purreág ka wiyelligél la kùri koa untikál loa willuggél loa, gátun pirral-manùn barun; kulla bara minki kakulla wiyelli ta Iona-umba ka; A! kauwál kátan Iona kiloa unnibo.

33 Keawai kùriko tarai-kan-to wirroug buggánùn kaibug wunùn gaiya gati ta, keawai baria ka wimbi ka, wonto ba kaibuggél la, bara ba uwánùn na-uwil koa bara kaibug.

34 Kaibug ta murrin koba gaikug; wonto ba giroúmba gaikug tuloa kátan, yantin bin kátan murrin kaibugkan; wonto bin ba gaikug yarakai, kánùn murrin bin warapa tokoi to.

35 Yakoai bi, mirka unnoanug kaibug giroug kinba tokoi ta ba kátan.

36 Kulla ba yantin ta giroúmba murrin ta ba warapan kaibug ko, keawai taraikan tokoi, kánùn yantinbo ta wal warapan kaibug ko, yanti kaibug koba wupin gátun binkirréun.

37 Ġatun wiyelliela noa ba, taraito Parithaioko wiya bon tauwil koa noa ġikouġ katoa; ġatun noa uwa murrariġ ġatun yellawa takilliko.

38 Ġatun noa ba Parithaioko nakulla, umulli korien noa bato ka kurri-kurri takilli kolaġ, kotelliela noa.

39 Ġatun bon noa Piriwállo wiya, Yakita nura Parithaioko umullia mirkun karai-gon tunti ġatun pikirri; wonto ba nurúnba murrin warapan williró ġatun yarakai to.

40 Woġkál nura! yan ta noa uma unnoa yanti unnoa ba warrai ta ba, yantibo uma noa murrug ka ba?

41 Guwa nura untoakál nurun kinbiruġ, ġatun yantin nurun ba tuloa ka kátan.

42 Yapal nura Parithaioi! kulla nura ġukillan wintakál mentha tabiruġ, ġatun ruta tabiruġ, ġatun yaki tara, ġatun ġurramaigan tuloa ġatun pitálumullikanne Eloj koba: unni tara nura uma pa, ġatun keawai taraikan wareka pa uma korien.

43 Yapal nura Parithaioi! kulla nura pitálman yellawollikanne wokka kaba thunagóg kaba, ġatun umullikanne ġukilligél lako.

44 Yapal nura ġarammateu ġatun Parithaioi, ġakoiyaye! kulla nura yanti tulmun kiloa paipi korien, ġatun bara kùri uwan wokka laġ tulmun toa, keawaran bara na korien.

45 Wiyayelléun ġaiya wakállo nomiko-ko wiyelliela bon, Piriwál, ġiakai bi wiyen, pirralman bi ġearun.

46 Ġatun noa wiya, Yapal nura nomikoi yantinbo! kulla nura wuntan kùri ka porrol

ta lo kauwál porrol kurrilliko, gátun keawai nura unnoa porrol numa korien nurun ka to máttárró.

⁴⁷ Yapal nura! kulla nura ba wittiman tulmun barúnba propet koba, gátun biyugbaito nurúnba-ko bunkulla barun tetti kulwon.

⁴⁸ Kauwa tuloa ta pirralman nura umatoara biyugbai koba nurúnba; kulla bara yuna bo ta barun búnkulla tetti, gatun nura wittillin tulmun barúnba.

⁴⁹ Yaki tin wiya gurakita Eloi koba ko, Yukánún wal bag barun propet gátun apothol barun kin, gátun winta barun kinbirug búnnún wal bara gátun yarakai umánún;

⁵⁰ Wiya-uwil koa gorog yantin koba propet koba kiroabatoara yaki tabirug kurri-kurri tabirug purrai tabirug, unni barun willuggél;

⁵¹ Gorog kabirug Abelúmba kabirug, gorog kako Dhakariaúmba kako búntoara Willi ka bómo ta gátun hieron; kauwa tuloa to wiyan nurun bag, wiya-uwil koa unni barun willuggél.

⁵² Yapal nura nomikoi! kulla nura mankulla wirrigbakilligél gurakita koba; keawai nura wa pa, gátun nura miya barun uwa bara ba.

⁵³ Gátun wiya noa ba unni tara barun, pirralma bon bara gárammateuto gátun Parithaioiko, wiya-uwil koa noa minnambo wiyelliko;

⁵⁴ Mittillin bara bon, gátun nakillin gurrulliko gikoug kin ba ko kurraka ba ko, wiyayeún koa bara bon.

12

¹ YAKITA kakulla, wittillan bara ba yantibo konara kùri, wata-watawollan barabo, wiya noa kurri-kurri barun wirrobullikan ñikoumba, Yakoai nura lebben barúnba Parithaioi koba, ñakoiyaye ta unnoa.

² Yantin ba wutéa ta túgunbinùn ñaiya wal; ñatun yantin yuropan ta namunbinùn ñaiya wal.

³ Yaki tin, wiyellan nura tokoi ta ñurrabunbinún wal kaibuñ ka; ñatun unni ta wiya nura ba ñurréuñ ka waiyakan ta, wiyellinùn wal wokka ka kokera.

⁴ ñatun bañ nurun wiyann kóti ta emmoúmba, Kinta kora nura barun kin búnkullikan tin murrin tin, ñatun yukita tantoa bo ta wal bara kaiyukanto banún.

⁵ Túgunbinún wal bañ nurun ñan-kai nura kinta wal kánún: Kinta bon kauwa ñikouñ kai, yukita noa ba búnkulla kaiyukan noa warekuliko koiyuñ kako pirriko kako; kauwa wiyann bañ nurun, Kinta bon kauwa ñikouñ kai.

⁶ Wiya, pente tibbin waréa ta ñupaiye ko buloara assari, ñatun keawai wakál unti biruñ woggunti korien ñikouñ kin Eloi kin?

⁷ Kulla yantin wolluñ kaba kittuñ murrapa-toara kátan. Kinta kora nura ñali tin; kulla nura murrarag kauwákan kátan, keawaran ñali tarako tibbinko waréa-ta-ko kauwál-kauwál-ko.

⁸ Unni ta nurun bañ wiyann, Yantinto emmoñ wiyánún mikan ta kùri ka, ñikouñ wiyánún noa Yinal kùri koba mikan ta añelo ka Eloi koba ko.

⁹ Wonto ba niuwoa ġanbullinùn tia emmouġ mikan ta kùri ka, ġanbullinùn wal bon mikan ta aġelo ka Eloi koba ka.

¹⁰ Ġatun ġanto ba yarakai wiyànùn ġikouġ Yinal kùri koba, kámunbinùn wal bon; wonto bon ba yarakai wiyellikan Maraikan yirri-yirri-kan, keawai bon kámunbinùn.

¹¹ Ġatun manùn nurun bara thunagóg kako ġatun wiyellikan tako, ġatun kaiyukan tako, kota yikora nura wonnuġ nura ba wiyayellinùn, ġa minnuġ nura wiyànùn.

¹² Kulla nurun Marai-kan-to yirri-yirri-kan-to wiyànùn wal yakita bo ġaiya minnuġ wal nura wiyànùn.

¹³ Ġatun wiya bon wakállo konara biruġ ko, Piriwál, wiyella emmoúmba biggainuġ, ġukulli koa noa purrai emmouġ kai.

¹⁴ Ġatun noa bon wiya, Kùri, ġanto tia uma wiyellikan, ġa ġukillikan ġirouġ kin?

¹⁵ Ġatun noa barun wiya, Yakoai ġatun murroi kauwa williri koba; kulla moron kùri koba ka korien ta kauwál-kauwál la tul lokan ka ġikouġ ka ta.

¹⁶ Ġatun noa wiya barun unni parabol, wiyelliela, Purrai ta porrólkan koba poaikulléün kauwál:

¹⁷ Ġatun noa kotelléün niuwoabo, wiyelliela, Minnuġ banùn baġ, kulla wal unni tuntan uwa, wiya wal baġ wonta wura-uwil unni tara emmoúmba?

¹⁸ Ġatun noa wiya, Unni baġ umánùn; umánùn wal baġ barán wunkilligél emmoúmba, ġatun

wittia kánùn kauwál; ġatun unta baġ wunùn yantin emmoúmba nulai ġatun tullokan.

¹⁹ Ġatun baġ wiyánún emmoúmba marai, A marai! Kauwál tullokan ġiroúmba wúnkulla kauwál lako wunál lako; yellawolla murroi bi, tauwa, pittella, ġatun pitál kauwa.

²⁰ Wonto ba Eloito bon wiya, Woġkál-lan bi! unti tokoi ta ġiroúmba marai mantillinùn wal ġirouġ, kinbiruġ; ġanto ġaiya unnoa tara tullokan manùn tuiġko bi ba uma?

²¹ Yanti niuwoa ba wupéakan tullokan ġikoúmba ko, ġatun keawai porrol korien Eloí kai koba.

²² Ġatun noa wiya barun wirrobullikan, Yaki tin wiyan baġ nurun, Yanoa, kota yikora nurúnba moron takilliko; ġa keawai murrin ko wupulliko.

²³ Moron ta kauwál kátan murràràġ takillianne keawaran, ġatun murrin ta kauwál kátan murràràġ kirrikin keawaran.

²⁴ Kotella wákun barun; koito bara ba keawai wupa korien, ġatun keawai kol bunti korien; keawai barúnba tuiġko wupilligál, keawai barúnba kokera; ġatun noa Eloito ġiratiman barun; kauwál-kauwál nura kátan murràràġ tibbin bara keawaran.

²⁵ Ġatun ġan nurun kinbiruġ kotellita kánùn, uméa kánùn moron ġikoúmba waréa ka kakilliko kubit kako?

²⁶ Wiya nura ba kaiyu korien to umulliko unni waréa, minariġ tin nura kotellin unnoa tara?

²⁷ Kotella nura kenukùn turukin bara ba; keawai bara uma korien wupi korien bara; ġatun

bağ wiyan nurun, Tholomón noa ba, konéinkan keawai bon wupa korien yanti kiloa wakál unti tara biruğ.

²⁸ Upánùn noa ba Eloito woiyo yanti, yakita purreağ ka unta ba purrai ta kâtan, ğatun kumba warekakin murrug ka wollo ka; wiya, nurun noa upánùn, A! nura ğurrullikan waréakan?

²⁹ Ğatun na-ki yikora nura minariğ nurúnba takilliko ğatun pittelliko, ğa kota yikora nura minki ko.

³⁰ Koito ba bara yantinto purrai ta ba ko natan yantin unni tara; ğatun nurúnba-to-Biyuğbai-to ğurran unni tara ğukillikanne nurun ba murrarag kakilliko.

³¹ Wonto ba nura nauwa piriwál koba Eloi koba, ğatun yantin unni rara ğunun nurun kin.

³² Kinta kora, wirrul waréa; kulla pitálman bon Biyuğbai nurúnba ğukilliko piriwál-ğél ta nurun kin.

³³ Ğukilléa nurúnba, ğatun ğuwa ğukillikanne: umulla nura yinuğ nurúnba, keawai koa korokál katéa-kùn, porrólkan ta moroko ka ba kakilliko ka korien kakilliko, keawai ba unta ko uwa korien mankiye, ğatun keawai ba yarakai puntaye.

³⁴ Wonnun ta nurúnba tullokan, untabo kánùn nurúnba búlbúl yantibo.

³⁵ Ğirullia nura winnal nurúnba, ğatun nurúnba kaibuğ winabunbilla;

³⁶ Ğatun nurabo yanti kiloa kùri ba mittillin barúnba ko Piriwál ko willuğ-banùn noa ba mankilligél labiruğ; uwánùn noa ba ba tanan

gaton wirrillinùn, umánùn gaiya bon tanoa-kalbo.

³⁷ Pitálmatoara kánùn bara unnoa tara mankillikan, yakita Piriwál noa ba uwánùn, noa ba barun kin nanún noa ba barun nakilli ta; wiyan bag tuloa nurun, girullinùn noa kótibo, gaton yellawabumbéa barun takilli kolağ, gaton uwánùn noa gukilliko barun.

³⁸ Gaton tanan uwánùn noa ba, yakita buloara nakillikan ta, yakita goro ka nakillikan ta, gaton nanún barun yantibo nakilli ta, pitálmatoara bara unnoa tara mankillikan.

³⁹ Gaton gurrulla unni, wiya noa ba kokera-tin-to gurra pa, yakounta ba uwa pa mankiye na pa noa, keawai gaiya kokera gikoúmba potobunti pa.

⁴⁰ Yanti tin kauwa nura nakilliko; kulla noa Yinal kúri koba uwánùn yakita kota korien nura ba.

⁴¹ Wiya gaiya noa bon Peterko, Piriwál, wiyan bi unni parabol gearunbo, ga gearun yantin?

⁴² Gaton noa Piriwálo wiya, Gan-ke noa mankillikan murráràğ gaton guraki, piriwálo noa umánùn bon wiyellikan kakilliko kokera ko gikoug ka ta ko, gu-uwil koa noa takilliko yakita gukilligél la?

⁴³ Pitálmatoara kátan unnoa mankillikan, umánùn noa ba gikoúmba piriwál nanún gaiya noa bon umulli ta yanti.

⁴⁴ Wiyan bag tuloa, umánùn bon noa wiyellikan kakilliko yantin tako.

⁴⁵ Wonto noa ba wiyánùn gala mankilli-kan-to, búlbúl la, Emmoúmba piriwál minkin uwa

korien; ġatun ġaiya noa búnkilli kolaġ barun kúri mankillikan ġatun ġapal, ġatun takilli kolaġ, ġatun pittelli kolaġ, ġatun kuttawai kolaġ;

⁴⁶ Piriwál ġala koba mankillikan koba uwánún wal noa purreaġ ka na korien ta, ġatun yakita ġaiya kota korien ta bon, ġatun búnnún bon buloarakan, ġatun ġunún bon winta ġikouġ kai barun kin ġurra korien ta.

⁴⁷ Ġatun unnoa mankillikan ġurran noa kotelli ta piriwál koba ġikoúmba, ġatun keawai uma korien, keawai noa uma pa yanti kotelli ta ġikoúmba, búnnún wal ġaiya bon kauwál-kauwál.

⁴⁸ Wonto noa ba niuwoa ġurra korien, ġatun yarakai umatoara yaki tin bún ba bon, búnnún wal waréa. Kulla bon ġupa kauwál, wiya-paiyanún wal kauwál ġikouġ kinbiruġ; ġatun kúriko ġukulla kauwál, wiyellia kánún bara ġaiya kauwál-kauwál ġikouġ kinbiruġ.

⁴⁹ Uwan ta baġ unni yukulliko koiyuġ ko purrai ta ko; minnuġ-bullinún baġ kauwa ba tanoa-kal-bo wirroġ-kulléa?

⁵⁰ Kulla tia korimullikanne emmouġ kinba korimulliko; ġatun yakoai baġ kátan ġoloin koa ka-uwil kakilliko!

⁵¹ Kotan nura, uwa baġ ba pitál ġukilliko purrai ta ko? wiyan baġ ba, keawai; wonto ba ġurruġgurra kakilliko;

⁵² Kulla wal unti biruġ kánún kakilliko pente kokerá wakál la, ġurruġgurra biruġ, ġoro bulun kinbiruġ, ġatun buloara ġoro kabiruġ.

⁵³ Biyuġbai ġurruġgurra kánún yinal labiruġ, ġatun yinal biyuġbai tabiruġ; ġatun tunkan

yinàlkun tabiruḡ, ḡatun yinàlkun tunkán tabiruḡ, túngaikun bounnoun ba kurrinanbai tabiruḡ, ḡatun kurrinanbai bounnoun ba túngaikun tabiruḡ.

⁵⁴ Ḡatun noa barun kùri wiya, Nanún nura ba yareil wokka laḡ punnàl ba pulóḡkulligél lin, wiyánùn ḡaiya nura koiwon tanan ba; ḡatun kauwa yanti.

⁵⁵ Ḡatun kareawuḡ ba kánùn, wiyellinún ḡaiya nura, karol kánùn; ḡatun yanti ḡaiya kánùn.

⁵⁶ A nura nakoiyaye! natan nura tarkin moroko koba ḡatun purrai koba; minariḡ tin koa nura na korien unti yakita?

⁵⁷ Kauwa, kora koa nura kota ba nurun kinbiruḡ tuloa?

⁵⁸ Uwánùn bi ba ḡikouḡ katoa bukkakan toa ḡikouḡ kinko wiyellikan tako, yapuḡ koa nuiyellia bi bon, wamunbi-uwil koa biloa murroi kakilliko ḡikouḡ kinbiruḡ; yutéa-kùn koa biloa wiyellikan kauwál lako, ḡatun wiyellikanto kauwállo wamunbinùn biloa yarakan tako, ḡatun yarakanto wupinún biloa jail kako.

⁵⁹ Wiyan banuḡ, keawai bi waita uwa korien unta biruḡ, ḡukillinun bi ba lepton ta kirun waréa ta.

13

¹ KAKULLA bara unta yakita taraikan, wiya bon barun Galilaiakál, ḡoroḡ barúnba taroḡkama Pilato-to thuhia barun barúnba.

² Ḡatun noa Iéthuko wiyayelléun, wiyelliela noa barun, Wiya, nura kotellin unnoa tara Galilaiakál yarakai bara kakulla kauwál barun

kinbiruḡ Galilaiakāl labiruḡ, kulla barun ba mankulla unnoa tara?

³ Wiyan nurun baḡ, Keawai; kulla nura keawai minki kâtan, yantin ġaiya nura tetti tetti kânùn.

⁴ Ga barun etin ta wunkulléún kokera barán, ġatun tetti-tetti barun wirria, wiya, nura kotellin barun yarakai bara ba kakulla kauwâl barun kûri kabiruḡ kakillin Hierothalem ka?

⁵ Wiyan nurun baḡ, Keawai; kulla nura keawai minki kâtan, yantin ġaiya nura tetti-tetti kânùn.

⁶ Wiya noa unni yanti parabol: Taraikan ta kûriko wupéa yirriwilbin purrai ta ġikouḡ ka ta; ġatun noa uwa yeai ko nakilliko, ġatun noa keawai ġaiya na pa.

⁷ Wiya ġaiya noa bon upullikan, Ela! ġoro ka wunâl la unti, uwa baḡ nakilliko yeai ko unti biruḡ ko yirriwiltabin tako, ġatun keawai ġaiya baḡ na pa; kólbúntilla unnoa barán; minariḡ, tin unnoa kâtan purrai ta?

⁸ Ġatun noa wiyayeléún, wiyelliela bon, Piriwâl, kâmunbilla unnoa unti wunâl la, pinni-uwil koa baḡ untoakâl ko, ġatun konuḡ koa baḡ wupi-uwil;

⁹ Ġatun yeai ba kânùn, murrârâḡ ġaiya kânùn; ġatun ka korien ba, ġatun yukita ġaiya kólbúntinùn; wal bi unni barán.

¹⁰ Ġatun noa wiyelliela wakâl la thunagóg ka purreâḡ ka thabbat ka.

¹¹ Ġatun, a! kakulla unta wakâl nukuḡ munnilan bountoa ba kauwâl-kauwâl wunâl étin ta, ġatun woinu bountoa, ġatun keawai bountoa kaiyu korien wokka-lan kakilliko.

12 Ġatun nakulla noa ba Iéthuko bounnoun, kaaipa bounnoun noa, ġatun wiyelliela bounnoun, Nukuġ, ġintoa buruġ-kulléun woinu kabiruġ ġirouġ kinbiruġ.

13 Ġatun noa upilléun mâtara bounnoun kin; ġatun tanoakal-bo bounnoun tuloa uma, ġatun bountoa pitálma bon Eloinuġ.

14 Ga-tun piriwállo thunagóg kako, wiyayelléun bukka-kan-to, kulla noa Iéthuko turon uma purreáġ ka thabbat ka, ġatun wiya baruñ kùri, Hek ta purreáġ ka umilliko kùri ko; unti tara purreáġ ka tanan uwolla turon umullilo, ġatun keawai thabbat ta purreáġ ka.

15 Piriwállo noa bon wiyayelléan ġatun wiyelliela, Ġintoa ġakoiyaye! wiya, yantinto nura buruġbuġġan ġikoúmba boo ġatun athino, purreáġ ka thabbat ka, unta biruġ kokerá biruġ, yemmama-uwil koa kokoin kolaġ pittelliko?

16 Ġatun keawai wal unni ġapal, yinálkun ta Abùramúmba, ġiratoara bounnoun Thatánto noa unni tara étin ta wunál la, buruġbuġġulliko yanti biruġ, unti thabbat ta purreáġ ka?

17 Ġatun wiya noa ba unni tara, koiyun bara ġaiya kátan yantin bukkamaiye ġikouġ kai; ġatun yantin kùri pitál kakulla yantin tin umatoarrin kauwál lin ġikouġ, biruġ.

18 Wiya ġaiya noa, Minariġ kiloa Piriwál koba Eloi koba? Ġatun yakoai kiloa paġgunbinùn?

19 Yanti kiloa ta yeai ba mutard koba, mankulla kùriko, ġatun meapa purrai ta ġikouġ, kai ta; ġatun boaikulléun wokka laġ, ġatun kakulla

kauwál kùlai; ġatun tibbin moroko tin yellawa wiran ta.

²⁰ Ġatun noa wiyéa-kùn, Yakoai kiloa baġ tuġunbinùn piriwál koba Eloi koba?

²¹ Yanti lebben kiloa, mankulla ġapallo ġatun yuropa ġoro ka ġukilligél la nulai ta, kakulla wal yantibo lebben kiloa.

²² Ġatun noa uwa kokeroa ġatun kauwál loa kokeroa, wiyatin, ġatun uwollin Hierothalem kolaġ.

²³ Wiya ġaiya bon wakálla, Piriwál, wiya, warai moron kakilliko? Ġatun noa wiya barun,

²⁴ Nuwolla pulóġkulli kolaġ tuloa tin yapuġ tin: kulla baġ nurun wiyan, kauwál-kauwálla nuwanùn murraraġ pulóġkulli kolaġ ġatun keawai wal kaiyu korien.

²⁵ Bouġkullinùn noa ba kokeratin wokka laġ, ġatun wirriġbakulla pulóġkulligél, ġatun nura ġarokéa warrai ta, ġatun wirrilléun toto pulóġkulligél, wiyellin, Piriwál, Piriwál, umulla ġearun; ġatun noa wiyayellinùn ġatun wiyánùn, Keawaran baġ nurun ġimilli korien wonta biruġ wal nura:

²⁶ Wiyánùn ġaiya wal nura, Takéun géen ġatun pittakéun ġirouġ kin mikan ta, ġatun ġintoa wiyakéun ġearun kin yapuġ ka.

²⁷ Wonto wal noa ba wiyánùn, Wiyan baġ nurun, keawaran baġ nurun ġimilli korien, wonta biruġ wal nura; yuriġ tia uwolla emmouġ kinbiruġ, yantin nura yarakai umullikan.

²⁸ Unta ta wal tuġkillinùn ġatun tirra-ġatpuntullinùn, nanùn ġaiya nura ba barun,

Abàramnuḡ, ḡatun Ithàknuḡ, ḡatun Yacóbnuḡ, ḡatun yantin propetnuḡ, kakillin bara ba piriwál koba ka Eloí koba, ḡatun nurunbo yuaipéa warrai tako.

²⁹ Ḡatun bara uwánùn muriuḡ tin, ḡatun krai tin, ḡatun kummari tin, ḡatun pakai tin, ḡatun yellawánùn wal piriwál koba ka Eloí koba ka.

³⁰ Ḡatun, a! bara willuḡ kátan, kabo wal bara ḡanka kánùn ḡatun bara ḡanka kátan, kabo wal bara willuḡ kánùn.

³¹ Unta purreáḡ ka winta uwa Parithaioi kabiruḡ wiyellin bon, Yuriḡ ba waita wolla unta biruḡ, kulla noa Herodto biloa buúnnùn tetti.

³² Ḡatun noa barun wiyá, Yuriḡ nura wolla, wiya-uwil koa bon unnoa alópék, A! paibuḡḡan baḡ barun diabol, ḡatun turon baḡ uman buḡḡai ḡatun kúmba, ḡatun kúmba-ken-ta wal ḡoloin tia kánùn.

³³ Yantin tin uwánùn wal baḡ buḡḡai ḡatun kúmba, ḡatun kúmba-ken-ta; kulla wal keawaran wal wakál propet ka korien tetti Hierothalem kabiruḡ.

³⁴ Yapallun Hierothalem, Hierothalem! búnkiye tetti wirriye barun propet, ḡatun pintia barun tunuḡ ko yupitoara ḡirouḡ kinko; murrin-murrin baḡ kauma pa baḡ barun wannai tara ḡiroúmba, yanti kiloa tibbinto ba kauma-uwil yirriḡ ka bara ka bounnoun ba waréa tara, ḡatun keawaran nura kauma korien.

³⁵ A! nurunba kokera kakillin mirrál kakilliko: ḡatun baḡ wiyán tuloa nurun, Keawai nura tia nanùn, yakita ko kánùn ba wiyánùn wal nura

ba, Pitálkámunbilla bon uwan noa ba yitirroa Piriwál koba koa.

14

¹ ĠATUN yakita kakulla, uwa noa ba murrariġ kokerà piriwál koba ka Parithaioi koba takilliko nulai ko purreaġ ka thabbat ka, tumiméa ġaiya bon bara.

² Ġatun, a! ġaroka ba kakulla wakál kùri kokoin-kan warakaġ.

³ Ġatun Iéthuko noa wiyayelléun wiya barun nomikoinuġ ġatun Parithaioinuġ, wiyelliela, Wiya, murraràġ turon umulliko purreaġ ka thabbat ka?

⁴ Ġatun bara tullama pulli. Ġatun noa bon turon uma, ġatun wamunbéa bon;

⁵ Ġatun wiyayelléun noa barun, wiyelliela, Ġanto nurun kinbiruġ-ko puntimanùn buttikaġ ba athino ba ġa boo ba nurunba kirai ta, ġatun keawai ġaiya bon manùn wokka laġ purreaġ ka thabbat ka?

⁶ Ġatun keawai bara bon wiyayelli pa unni tara.

⁷ Ġatun noa wiya wakál parabol barun ġala ko wiyatora ko, nakulla noa ba ġiriméa bara murraràġ waiyakan; wiyelliela barun,

⁸ Wiyánùn bin ba taraito kùriko uwa-uwil koa bi mankilli kolaġ nukuġ kolaġ, yellawa yikora wokka waiyakanto, mirka ta tarai kùri piriwál wlyatoara ta;

⁹ Ġatun noa ninwoa wiya biloa ġatun ġikouġ tanan uwolliko ġatun wiyelliko bin, Ġuwa bon

gali ko; gáton gíntoa koiyun bi ba kánùn waita uwánùn waiyakan kolağ bará ka bo.

¹⁰ Wonto ba bin wiyánùn ba, yuriğ bi yellawolli ta ka bará kako waiyakan kako; gáton uwánùn noa ba wiya biloa ba wiyánùn biloa, Kóti, yuriğ wokka lağ uwolla: yakita gáiya pitálmánùn bin mikan ta barun kin tanùn ba kunto girouğ katoa.

¹¹ Ğan umullinùn ninwoa bo wokka kako, umánùn wal bon bará kako; gáton ninwoa umullinùn niuwoa ba bará kako, umullinùn wal wokka kako.

¹² Wiya gáiya noa gála wiya bon noa ba, Ğunùn bi ba takilliko búlwára ka ga yaréa ka, wiya yikora bi giroúmba kóti, ga kótita, ga porrólkan; wiyéa kánùn bin ba bara, gáton ğupaiyéa kánùn bin yaruğ ka.

¹³ Wonto bi ba umánùn takilliko, wiyella barun mirrál-mirrálkan, gáton munni-munni-kan, gáton wiir-wiirkan, gáton munminkan:

¹⁴ Gáton bin pitálmánùn; kulla bara keawai ğupaiye korien yaruğ ka; kulla bin ğupaiyéa kánùn yaruğ ka, yakita ba moron kánùn murraráğ-tai tetti-tetti kabiruğ.

¹⁵ Gáton wakál barun kinbiruğ yellawa ğikouğ kin takilliela,ğurra noa ba unni tara, wiya bon noa, Pitálmatoara noa tanùn wal kunto piriwál lako Eloi koba ka.

¹⁶ Wiya gáiya noa bon, Taraito kúriko wupéa kauwál takilliko yaréa ka, gáton wiya barun kauwál-kauwál kuri:

¹⁷ Gáton yarea ka yuka noa bon ğikoúmba mankillikan, wiyelliko barun wiyatoara ko, Tanan; kulla yantin unnuğ tara wupea yakita.

18 Ġatun bara yantin wiyellan wakál-wakál ġakoiyellan. Kurri-kurrito wakállo wiya ġikouġ, Ġukilléùn baġ winta purrai, ġatun waita wal baġ uwánùn nakilliko ġala ko; wiyán biloa wamunbilliko tia.

19 Ġatun taraito wiyá, Ġukilléùn baġ pente tumba boo buttikaġ, ġatun baġ waita uwan numulliko barun; wiyán biloa wamunbilliko tia.

20 Ġatun taraito wiyá, Mankulla baġ nukuġ emmoúmba, yaki tin keawai baġ uwa korien.

21 Uwa ġaiya noa unni mankillikan, ġatun wiya bon piriwál ġikoúmba unni tara. Wiya bon ġaiya noa kokoratinto bukka-kanto ġikoúmba mankillikan, Yuriġ wolla kurrakai yapuġ koa kokeroa, ġatun yutilla barun tanan untiko mirrál-mirrál-kai, ġatun munni-munni-kai, ġatun wiir-wiir-kai, ġatun munmin-kai.

22 Ġatun noa mankillikanto wiyá, Piriwál, upatoara ta yanti bi ba wiya, ġatun kauwál-kauwál lako ka untiko.

23 Ġatun noa bon piriwállo wiya mankillikan, Yuriġ, uwolla yapuġ koa ġatun koruġ koa, ġatun pirrirmulla barun tanan uwolliko, emmoúmba koa kokera warapa-uwil.

24 Kulla baġ wiyán nurun, Keawai wal bara un-toakállo wiyatoara nutunún emmoúmba kunto.

25 Ġatun kúri kauwál-kauwál uwa ġikouġ ka-toa: ġatun noa willariġ, warkulléùn, ġatun wiya ġaiya barun,

26 Uwánùn tia ba taraikan kúri emmoúġ kin, ġatun wareka korien ġikoúmba biyuġbai ġatun tunkan, ġatun nukuġ, ġatun wonnai tara, ġatun

kóti tara, gáton wuggunbai, kauwa, gikoúmba kata moron, keawai noa kánùn emmoúmba wirrobullikan.

27 Gánto-bo ba kurri korien gikoúmba talig-kabillikanne, gáton uwolla emmoug katoa, keawai noa kánùn emmoúmba wirrobullikan.

28 Gánto nurun kinbirug-ko, kotellin wittimuliko kokera, wiya, noa yellawánùn kurri-kurri, gáton tuiḡko umulliko, mirka keawai goloín witti korien?

29 Mirroma, yukita wupéa noa ba tugga, gáton keawai noa kaiyu korien goloín wittilliko, yantinto ba nanùn béelmánùn gaiya bon,

30 Wiyellinún, Gali kúriko nutéa wittimulliko, gáton kaiyu korien noa goloín wittimulliko.

31 Ga, gan piriwál uwánún noa ba wuruwai kolaḡ, tarai ko piriwál ko, yellawa noa kurri-kurri, gáton kotelliela, wiya, noa ba kaiyukan uwa-uwil koa dekem-millia to nuḡgurrawa-uwil koa bon taimin to ke bith-dekem-millia to?

32 Ga ba, kalog ka ba noa piriwál taraito, yuka noa wakál puntima wiyelliko pitál koa kakillai.

33 Yanti kiloa, yantinto nurun kinbirug-ko wareka korien noa yantin gikoúmba, keawai noa kánùn emmoúmba wirrobullikan.

34 Pulli ta unni murrarag; wonto ba pulli ka korien, yakoai kánùn upilliko!

35 Keawai murrarag, korien ta purrai ko, ga ba konuggel ko; wareka gaiya kúriko. Niuwoabo gurruégkan gurulliko, gurrabilla bon.

15

¹ PAPAÍ ġaiya bara uwa ġikouġ kin yantin telónai ġatun yarakaiwilluġ, ġurrulliko bon.

² Ġatun koiya bara Parithaioiko ġatun ġarammateuko, wiyelliela, Unni kùri murràràġ korien, noa uman barun yarakai-willuġ ġatun tatan noa barun katoa.

³ Ġatun noa wiya barun unni parabol, wiyelliela,

⁴ Ġan kùri nurun kinbiruġ, hekaton ta ċipu ġikoúmba, wákál noa ba yuréa umámùn barun kinbiruġ, wiya, noa wunún barun nainty-nain ta koruġ ka, ġatun waita noa uwánùn na-uwil koa noa yuréa-matoara, kara-uwilli koa noa?

⁵ Ġatun karawolléùn noa ba, wúnkilléùn ġaiya noa bamirruġ ka ġikouġ kin, pitállo ba.

⁶ Ġatun uwa noa ba ġura kako, wiya noa barun kótita ġatun taraikan wiyellin barun, Pitállia kanwa emmouġ katoa; kulla baġ karawolléùn ċipu ta emmoúmba unni, yuréa ba kakulla.

⁷ Wiyan baġ nurun, yanti kilo pitál kánán kauwállan moroko ka ba minki noa ba wakál yarakaikan, keawai barun kai murràràġ-tai tin nainty-nain ta tin, minki korien.

⁸ Ġa wonnuġ-ke nukuġ púndol arguro ten ta bounnoun kinba, yuréa bountoa ba umánùn wakál púndol, wiya, bountoa wirroġ-banún kaipuġ ġatun wirrillinùn wirrillikanneto kirra-kirra-uwilli koa bountoa?

⁹ Ġatun karawolléùn bountoa ba, wiya ġaiya bountoa ba kóti-ta ġatun taraikan tuíġko,

wiyellin, Pitállia kauwa emmouğ katoa; kulla bağ karawolléun yuréa bağ ba umá.

10 Yanti kiloa, wiyán bağ, nurun, unnuğ, ta pitál kátan mikan ta ağelo ka Eloi koba wakál lín ba yarakai-willuğ minki kánun.

11 Ğatun noa wiya, Taraito kúriko yinal bula-buloara ġikoúmba:

12 Ğatan mittiko bulun kinbiruğ-ko wiya bon biyuğbai ġikoúmba, Biyuğ, ġuwa tia winta tullokan ka-uwil koa emmoúmba. Ğatun túnbilliela noa bulun tullokan.

13 Ğatun keawai kauwál-kauwál, korien ta purreáğ ka yukita, kauma noa mittiko yinallo, ġatun waita noa uwa kalog koba, ġatun unta noa wari-wareka tullokan ġikoúmba pittelligél la.

14 Ğatun wari-wareka noa ba kirun, kauwál kakulla unta kunto korien; ġatun tanoa-kál-bo kakulla ġaiya noa kapirrikan.

15 Ğatun uwa ġaiya noa umulliko kúri kako unta ko purrai ta ko; ġatun noa bon yuka ġikouğ, ka tako purrai tako ġiratimulliko buttikağ, ko porák ko.

16 Pitál ġaiya noa kakulla takilliko, ta-uwil ba buttikağko: ġatun keawai kúriko bon ġupa.

17 Ğatun noa kakilliela ba niuwoabo, wiyelliela ġaiya noa, Kauwál-kauwála umullikan biyuğbai koba emmoúmba koba kunto kauwál barúnba takilliko ġatun ġukilliko, ġatun ġatoa kapirró wirribanbillin!

18 Bouğkullinún wal bağ, waita biyuğbai tako, ġatun wiyánun wal bon, Biyuğ, yarakai bağ umá mikan ta moroko ka, ġatun ġirouğ kin,

19 Ġatun keawai baġ murràràġ korien wiya-uwil koa tia ġiroúmba yinal yitirra: umulla tia wakál yanti umullikan ġiroúmba.

20 Ġatun noa bouġkulléun, uwa ġaiya noa biyuġbai tako. Wonto noa ba kaloġ ka kauwál kakulla, nakulla noa bon biyuġbai-to ġikoúmba-ko, minki ġaiya noa kakulla, murrá ġaiya noa, puntimulléun ġaiya noa ġikouġ kin wuroka, ġatun búmbúmbea-kan ġaiya bon.

21 Ġatun noa bon yinallo wiyá, Biyuġ, yarakai baġ umulléun mikan ta moroko ka ġatun ġirouġ kin, keawai baġ murràràġ korien wiya-uwil koa tia ġiroúmba yinal yitirra.

22 Wonto noa ba biyuġbaito wiya barun mankillikan ġiroúmba, Mara unnoa-unnug up-illigél, ġatun upilla bon konéin kako, ġatun upilla riġ ġikouġ kin máttára, ġatun upilla bon tugġanoġ yulo ka ġikouġ kin:

23 Ġatun mara tanan untiko buttikag italo ġiratimatoara kipai, ġatun turulla; tamunbilla gearun, ġatun pitál koa ġéen kauwál:

24 Koito ba unni emmoúmba yinal tetti kakulla, yakita ġaiya noa moron kátan: ġarawatilléun noa, ġatun yakita bummilléun ġaiya bon. Ġatun pitál bara kakilli kolaġ.

25 Unta ta ġarro ġikoúmba kakilliela upulligél la purrai ta; ġatun uwolliela noa ba papai kokerá koba, ġurra noa tekki ġatun untelli ta.

26 Ġatun noa kaaipa wakál mankillikan, ġatun wiya minnuġ-ban ġali tara minariġ tin.

27 Ġatun wiya bon noa, Unni ta uwan ġiroúmba biggai; ġatun ġiroúmba-ko

biyuǵbaito tura ġiratimatoara buttikag italo kipaí ta, kulla wal pitál noa ġikouǵ kai moron tin kaṭan.

²⁸ Ġatun noa niuwara kakulla, keawai noa murrug kolaǵ uwa pa; yaki tin noa biyuǵbai ġikoúmba uwa ġatun pirralma bon.

²⁹ Ġatun noa bon wiyayelliela ġikoúmba biyuǵbai, Ela! kauwál-kauwálla wunálla umala baǵ ġirouǵ; keawai baǵ ġiroúmba wiyellikanne umá korien; ġatun keawai bi tia ġupa waréa buttikag kid, pitál koa tia ka-uwil baraj emmoúmba kótita:

³⁰ Wonto ba tanoa-bo ġiroúmba yinal uwa ġali, wari-wareka ġiroúmba tullokan yarakai-willuǵ koa ko ġapal loa, tura ġaiya bi ġikouǵ buttikag italo ġiratimatoara.

³¹ Ġatun noa wiya bon, Yinal, yellawan bi emmouǵ kin yantikatai, ġatun yantin unni tara emmoúmba ġirouǵ kin kánun.

³² Murrarag ta kakulla takilliko ġatun pitelliko; koito ba unni ġiroúmba umbeara-kog tetti kakulla, ġatun moron katéakan; ġatun ġarawatilléun, ġatun bummilléun bon yakita.

16

¹ ĠATUN noa wiya barun ġikoúmba wirrobullikan, Untoa ta tarai ta wakál kúri tullokan porrólkan, mankillan piriwál ġikoúmba; ġatun wiyayéma bon ġikouǵ wareka noa ġikoúmba tullokan.

² Ġatun noa wiya bon, wiyelliela, Yakoa baǵ ġurra ġirouǵ kinba? wiyella bi tia minariǵ bi ba umulliela; keawai bi kara kánun umullikan.

³ Wiyelléún gáiya noa mankillikan niuwoabo, Minnuḡ, banún baḡ? kulla wal lia piriwálo emmoúmba ko mantilléún keawai baḡ mankillikan kánún; keawai baḡ pinninún; koiyun baḡ poiyeḷliko.

⁴ Ġali wal baḡ umulliko, yipanún tia ba emmoúmba mankilligél labiruḡ, wamunbi-uwil koa tia bara kóti ko kokerá ko.

⁵ Yanti ba wiya noa barun wiyatoara piriwál koba ḡikoúmba, ḡatun noa wiya wakál kurrikurri ka, Minnan ba wiyapaiyéún emmoúmba piriwál koba?

⁶ Ġatun noa wiya, Hekaton ta wimbi ka karauwa. Ġatun noa wiya bon, Mara bi unni, yellawa kurrakai, upulla pentékonta koa ka-uwil.

⁷ Wiya gáiya noa tarai, Minnan bi wiyapaiyéún piriwál koba? Ġatun noa wiyá, Hekaton ta wimbi wiet. Ġatun bon noa wiyá, Mara bi unni, upulla éty koa ka-uwil.

⁸ Ġatun noa piriwallo murráràḡ bon wiya unnoa mankillikan yarakai ka, kulla noa umá ḡurakito; kulla bara wonnai tara unti ko purrai tako barúnba willuḡḡél koba ḡuraki bara, keawai bara wonnai kaibuḡ koba.

⁹ Ġatun ḡatoa nurun wiyán, Umulla nura bo kótita kakilliko tullo-yarakai tabiruḡ; tetti nura ba kánún, wamunbilla gáiya nurun kokerá yuraki ba kátan yanti-katai.

¹⁰ Niuwoa miroman ḡali waréa ta, yanti miroman noa kauwál ḡali ta; ḡatun niuwoa yarakai-

maye ġali waréa ta, yanti yarakaimaye ġali kauwál ta.

¹¹ Yaki tin keawai nura ba miroma pa tullo yarakai ta, ġanto wal nurun ġunún tullo tuloa ta miromulliko?

¹² Ġatun keawai nura ba miroma pa tarai koba, ġanto wal ġunún nurúnba kóti tako?

¹³ Keawai wal mankillikanto umánún buloara-bulun piriwál bula; kulla noa yarakai umánún wakál bon, ġatun murrárąg umánún tarai; ġa ba kánún noa wakállá, ġatun béelmánún bon tarai. Keawai nura kaiyu korien umulliko Eloi ko ġatun tullokan ko yarakai ko.

¹⁴ Ġatun unni tara bara ġurra Parithaioiko, willirrikan bara kátan, ġatun bon bara béelma.

¹⁵ Ġatun noa barun wiyá, Kauwa murrárąg koa nura ka-uwil mikan ta barun kin kúri ka; wonto noa ba Eloito ġurran nurúnba búlbúl la ba; kulla unni tara murrárąg ta kátan barun kinba kári ko, yakaran ta kátan mikan ta Eloi kin.

¹⁶ Wiyellikanne-ta ġatun bara propet kakulla loanne noa ba paipéa; yaki tabiruğ piriál koba Eloi koba wiyabunbéa, ġatun yantin kúri waita-waitawolléün murruğ kolağ.

¹⁷ Ġatun moroko ta ġatun purrai ta kaiyukan kánún waita kolağ, keawai waréa ta wiyel-likanne koba ka korien kakilliko.

¹⁸ Ġanto ba warekullinún porikunbai ġikouúmbea ġatun tarai búmbéa ka, yarakai búmbéa noa: ġatun ġanto ba buúmbinún warekatoara poribal tabiruğ, yarakai búmbéa noa.

19 Kakulla ta noa wakál porrólkan, upuléún noa gorog-gorog ko gátun murrarág ko karigkareug ko, gátun bon kakulla minnuḡbo-minnuḡbo kauwál takilliko gátun pittelliko yantin ta pureág ka:

20 Gátun kakulla ta wakál poiyye giakai yitirra Ladharo, wúnkulla bon ba yapugggél gikouḡ ka ta, warapál mita-mitaḡ,

21 Gátun wiya bon ba mutuḡ ko takilliko gikouḡ kai porroólbín tin takilligél labiruḡ; gátun warikál uwa bara, woatá gaiya bon mita-mitaḡ.

22 Yakita-kálai tetti kakulla poiyye, gátun kurriá bara bon aḡelo-ko Abáram kinko parrag kako: tetti gaiya noa porrólkan kakulla, gátun bon núlka.

23 Gátun noa unta koiyuḡ ka hell ka bouḡkulléún gikoúmba gaikuḡ, kakilliela tirriki ka, gátun nakilliela bon Abáramnuḡ kaloḡ ka, gátun noa Ladharo parrag ka kakilliela Abáram kin.

24 Gátun noa kaaibulléún, wiyelliela, Biyuḡ Abáram, gurrara tia kauwa, gátun yukulla bon Ladharonuḡ, kurrimulli koa noa kokoin to, gátun moiya koa tia tállág wupi-uwil; kulla wal baḡ kirrin kátan unti tirriki ka koiyuḡ ka.

25 Wonto noa ba Abaramko wiyá, Yinal, gurrulla gintoa yakita moron ta mantala murrarág-tai giroúmba, wonto noa ba Ladharo yakaran mantala gátun noa yakita pitál kátan, wonto bi ba kirrin kátan.

26 Ġatun yanti umni ba, ġearun kinba willika ba pirriko wún-kulla; keawai uwánùn untikál untoa kolağ: keawai bara unta biruğ, uwánùn untiko ġearun kinko.

27 Wiya ġaiya noa, Wiyan banuğ, Biyuğ, yuka-uwil koa bon bintun kinko kokerá kolağ:

28 Kulla wal lia emmoúmba kotita pente; wiya-uwil koa noa barun yanoa bara ba tanan uwánún unti kolağ tirriki-tirriki kako.

29 Abáramko noa wiya bon, Mothé noa ġatun bara propet barun katoa ba; ġurrabunbilla barun.

30 Ġatun noa wiyá, Keawaran, biyuğ Abáram; wakál ba uwolla barun kin unta biruğ tetti kabiruğ, ġurránùn ġaiya wal bara.

31 Ġatun noa bon wiyá, Keawai bara ba ġurránùn bon Mothénuğ ġatun barun propet-nuğ; keawai wal bara ġurránùn wakál ba paikullinún moron tetti kabiruğ.

17

1 WIYA ġaiya noa barun wirrobullikan ġikoúmba, Kauwa yanti kánùn bo ta wal yarakai; yapalla noa ġikouğ kinbiruğ yarakai tabiruğ!

2 Murrái ka ba noa ġira-uwil kea kulleuğ koa bon tunuğ, ġatun wareka uwil koa bon korowa ka, unni noa yanoa yarakai umabunbi yikora unti tara biruğ wakál wonnai tara biruğ.

3 Yakoai nura kauwa: Kótiko ba ġirouğ, yarakai umánùn ġirouğ ka to, wiyella bon; ġatun minki noa ba kánùn, kámunbilla bon.

4 Ġatun kauwál-kauwál-la biloa ba yarakai umánùn wakál la purreàġ ka, ġatun kauwál-kauwál-la biloa willariġ noa kánùn wakál la purreàġ ka, wiyellinùn biloa, Minki baġ kátan; kámunbinùn wal binuġ.

5 Ġatun bon bara apothol wiyá, Piriwál, kauwál koa ġearúnba ġurrulli-ta ka-uwil kakilliko.

6 Ġatun noa Piriwállo wiyá, Ka ba nurúnba ġurrulli-ta yanti kiloa mitti yeai mutard koba, wiyella wal nura ba unni kulai thukamin, Wokka laġ bi kauwa wirrakan-bo, ġatun meapullia bi korowa ka; ġatun gala nurun ġurránùn ġaiya wal.

7 Ġan nurun kinbiruġ-ko upullin purrai nurun ka to mankillikan-to, ġa tamunbin buttikaġ, wiyánùn bon kabo, uwánùn noa ba upulligġél labiruġ, Yuriġ bi wolla, yellawolliko ta-uwil koa?

8 Ġatun wiya bon noa wiyánùn, Kurrakai umulla ta-uwil koa baġ, ġatun ġirullia bi ġintoabo, ġatun mara-uwil koa bi tia ta-uwil koa baġ ġatun pitta-uwil; ġatun willuġ ġaiya bi tanùn ġatun pittánùn?

9 Wiya noa, wiyapaiyéùn bon mankillikan, koito noa ba uma unni tara wiya bon ba? Kotan baġ kearan.

10 Yanti nura wiyella, umánùn nura ba yantin unni tara wiyatoara nurun, Umullikan ġéen murràràġ korien kátan; umá ta ġéen unni wiyatoara umulliko ġearun.

11 Ġatun yakita kakulla, uwolliela noa ba Hierothalem kolaġ, uwa willi koa noa Thamaría koa ġatun Galilaia koa.

12 Ġatun noa uwolliela ba tarai toa kok-eróa, nuġġarawa bon bara kùri ten ta purrul-wommun-wommun, ġarokéa kalog ka;

13 Ġatun bara paibuġġa pulli, ġatun wiya Iéthu, Piriwál, ġurráramulla ġearun.

14 Ġatun nakulla noa barun, wiya barun noa, Yuriġ nura wolla, túġunbillia nura barun kin hiereu ko. Ġatun yakita kakulla, uwolliela bara ba, turon bara kakulla tanoa-kál-bo.

15 Ġatun wakállo barun kinbiruġ-ko, nakilléun noa ba turon noa kakulla, willuġbo noa uwa, ġatun kaaipulléun noa wokka, pitálmullielá bon Eloinuġ,

16 Ġatun puntimulléun noa barán ġoara ko ġikouġ kin tinna ka, murráráġ noa bon wiyelléun; ġatun noa Thamaría-kál.

17 Ġatun noa Iéthuko wiyayelléun, wiyelliela, Wiya, ten ta turon kakulla? ġa wonnuġ-ke bara taraikan nain ta?

18 Keawai bara willuġ pa ba pitálmulliko bon Eloinuġ, wakál ba noa unni ġowikan ko.

19 Ġatun noa wiya bon, Bouġkullia, yuriġ bi wolla; ġirouġ ka ba ko ġurrulli biruġ ko turon bi kátan.

20 Ġatun wiya bon ba Parithaioiko, yakounta-ke paipinún piriwál koba Eloi koba, wiyayelléun noa barun, wiyelliela, Tanan uwan piriwál koba Eloi koba keawai na korien.

²¹ Keawai bara wiyánùn wal, A unni ta! ga unta ta! kulla, a! piriwál koba Eloï koba murrug kaba kátan nurun kinba.

²² Ġatun noa wiya barun wirrobullikan, A! purreàġ ta wal kánùn, na-uwil koa nura wakál purreàġ Yinal koba kùri koba, ġatun keawai wal nura nanùn.

²³ Ġatun bara nurun wiyánùn wal, Na-uwa unni; ga, na-uwa unnuġ: yanoa barun uwa yikora, wirroba yikora.

²⁴ Yanti kiloa pirruġgun-to uwan tarai tabiruġ ko moroko biruġ ko, tarai ta kako moroko kako; kauwa yanti kiloa wal kánùn Yinal kùri koba purreùġ ka ġikouġ ka ta.

²⁵ Ġatun kurri-kurri ta bon umánùn min-nuġbo-minnuġbo, ġatun warekatéa wal bon ġali koba willuġġél koba.

²⁶ Ġatun yakita ba kakulla purreàġ ka Noe-úmba ka, yanti bo ta wal kánùn purreàġ ka Yinal koba kùri koba.

²⁷ Takillala bara, pittellala bara, búmbillala bara nukuġ, ġukillala búmbilli ka, yakita purreàġ ka kakulla noa ba Noe uwa murrariġ murrinawai ka, ġatun tunta-tunta kakulla, ġatun kirun ġaipa barun nuropa.

²⁸ Ġatun yanti yakita ba kakulla purreàġ ka Lot-úmba, takillala bara, pittellala bara, wirril-liala bara, ġukillala bara, meapala bara, wittiala bara;

²⁹ Wonto ba yakita unta purreàġ ka Lot noa uwa Thodóm kabiruġ, patéa ġaiya koiyuġ-ko ġatun brimtón-ko wokka tin moroko tin, ġatun kiyupa barun yantin kirun tetti-tetti.

³⁰ Yanti kiloa kánùn yakita purreäg ka paip-inùn noa ba Yinal kùri koba.

³¹ Unta yakita purreäg ka kátan noa ba wokka kokerá, gátun gíkoúmba tullockan murrug kaba kokera ba, keawai bon uwabunbi yikora barán mankilliko tullockan ko; gátun kátan noa ba upulligél laba, keawai bon uwabunbi yikora willug, kolag.

³² Kotella bounnoun kai nukug Lot-úmba tin.

³³ Gánto ba gíkoúmba moron mirománùn moron kakilliko, wogúntinún wal noa; gátun gánto ba wogúntinún gíkoúmba moron, kánùn wal moron kakilliko.

³⁴ Wiya nurun bag, yakita unta-unta tokoi ta buloara ta kánùn birrikilligél la wakál la; manùn wal wakál, gátun tarai gaiya wunùn.

³⁵ Buloara umullinún bula; mánún wal wakál, gátun tarai gaiya wunún.

³⁶ Buloara katéa-kánùn upulligél la; mánún wal wakál, gátun tarai gaiya wunùn.

³⁷ Gátun wiyelléun bon bara, wiyelliela, Piriwál, wonnug-ke? Gatun noa wiya barun, Unta wonto ba katéa-kánùn murrin ta, unta kolag ba kautillinùn bara porowi.

18

¹ GÁTUN noa wiya barun wakál parabol, wiya-uwil koa bon bara kùriko Eloinug, gátun yari koa bara kaiyaléa-kùn;

² Wiyelliela, Unta ta kokerá tarai ta wakál wiyellikan piriwál kakulla, kinta korien kakulla noa bon Eloí kai, gátun keawai noa tuma korien barun kùri:

3 Ġatun kakulla wakál mabogun unta kokerá; ġatun bountoa uwa ġikouġ kin, wiyelliela, Timbai kakillia tia emmoúmba bukkakaye.

4 Ġatun keawai wal noa ġurra pa kabo kakullai tako; wonto noa ba yukita wiya ġikouġ kinko minki ka, Keawai baġ kinta korien bon Eloi kail kátan, ġa keawai kúri tuman korien;

5 Kulla bountoa tia unni mabogunto pirralman, ġatoa timbai kánun bounnoun kin, murrin-murrin koa bountoa tia uwa-uwil kumbur-robawanl bountoa tia.

6 Ġatun noa Piriwállo wiya, Gurrulla bon unni yarakai wiyellikan piriwál wiyen ba.

7 Ġatun wiya noa Eloito timbai katillinún barun ġikoúmba ġirimatoara bara wiyen bon purreáġ ka ġatun tokoi ta, ġurralin noa barun wiyelli ta kalog tinto?

8 Wiyen nurun baġ, timbai wal noa katillinán barun kurrakai. Wonto noa ba uwánun wal Yinal kúri koba tanan, wiya, noa nanún ġurrullikanne purrai taba?

9 Ġatun noa wiya barun unni parabol tarai tako kotelléun bara ba murráráġ-tai barabo, ġatun yarakai bara kotellin taraikan:

10 Buloara-bula kúri uwa hieron kolaġ wiyel-liko: wakál la noa Parithaio ġatun tarai ta teloné;

11 Ġarokéa noa Parithaio ġatun noa yanti wiyelliela niuwoabo ġiakai: A Eloi! pitálman baġ ġirouġ, kulla baġ ka korien yanti tarai ba kátan, bara kau-maye, tuloa uma korien mankiye nukuġ ka, ġa ka korien baġ yanti unni noa ba telóne:

12 Ta korien bağ buloarakâl kâtan wakâl la thabbat biruğ ka, ğutan bağ winta untikâl emmouğ kai yantin tabiruğ.

13 Ğatun noa telóné ğarokilliela ba kalog ka, keawai noa ğaikuğ ka wokka lağ na pa moroko koba, wonto noa ba minki motilliela wiyelliela ba, A Eloi! miromulla bi tia, yarakai bag ba kâtan.

14 Wiyan nurun bağ, unni noa kúri uwa barân kokerá koba ğikouğ ka tako ğurrámatoara, keawai tarai ta: kulla yantin bara piriwâl-buntelliko, kânùn wal bara koiyun-barátoaro; ğatun niuwoa bo koai-koai korien bon, umânùn kauwâl bon kakilliko.

15 Ğatun mankulla bara ğikouğ kinko wonnai tara numa-uwil koa barun noa: wonto ba nakulla bara ba wirrobullikanto, yipa bara barun.

16 Wonto ba noa Iéthuko wiya barun, wiyelliela, Wamunbilla barun wonnai tara emmouğ kinko, ğatun yanoa barun yipai yikora; kulla barun-kai-kâl katéa-kânùn piriwâl koba Eloi koba.

17 Wiyan bağ tuloa nurun, Ganto ba ğurra korien piriwâl koba Eloi koba yanti wonnai waréa ba, keawai wal noa pulóğkullinùn unta kolag.

18 Ğatun taraito umullikanto piriwâllo wiya bon, wiyelliela, Piriwâl murrarag-tai, minnuğ-bullinùn bag moron kakilliko yantikatai?

19 Ğatun noa Iéthuko wiya bon, Minariğ tin bi tia wiyan murrarag-tai emmouğ? keawai wal

wakál murràràg-tai, wonto noa ba wakálbo, Eloi ta.

²⁰ Ġurran bi yantin wiyellikanne, Yanoa manki yikora nukuġ taraikan koba, Yanoa búnki yikora tetti, Yanoa manki yikora, Yanoa nakoiya yikora, Ġurulla bon biyuġbai ġatun tunkán ġiroúmba.

²¹ Ġatun noa wiya, ġurra bag unni tara wiyellikanne yakikalai tabiruġ, wonnai baġ ba kakulla.

²² Ġatun yakita ġurra noa ba Iéthuko unnoa tara, wiya bon noa, Wakál unnoa-unnuġ uma korien bi ba; ġukillia yantin tullokan ġiroúmba, ġu-uwil koa barun mirrál ko, ġatun tullokan ġiroúmba kánùn wal wokka ka moroko ka; ġatun kaai, wirroba-uwil koa bi tia.

²³ Ġatun ġurra noa ba unni, minki noa kakulla kauwál; kulla noa porrol kakulla kauwálkan.

²⁴ Ġatun noa ba Iéthuko nakulla bon minki noa ba kakulla kauwál-lan, wiya ġaiya noa, Pirral ta pulóġkulliko bara tullokan ta ba piriwál koba kako Eloi koba kako!

²⁵ Kamel noa kaiyukan kátan pulóġkakilliko tiġkuġkoa ko aku lako, keawai porrólkan pulóġkakilliko piriwál koba kako Eloi koba kako.

²⁶ Ġatun bara ba ġurrà, wiya bara, Ġan-ke wal moron kánùn kakilliko?

²⁷ Ġatun noa wiyá, Unni tara kaiyu korien kúri ko umulliko, kaiyu-kan-to Eloito noa umulliko.

²⁸ Ġatun Peterko noa wiyá, Ela! wúnkulla ġéen yantin ta, ġatun wirroba ġéen bin.

²⁹ Ġatun noa wiya barun, Wiyánùn baġ tuloa, Niuwoa wareka kokera ġikoúmba, ġa biyuġbai,

ga tunkán, ga gapal, ga wonnai, gikoug, kinko piriwál koba tin Eloi koba tin,

30 Mánùn wal noa kauwál unti yakita, gatun untoa tarai ta purrai ta tanan kakilliko, moron noa kánùn yanti-katai.

31 Mankulla gaiya noa barun dodeka ta wirrob-ullikan, gátua wiya barun, A! waita géen wokka kolağ Hierothalem kolağ, gatun yantin tara wiyatoara propet to gikoug, kai Yinal lin kúri koba tin kánùn wal umatoara kakilliko.

32 Gatun bon gunùn wal barun kin ethánékál kinko, gatun bon bukka-manùn wal, gatun karagkobinùn:

33 Gatun wélkorinún wal bara bon, gatun wal bon wirrinùn; gatun kúmba-ken-ta bougkullinún gaiya noa willugbo.

34 Gatun keawai bara gurrapa unni tara wiyatoara: gatun unni wiyellikanne yuropa barun kai, keawai bara gurrápa unni tara wiyatoara.

35 Gatun yakita kakulla, uwolliela noa ba papai Yeriko ka, wakál munmin kúri yellawolliela yapuğ ka bitta ka, poiyelela:

36 Gatun gurrulliela noa barun konara yapuğ koa, wiya noa minariğ unni?

37 Gatun bara bon wiyá, Uwan noa Iéthu Nadharet-kál.

38 Gatun noa kaaipulléun, wiyellela, Ela Iéthu! yinal Dabidúmba, gurrára-mulla bi tia.

39 Gatun bara uwa ganka, wiya bon koyelli koa noa: wonto noa ba butti paiyelleun, Yinal Dabidúmba gintoa, gurrára-mulla bi tia.

40 Ġatun ġarokéa noa Iéthu, ġatun wiya bon yutilliko bon ġikouġ kinko; ġatun uwa noa ba papai, wiya bon noa,

41 Wiyelliela, Minnuġ-bulliko bi tia wiyan? Ġatun noa wiyan, Piriwál, namunbilliko tia umulla.

42 Ġatun noa Iéthuko wiya bon, Kámunbilla bin nakilliko; ġiroumba tin ġurrulli tin moron uma.

43 Ġatun noa tanoa-kál-bo nakulla, ġatun bon noa wirropa, pitálmulliela bon Eloinuġ; ġatun yantin unni kùri nakulla bara ba, pitálma bon Eloinuġ.

19

1 ĠATUN noa Iethu uwa Willi koa Yeriko koa.

2 Ġatun kakulla untakál wakál kùri ġiakai Dhakké yitirra, piriwál telónékál noa kakulla, ġatun noa porrólkan.

3 Ġatun noa numéa nakilliko Iéthunuġ, ġan noa ba; ġatun noa keawai, kulla konaró núntima, kulla noa waréa ġoiyoġ.

4 Ġatun noa murra ġanka, ġatun noa kulliwa wokka-laġ, kùlai tin nakilliko bon, kulla noa unta kolaġ uwolli kolaġ.

5 Ġatun Iéthu noa ba uwa untako, nakulla noa wokka-laġ, ġatun bon nakulla, ġatun bon wiyá, Ela Dhakké! tanan kurrakai tirabulla, kulla buġgai koa baġ yellawánùn ġirouġ ka ta kokerá.

6 Ġatun tiraba noa kurrakai barán, ġatun pitálma-uwa bon.

⁷ Ġatun nakulla bara ba, wiyellan niuwarakan bara yantinto, wiyelliela, Waita noa uwa yarakai toa kóti kakilliko.

⁸ Ġatun noa Dhakké ġarokéa, ġatun wiya bon Piriwálnuġ, Ela Piriwál! winta baġ ġutan emmoumba tullokkan kabiruġ mirrál kai ko; ġatun mankulla baġ ba tullokkan taraikan tabiruġ yaki tin ġakoiyaye tin, wupinùn ġaiya bon baġ willuġbo warán tako.

⁹ Ġatun noa Iéthuko bon wiyá, Tanan uwa moron unti buġġai purreáġ ka unti ko kokera ko, kulla noa kátan yinal ta Abáramuúmba.

¹⁰ Kulla Yinal kúri koba uwa tiwolliko ġatun tumulliko wogúntitoara ko.

¹¹ Ġatun ġurra bara ba unni tara, wiyéakan butti noa ġatun wiya wakál parabol, kulla noa papai ta ba Hierothalem ka, ġatun kulla bara kota paipillinùn piriwál koba Eloj koba tanoa-kál-bo.

¹² Yaki tin noa wiyá, Tarai ta piriwál uwa tarai tako purrai tako kaloġ kako, mankilliko ġikouġbo piriwálkanne-ta, ġatun willuġbulliko.

¹³ Ġatun wiya noa barun ġikoúmba mankillikan ten ta, ġatun ġukulla noa barun kin mina ta ten ta, ġatun wiya barun, Miromulla uwánùn baġ ba willuġbo.

¹⁴ Wonto ba ġikoúmba-ko konara niuwama bon, ġatun yuka bon puntimai ġikouġ, wiyelliela, Keawai wal noa unni piriwál katillinùn ġearun.

¹⁵ Ġatun kakulla yakita, willuġ ba noa ba, mantoara piriwálkoba, wiya ġaiya noa barun

unnoa mankillikan ġan kin noa ba ġukulla money, tanan ġikouġ kin, ġurra-uwil koa noa minnan barun kinba ġutoara ġukilli tabiruġ.

¹⁶ Tanan ġaiya uwa kurri-kurri wakál, wiyelliela, Ela Piriwál! ġiroúmba ta mina unni wittia kauwál ten mina ta.

¹⁷ Ġatun bon noa wiyá, Kauwa yanti, ġintoa mankillikan murráràġ; kulla bi miroma unnoa waréa ta, kaiyukan bi kanwa ten ta kokera.

¹⁸ Ġatun tarai uwa, wiyelliela, Ela Piriwál! ġiroúmba ta mina unni wittia kauwál pente mina ta.

¹⁹ Ġatun noa wiya ġaiya bon, Kauwa bi kaiyukan pente ta kokera.

²⁰ Ġatun tarai uwa, wiyelliela, Ela Piriwál! nauwa unni ta mina ġiroúmba, wúnkulla baġ ba koroka wurobilla:

²¹ Kulla baġ kinta kakulla ġirouġ kai, kulla bi bukka kauwál; mantan bi wokka-laġ keawai bi ba wunpa barán, ġatun kólbúntia bi unnoa keawai bi ba meapa ba.

²² Ġatun noa bon wiyá, ġirouġ kinbiruġ kóti ko kurraka ko wiyan pirriral-manún banuġ, ġintoa ta mankillikan yarakai. Ġurra bi tia bukka kauwál baġ; mantillin wokka-laġ keawai baġ wunpa barán, ġatun kólbúntillin unnoa keawai baġ ba meapa ba:

²³ Kora koa bi ġupa emmoúmba money ġukilligél lako, marauwil koa baġ emmoúmba kóti ġatun kopatoara ta, emmouġ ka ta uwolli ta?

24 Ġatun noa wiya barun ġarokilliela bara ba taruġ ka, Mantillia unnoa mina unti biruġ bon, ġatun ġuwa bon gala ko tenkan ko ġikouġ.

25 (Ġatun bara wiya bon, Piriwál, ten ta mina mantan noa).

26 Wiyán nurun baġ, Yantinko barun mantan bara ba ġunún wal butti; ġatun keawaran noa ba, unnoa ta mantan noa ba mantillinún wal bon ġikouġ, kinbiruġ.

27 Kulla bara unnoa emmoúmba niuwa-maye, keawai bara emmouġ kánún bi ba piriwál barun, mara barun, bú-uwil koa barun emmouġ kin mikan ta

28 Ġatun wiya noa ba unnoa, waita ġaiya noa ġanka uwa wokka-laġ Hierothalem kolaġ.

29 Ġatun kakulla yakita, uwa noa ba papai Bethábage tako ġatun Bethany tako, bulkára ta ġiakai yitirra Elaión ka la, yakunbéa noa buloara-bulun ġikoúmba wirrobullikan,

30 Wiyelliela, Yuriġ nura wolla kokeraá ko kaiyin tako; uwollinún nura ba untariġ, nanún ġaiya nura wirritoara waréa buttikaġ keawai yellawa pa kúri bulka ka: buruġbuġgulla unnoa, ġatun yemmamulla untiko.

31 Ġatun tarai-kan-to ba wiyánún, Minariġ tin nura unnoa ta buruġbuġgan? ġiakai nura wiyella bon, Kulla noa Piriwállo wiyá.

32 Ġatun bara ba yukatoara, waita uwa, ġatun nakulla ġaiya bara yanti noa ba wiya barun ba.

33 Ġatun buruġbuġgulliela bara ba unnoa waréa buttikaġ, ġikoúmba-ko wiya barun,

Minariğ tin nura buruğbuggan unni waréa buttikag?

34 Ġatun bara wiyá, Piriwállo noa wiya ġala.

35 Ġatun bara yemmama bon kinko: ġatun bara wupéa barun ba kirrikin bulka ka buttikag ka, ġatun wupéa bon bara Iéthunuğ wokka ka.

36 Ġatun uwolliela noa ba, wupéa bara yapuğ ka kirrikinkan nurúnba.

37 Ġatun uwa noa ba papai, bará ka Elaión ka ba koba bulkára koba, yantin konara wirrobullikan pitál ġaiya kakulla, ġatun pitálmulliela bon Eloinuğ kauwál lo pulli to, yantin tin kauwál lin uma ba nakulla bara ba;

38 Wiyelliela, Pitálmabunbilla bon Piriwál ta uwan noa ba Yehóa-úmba koa yitirroa: pital-kámunbilla moroko ka, ġatun killibinbin kámunbilla wokka ka.

39 Ġatun winta-ko Parithaioi kabiruğ konara biruğ wiya bon, Piriwál, koawa bi barun ġiroúmba wirrobullikan.

40 Ġatun noa wiyayelléún barun, wiyelliela, Wiyán nurun bağ, wiya, bara ba kaiyellinún mupai, kaibullinún wal ġaiya unni tara tunuğ tanoa-kál-bo.

41 Ġatun uwa noa ba papai, nakulla noa kokera kariğ, ġatun noa tuğkillimilléún ġaloa rin,

42 Wiyelliela, Ġurrapa bi ba, ġintoa ta, unti purreağ ka ġirouğ ka ta unni tara pitál-kakilliko ġiroúmba ko! wonto ba yakita yuropa ta ġirouğ, kai nakilli tin ġaikuğ tin.

⁴³ Kulla purreäğ, ta kánún ġirouğ kin, bukkan-to ġirouğ wirrinún wal bara kirrai kirai-karai ġirouğ, ġatun karai-karai wirrinún ġirouğ, ġatun mirrámanún bin willi ka yantin ta kaiyinkaiyin ta,

⁴⁴ Ġatun pirikibunpinún bin purrai ta, ġatun ġiroumba wonnai tara murrug kaba ġirouğ, kinba; ġatun keawai bara wupinún tunuğ tarai ta wokka ka; kulla keawai bi ba ġurra pa yakita natala ba ġiroumba.

⁴⁵ Ġatun noa uwa murrariğ kolağ, ġatun yipa ġaiya noa barun ġukillikan, ġatun barun mankillikan unta biruğ;

⁴⁶ Wiyelliela barun, Upatoara unni, Em-moumba kokera ta wiyelligél kokera; wonto ba nura uma unni wollo kakilliko barun nankiye-ko.

⁴⁷ Ġatun wiyelliela noa purreäğ ka yantin ta murrug ka hieron ka. Wonto ba piriwál hieru, ġatun bara ġarammateu, ġatun bara piriwál kùri koba, numa bara bon búnkilli kolağ;

⁴⁸ Yakoai bara ba umulliko ġatun keawai bara, kulla yantin ta kùri pitál kakilliela ġurrulliko bon.

20

¹ ĠATUN yakita kakulla, wakál la tarai ta purreäğ ka, wiyelliela noa ba barun kùri ka, ġatun wiyelliela euagelion, uwa ġaiya bon bara piriwál ġatun bara ġarammateu ġatun bara pärethbuteroi,

² Ġatun wiya bon, wiyelliela, Wiyella gearun, minariġ tin kaiyu tin umullia bi unni tara? ġa ġanto-ke noa bin unni ta kaiyu ġukulla ġirouġ?

³ Ġatun noa wiyayelléun, ġatun wiyelliela barun, Ġatoa wiyánun nurun unni ta wakál; ġatun wiyayelléa tia;

⁴ Korimullikanne-ta Ioanne-úmba, wiya, ta morokó kabiruġ, ġa kúri koba?

⁵ Ġatun bara wiyatan barabo, wiyelliela, Wiyánun géen ba, Morokó kabiruġ ta; wiyánun, ġaiya noa, Kora koa nura ġurrapa bon?

⁶ Kulla géen wiyánun ba, Kúri koba ta; yantinto ġaiya gearun kúriko pintinun tunuġ ko: kulla bara kotan bon Ioannenug propet ta kakulla.

⁷ Ġatun bara wiyá, keawai bara ġurrapa wonta biruġ ta.

⁸ Ġatun noa barun Iéthuko wiya, Keawai baġ, wiyánun nurun minariġ tin kaiyu tin uman baġ unni tara.

⁹ Ġatun potopaiyá ġaiya non barun kúri wiyel-liko unni-ta parabol: Taraito kúriko meapa wain-ġel la, ġatun wúnkulla barun kin upullikan ta, ġatun uwa ġaiya noa kalog kolaġ, yuraki.

¹⁰ Ġatun yakita poaikulléun ba, yuka noa bon wakál umullikan barun kin upullikan ta, ġu-uwil koa bara bon yeai waingél labiruġ; wonto bara ba búnkulla bon, ġatun yuka bara bon waita yeai korien.

¹¹ Ġatun noa toanta yukéa-kan tarai umul-likan: ġatun bara bon búntéa-kan yantibo,

ġatun yarakai uma bara bon, ġatun bon bara yuka waita yeai korien.

¹² Ġatun noa toanta yukéa-kan ġoro-ta, ġatun bara bon mularéa-kan, ġatun wareka bara bon warrai tako.

¹³ Wiya ġaiya noa piriwállo wain-ġél koba, Minnuġ banún kan baġ? Yukánun wal baġ emmoumba yinal pitálmatoara; mirka bara bongurránun, nanún bon bara ba.

¹⁴ Wonto bara ba upulli-kan-to nakulla bon ba, barabo ġaiya wiyellan, wiyelliela, Unni ta wúġgurra piriwál: kaai ġéen búwil bon, purrai koa ka-uwil ġearúnba.

¹⁵ Yanti bon bara wareka wain-ġél labiruġ, ġatun búnkulla ġaiya bon tetti. Minnuġ banún noa barun piriwállo wain-ġél koba ko?

¹⁶ Uwánun wal noa tanan búnkilliko barun upillikan-ko, ġatun ġunún wal wain-ġél taraikan ko. Ġatun ġurra bara ba unni, wiya ġaiya bara, Kámunbi yikora Eloito.

¹⁷ Ġatun noa barun nakilliela, ġatun wiyá, Minariġ-ke unni upatoara yanti, Tunuġ ta wareka wittilli-kán-to, unnoa ta katéakánun wokka ka waiyakan ta wolluġ?

¹⁸ Ġan-ba puntimullinún untoa tunuġ ka tiir-puntimullinún, wal; ġan kinba puntimullinún, minbinún wal bon muta-mutan.

¹⁹ Ġatun tanoa-kál-bo kota bara piriwállo hi-ereuko ġatun ġarammateuko mankilliko bon; ġatun bara kinta kakulla konará tin; kulla bara ġurrá, wiya noa ba unni parabol barun kin.

20 Ġatun bara bon tuminéa, ġatun yuka barun ġakoiyellikan, ġakoġkilliko barunbo kùri mur-raràġ-tai, ġurra-uwil koa bara ġikoúmba wiyellikanne, yaki tin mara-uwil koa bara bon kaiyu kabo kobána kinko.

21 Ġatun wiya bon bara, wiyelliela, Piriwàl, ġurran ġéen wiyen bi ba tuloa, kinta kora bi kauwa taraikan tin kùri kurriġ tin, wonto bi ba wiyen tuloa wiyellikanne Eloi koba:

22 Wiya tuloa ta ġukilliko ġearun tullokan ġikouġ kin Kaithari kin, ġa keawai?

23 Wonto noa ba ġurra ġakoiya barunba, ġatun wiya barun, Yakoai nura tia numan?

24 Túġunbilla tia wakàl denari. Gan kiloa un-noa ġoara ġatun upatoara unni ta? Wiyayelléun bon bara ġatun wiyelliela, Kaitharúmba ta.

25 Ġatun noa wiya barun, Koito Kaithari kinko ġuwa Kaitharúmba ta, ġatun Eloi kinko unnoa tara Eloi-úmba ta.

26 Ġatun keawai bara man pa ġikoúmba wiyelli-ta mikan ta barun kin kùri ka: ġatun mupai kakulla bara.

27 Uwa ġaiya taraikan barun kinbiruġ Thadukaioi kabiruġ bara ġurramaiġaye moron ta katéa-kánùn tetti kabiruġ; ġatun bara bon wiyá,

28 Wiyelliela, Ela Piriwàl Mothéto noa upa ġearun, Taraikan koba ba kóti tetti kánùn ba porikunbai ġikoúmba ta, ġatun tetti noa ba kánùn, wonnai korien, mara-uwil koa ġikoúmba kóti bounnoun ġikoúmt porikunbai ka-uwil koa wonnai ġikoúmba koti koba.

29 Yakita ġaiya warán kakulla kótita theben ta: ġatun kurri biruġ ko búmbéa porikunbai kakilliko, ġatun tetti kakulla, wonnai korien.

30 Ġatun willi-kaba-ko deuteroto búmbéa bounnoun porikun bai kakilliko, ġatun tetti noa kakulla, wonnai korien.

31 Ġatun willi-kaba-ko trito-to búmbéa bounnoun porikunbai kakilliko; ġatun yaki-bo thebento; ġatun bara keawai wimba wonnai, ġatun tetti bara kakulla.

32 Willuġ ta tetti ba bountoa nukuġ.

33 Ġanúmba barun kinba unnoa porikunbai kánun kakilliko moron ba katéa-kánun tetti kabiruġ? kulla bara thebento bounnoun búmbéa porikunbai kakilliko.

34 Ġatun noa Iéthuko wiyayelléun, wiyelliela barun, Wonnai ta untikal búmbillan porikunbai ġatun ġukillaiko búmbilliko:

35 Wonto ba bara murráràġ-tai kánun uwolliko unta kolaġ tanai tako purrai tako, ġatun moron kakilliko tetti kabiruġ, keawai bara búmbúmbillan, keawai ġukitan búmbilliko:

36 Keawai wal bara tetti banún yukita; kulla bara yanti kátan aġelo kiloa; ġatun wonnai tara kátan Eloí-úmba, kátan bara wonnai tara ġali koba moron kánun tetti kabiruġ.

37 Ġatun Mothéko noa ba túġaiya wakál la kulai ta, bouġbuġġa barun tetti-tetti kabiruġ, wiya noa ba bon Yehóanuġ, Eloí ta Abáramúmba, ġatun Eloí ta Ithákúmba, ġatun Eloí ta Yacobúmba.

³⁸ Keawai noa Eloi ta barúnba tetti-tetti koba, wonto ba barúnba moron koba; kulla yantin moron kátan ġikouġ kin.

³⁹ Taraito bara ġárammateukállo wiya ġaiya, Piriwál, murrá ráġ bi wiyan.

⁴⁰ Ġatun yukita keawai bara bon wiya pa kintakan-to.

⁴¹ Ġatun noa barun wiyá, Yakoai bara wiya Kriht ta yinal ta Dabidúmba?

⁴² Ġatun Dabidto noa niuwoabo wiyá, biblion kaba tehillim koba, Yehóako noa wiya bon Piriwál emmoúmba, Yellawolla bi túġkaġkeri ka emmouġ kin,

⁴³ Uma-uwil koa baġ barun bukkakan ġikoúmba yulogél ko kakilliko ġikouġ.

⁴⁴ Dabidto noa ba wiya bon Piriwál yitirra, yakoai ġaiya noa yinal ta ġikoúmba?

⁴⁵ Wiya ġaiya noa barun ġikoúmba wirrobullikan mikan ta yantin ta kúri ka,

⁴⁶ Yakoai nura barun kai ġárammateu tin, pitál koa bara uwa-uwil kurrawitaikan, ġatun umulliko ġukilligél laba ko, ġatun yellawolligél la wokka ka thunagóg ka, ġatun piriwál-gél takilligél laba;

⁴⁷ Mantan bara kokera ba mabogun koba, ġatun umánún wiyellikanne-ta kurra-uwai túġunbilliko: yaki tin bara kánún kauwál tetti kakilliko.

21

¹ ĠATUN noa nakulla wokka-laġ, ġatun nakulla barun porrólkan wúnkilliela ġutoara barúnba wúnkilligél la.

² Ġatun noa nakulla tarai mabogun mirrálkan wúnkilliela bountoa lepto buloara unta ko taroġ kako.

³ Ġatun noa wiya barun, Wiyan baġ nurun tuloa, ġali mabogunto mirrállo wúnkulla kauwál ta bara yantin kearan.

⁴ Kulla yantin ġali wúnkulla bara tullokan barúnba kauwál labiruġ ġutoara Eloi koba ko: wonto bountoa ba bounnoun kinbiruġ mirrál koba wúnkulla yantin tullokan bounnounba.

⁵ Ġatun winta koba wiyelliela hieron tin, uma-toara unni korien tunuġ ko murráràġ ko ġatun ġutoara, wiya noa,

⁶ Unni tara natan nura ba, uwanán ta purreàġ kariġ ka; korien ġaiya ba wakál tunuġ wokka-ka-wokka-ka, yantin wal warekullinún barán.

⁷ Ġatun bara bon wiyá, wiyelliela, Piriwál, yakounta-ke unni tara kánún? ġatun minariġ túġa kánún unni tara ba ġaiya kánún?

⁸ Ġatun noa wiyá, Yakoai nura, ġakoiya kora koa nura ka-uwil; kulla kauwál-kauwállo tanan uwánún emmouġ kin yitirra, wiyellinún, ġatoa ta (Kritht ta); ġatun papai ta kakillin; yanoa uwa yikora nura barun.

⁹ Ġurránún ġaiya nura ba wurawai kauwál ġatun koakillai ta ba, kinta kora nura: kulla unni tara kánún wal kurri-kurri, kulla wirán keawai kánún kabo.

¹⁰ Wiya ġaiya noa barun, Bara kúriko wuruwai wal kánún barun kúriko, ġatun bara piriwál koba barun piriwál koba ko:

11 Ġatun purrai tako pulululu kakilliko winta ka bo, ġatun kunto korien ta ko, ġatun munni kauwálkan; ġatun kinta nakilli tara ġatun kauwál kánùn túġa morokó kabiruġ.

12 W onto ba kurri-kurri ka unni tara ba kánùn, manùn wal bara máttarro nurun, ġatun yarakai nurun umánùn, ġumullinùn nurun thunagóg kako, ġatun jail ko, mantoaro nurun mikan ta ko piriwál lako, ġatun wiyellikan tako emmouġ kinko yitirra ko.

13 Ġatun unni ta kánùn nurun túġa kakilliko.

14 Yanoa nura kota yikora minki ko, minariġ nura wiyayellinùn.

15 Kulla baġ ġunùn nurun kurraka ġatun ġuraki kakilliko, keawai wal yantin bara nurúnba bukka-kan-to kaiyu kánùn wiyayelliko ġa pirriral umulliko.

16 Ġatun nura ġakoiyellinùn wal nurun biyuġbaito ġatun kóti tako kariġ ko, ġatun winta nurun kinbiruġ búnnùn wal tetti barun kai.

17 Ġatun nurun yarakai umánùn yantinto, emmoúmba tin yitirra tin

18 Wonto ba keawai wal wakál kittuġ ġikouġ, kinbiruġ wolluġ kabiruġ tetti kánúun.

19 Murrái kakillikanne nurúnba ka, miromulla nura marai nurúnba?

20 Ġatun nanùn nura ba Hierothalem kirrai-kirrai ta ba konara ba ġurrulla papai ta ba ġaiya wari-warekulli ta ba unnuġ.

21 Murrabunbilla ġaiya barun Iudaia kaba waita bulkará kolaġ; ġatu uwabunbilla barun

willi kaba waita warai tako; ġatun uwabunbi yikora barun tanan koruġ kaba untako.

²² Kulla yakita unti tara purreaġ ka bukka kakillikanne, kauwil koa yantin upatoara kánun wal kakilliko.

²³ Yapallun bara wonnaikun ġatun bara pit-tallikun, yakita ġaiya purreaġ ka! kulla wal kánun kauwál yarakai purrai ta, ġatun bukka unti yantin ta kúri ka.

²⁴ Ġatun bara tetti kapaiyinún yirrá biruġ, ġatun barun yutinún wal mantoara kakilliko yantin tako purrai kariġ kako: ġatun Hierothalem wattawánun barán bara ethánékálo, yakita kalai tako barúnba koba ġoloin kánun ethánékál.

²⁵ Ġatun ġaiya kánun wal túġa punnál la, ġatun yellana ka, ġatun mirri ka; ġatun purrai taba yarakai ta barun kin kúri ka, ġatun kinta kauwál korowa ta ġatun bókkaloġ kólbilaġbullin;

²⁶ Kúri koba búlbúllo kotan kinta-kan-to, ġatun nakilli tabiruġ ġaloa tara kotanan ba uwánun purrai kolag; kulla wal barun tolománun wal kaiyukan ta moroko koba.

²⁷ Ġatun yakita ġaiya wal nanún Yinal ta kúri koba tanan uwollillún yareil loa kaiyu koa, ġatun killibinbin koa kauwál loa.

²⁸ Ġatun kánun ba unni tara paipinún, nauwa wokka-laġ, ġatun wokka-laġ kauwa kia-kia nurúnba wolluġ; kulla tanan uwánun paipai nurúnba wommunbillikanne-ta.

²⁹ Ġatun noa wiya barun wakál parabol; Nauwa kokuġ ta, ġatun yantin kulai ta;

30 Paikullinùn bara ba, nanùn nura ġatun ġuurrànùn nura nurun kinbiruġ wunál kátan paipai taba.

31 Yaki kiloa nura, nanùn nura ba unni tara paikulliko, ġurulla ġaiya nura piriwál koba Eloi koba kátan papai taba.

32 Wiyan tuloa nurun baġ, Keawai unni willuġġél tetti-tetti kánùn, yakita-ko ġoloin ba kánùn.

33 Moroko ta ġatun purrai ta kánún wal waita uwánùn, wonto ba keawai wal em-moumba wiyellikanne unni tara keawai wal waita uwánùn.

34 Ġatun yakoai nura nurabo, kauwa ba yantin ta nurúnba búlbúl matayel koa katéa-kùn ġatun kuttawaiban koa katéa-kùn, ġatun umillikéún koa katéa-kùn ġali koba moron koba, ġatun yanti ta purreaġ ka paipinùn ġati nurun kin.

35 Kulla pika kiloa yanti uwánùn untoa purreaġ ka barun kin yellawan yintin ta yaki tin purrai ta.

36 Tumimilla nura, ġatun wiyellia yanti-katai to, ka-uwil koa nura murraraġ kakilliko moron ko unti tara biruġ paikullinùn wal ġatun ġarokilliko mikan tako yinal lako kúri koba ko.

37 Ġatun purreaġ ka wiyelliela noa murrug ka hieron la; ġatun noa uwa waita tokoi ta, ġatun yellawa noa bulkára ġiakai yitirra Elaión ka la.

38 Ġatun yantin bara kúri uwa ġorokan ta ġikouġ kinko hieron lako, ġurrulliko bon.

22

1 YAKITA kakulla papai takillikanne nulai lebben korien koba, ġiak yittira Pathak.

2 Ġatun bara piriwál hiereuko ġatun ġárammateuko nukilliela búnkilli kolaġ bon tetti wirrilliko; kulla bára kinta kakulla kúri tin

3 Pulóġkulléün noa Thatánto murrug ka bon Iudathkin, tarai yitirra ġiakai Ithákariot, wakál noa dodeka kabirug.

4 Ġatun noa waita uwá, ġatun wiyelliela barun piriwál hiereunug ġat barun kapátin, yakoai noa ba ġakoyánún bon barun kin.

5 Ġatun pitál kakulla, ġatun bara wiya ġukilliko bon arguro.

6 Ġatun noa wiyai, ġatun mittilliela noa ġakomulliko bon barun kin, yakita bara ba konara waita ġaiya uwa.

7 Kakulla ġaiya purreaġ nulai lebben korien ta, yakita Pathak bunnúm wal ba tetti.

8 Ġatun noa yuka Peternug ġatun Ioannenuġ, wiyelliela, Yuriġ uwolla umulliko Pathak ta, ta-uwil koa géen.

9 Ġatun bara bon wiyá Wonta-ke géen umánún?

10 Ġatun noa barun wiyá, A! nauwa nura, yakita uwánún nura ba kokerá kariġ ka, unta ġaiya nurun wakállo kúriko wimbi-kaba-kan-to kokoin-kan-to nuġgurra uwánún nurun; wirrob-ulla bula bon murrug kolaġ kokerá kolaġ unta-ko pulóġkullinún noa ba.

11 Ġatun wiyánún nura bon kokeratin, Piri-wallo wiyan bin, Wonnug waiyakan takilligél,

untoa bağ ba tanun Pathak ta emmoúmba katoa wirrobullikan toa?

12 Ġatun nurun túgkaiyánùn wal noa kauwál ta waiyakan wokka kaba wupitoara: unnuğ umulla.

13 Ġatan bara waita uwa, ġatun nakulla bara unni tara yantin ba wiya barun: ġatun bara upéa Pathak ta.

14 Ġatun yakita kakulla hóra ba, yellawa noa barán, ġatun dodeka ta apothol ta ġikouğ katoa.

15 Ġatun noa barun wiyá, Kauwál ta emmoúmba kotatoara takilliko unni Pathak ta nurun katoa, ta-uwil koa kurri-kurri tetti kolag ke bağ:

16 Kulla bağ wiyán nurun, Keawai wal bağ tanún unta-kál kabo ba kánùn piriwál koba ka Eloi koba.

17 Ġatun noa mankulla wimbi, ġatun pitálma ġaiya noa, wiyelliela, Mara unni ġukillai koa nurabo:

18 Kulla bağ wiyán nurun, Keawai wal bağ pittánùn yeai tabiruğ ampelo tabiruğ, kabo koa uwa-uwil piriwál koba Eloi koba tanan.

19 Ġatun noa mankulla arto ta, ġatun pitálma ġaiya noa, ġatun yiirbuğga, ġatun ġukulla barun, wiyelliela, Unni ta emmoúmba murrin ġutoara nurun kin: umulla unni yanti ġurrulliko tia.

20 Yantibo wimbi takilli biruğ yaréa ka, wiyelliela, Unni wimbi ta wiyatoara ta buğgaikál emmuğ kinbiruğ ġoroğ kiroapa nurun kai.

21 A! na-uwa, unni ta máttára ġikoúmba ġakoyelli-kan-to tia, emmouġ katoa ba takilligél laba.

22 Yuna bo ta wal noa uwánún Yinal kúri koba, yanti wiyatoara; yapallun unnoa kúri ġakoyelli-kan-to bon ba!

23 Ġatun bara wiyellan barabo, ġan-to barun kinbiruġ-ko umánún ta unni.

24 Ġatun koakillan bara barabo, ġan-ke kánún piriwál barun kinbiruġ.

25 Ġatun noa wiya barun, Bara ta piriwál ethánékál koba katilléún bara; ġatun bara ta katillikan ġiakai yitirra murroġ-tai.

26 Wonto nura ba keawai yanti kánún; wonto noa kurrikóġ nurun kinba, kámunbilla bon yanti mitti; ġatun noa piriwál kátan, yanti umullikan ta.

27 Wonnuġ-ke kauwál unnuġ, niuwoa yellawan noa ba takilli ta, niuwoa umánún noa ba? wiya, unni ta noa yellawollin ba takilli taba? wonto baġ ba kátan nurun kinba yanti niuwoa ba umullikan ta.

28 Nura ta emmouġ kin minkéa emmouġ ka ta numatoara:

29 Ġatun ġutan nurun baġ kakilliko piriwálgél lako, yanti tia emmoúmba Biyuġbaito ġukulla tia;

30 Ta-uwil koa nura ġatun pitta-uwil emmouġ ka ta takilligél la emmouġ ka ta piriwálgél la, ġatun yellawa-uwil yellawolligél la piriwál koba ka, wiyellin barun konara dodeka ta Ithárael koba.

³¹ Ġatun noa piriwállo wiyá, Ela Thimon, Thimon! ġurrulla, Thantánto noa wiyan bin mankilliko kirrai-kirrai koa biloa uma uwil yanti wiet kiloa:

³² Wonto baġ ba wiyelléun ġirouġ kai ġurra-uwil koa bi; ġatun minki bi ba kánun, pirral-mulla ġaiya barun bi kóti ta ġiroumba.

³³ Ġatun noa wiya bon, Piriwál, kátan baġ unni miriġil uwolli kolaġ ġikouġ katoa ko jail kolaġ ġatun tetti kakilli kolaġ.

³⁴ Ġatun noa wiyá, Wiyan banuġ, Peter, keawai wal muġkaka ko tibbinto wiyánun unti purreaġ ka, kurri-kurri ka bi ba ġakoyánun tia ġoro-ka ġimillin bi tia ba.

³⁵ Ġatun noa wiya barun, Yuka nurun baġ ba yinuġ korien, ġatun pika korien, ġatun tuġġanóġ korien, wiya, nura minariġ lo? ġatun bara wiyá, Keawai.

³⁶ Wiya ġaiya noa barun, Wonto ba yakita unti, niuwoa ba yinuġkan, mamunbilla bon unnoa, ġatun yanti pika; ġatun niuwoa yirra korien, ġumunbilla kirrikin ġikoúmba, wakál koa noa ġukilli ko.

³⁷ Wonto baġ ba wiyan nurum, unni ta upa-toara ka-uwil koa emmouġ kin kakilliko ġiakai, Tumbitoara noa barun kin yarakai willuġ ka: kulla unni tara emmouġ kin ba kakillinun ġoloin ko.

³⁸ Ġatun bara wiyá, Piriwúl, na-uwa unni tuloa buloara yirra. Ġatun noa wiya barun, Tantoa-bota

³⁹ Ġatun noa uwa warrai koba, ġatun waita uwa uwolli kolaġ bulkára kolaġ Elaión ko la

kako; ġatun ġikoúmba wirrobulli-kan wirroba bon.

⁴⁰ Ġatun uwa noa ba unta, wiya ġaiya noa barun, Wiyella, keawai koa nura pulóġkulli korien yarakai kolaġ.

⁴¹ Ġatun noa waita uwa barun kinbiruġ yanti kiloa tunuġ koba pintia, ġatun waroġbugko upullin barán, ġatun wiyá,

⁴² Wiyelliela, Biyuġ, wiya bi unni wimbi manún emmouġ kinbiruġ: yanoa emmoúmba kotellikanne ġiroúmba ta kámunbilla kakilliko.

⁴³ Ġatun paipéa wakál aġelo moroko kabiruġ pirrirmullin bon.

⁴⁴ Ġatun kirkinkan noa kanwákan, wiyelliela noa pirriral butti; ġatun ġikoúmba kurrol upulléun barán purrai kolaġ yanti kiloa komonba kauwál gorog koba.

⁴⁵ Ġatun bouġkulléun noa ba wiyelli tabiruġ, ġatun uwa ġikoúmba tako wirrobullikan tako, nakulla ġaiya noa barun birriki birriki minkikan,

⁴⁶ Ġatun noa wiya barun, Minariġ tin nura birrikin? Bouġkullia ġatun wiyella, uwéa-kun koa nura yarakai kolaġ.

⁴⁷ Ġatun yakita wiyelliela noa ba, a! konara, ġatun noa yitirra ġiakai Iudath, wakál ta dodeka kabiruġ, uwa ġanka barun kin, ġatun uwa ġaiya noa papai Iéthu kin, búmbúmkakilliko.

⁴⁸ Wonto noa ba Iéthuko bon wiya, Ela Iudath! ġakoman binuġ Yinal kúri koba búmbuġgullito?

49 Nakulla bara ba ġikouġ kinba minnuġ-bulli kolaġ, wiyabon bara, Ela piriwál! wiya, ġéen búntan yirra ko?

50 Ġatun wakál barun kinbiruġ kunbuntéa wakál umullikan hiereu koba piriwál koba, ġatun kunbuntéa bon túġkaġ-keri ġurréuġ.

51 Ġatun Iéthuko noa wiyayelléun, ġatun wiyelliela, Kamunbilla nura unni. Gatun bon noa numa ġurréuġ ġatun turon bon uméa-kan

52 Wiya ġaiya Iéthuko barun piriwál hiereu koba, ġatun barun kapátin hieron koba, ġatun barun ġarrokáł, uwa bara ġikouġ kin, Wiya, nura tia uwan yanti mankiye ko yarakaikan ta, yirrakan ġatun kotarakan?

53 Kakulla baġ ba nurun kin yanti-katai purreaġ ka hieron ka, keawai nura tia manpa máttárru: wonto ba unni yakita ta katan nurúnba ġatun kaiyukan tokoi tako.

54 Mankulla ġaiya bara bon, ġatun yutéa bon, mankulla ġaiya bon kokera ko piriwál koba kako hiereu koba kako. Gatun Peterko noa wirroba kalog kolaġ.

55 Ġatun upilléun bara ba koiyuġ ko willi ka kokera, ġatun yellawa yantin, Peter ġaiya noa yellawa barun kin.

56 Ġatun taraito murrakinto nakulla bon, yellawa noa ba koiyuġ ka ġatun pimmilliela bon pirrallo, ġatun wiya, Unni noa kúri kakulla ġikouġ katoa.

57 Ġatun noa ġakoiya bon, wiyelliela, Ela murrakin! keawai bon baġ ġimilli korien.

58 Ġatun toanta taraito bon nakulla, ġatun wiyelliela, Gintoa ta yanti bo barúnba. Ġatun noa Peterko wiyá, Kùri, keawaran baġ.

59 Ġatun, yakita toanta, wakál hora ta yukita, taraito wiya pirralma wiyelliela, Yuna bo ta unni kuri kakulla ġikouġ katoa; kulla noa Galilaiakál.

60 Ġatun noa Peterko wiyá, Ela kùri! keawai baġ ġurran yakoai bi ba wiyán. Ġatun wiyelliela noa ba, tanoa-kal-bo muk-kaka-ko ġaiya wiya tibbinto.

61 Ġatun noa Piriwál warkulléun, ġatun nakilléun bon Peternuġ. Ġatun Peterko noa ġurra wiyellita Piriwál koba, wiya bon noa ba ġiakai, Ġikoyánun wal bi tia kurri-kurri tibbinto mukka ko wiyánun ġoro-ka.

62 Ġatun Peter noa uwa warrai koba, ġatun tuġkilléun ġaiya noa kauwál.

63 Ġatun bara kùriko mankulla bon Iéthunuġ béelma bon, ġatun bünkulla bon.

64 Ġatun munmin bara ba upéa bon, bünkulla ġaiya bon bara ġoará, ġatun wiya bon, wiyelliela, Wiyella bi, ġanto-ke bin bünkulla?

65 Ġatun kauwál-kauwál taraikan yarakai wiya bara ġikouġ kin.

66 Ġatun purreaġ ba kakulla, kau-umullan ġaiya bara ġarrotai kùri koba, ġatun bara piriwál hiereu koba, ġatun bara ġárammateu, ġatun yutéa ġaiya bon kau-umulligél lako barúnba tako,

67 Wiyelliela, Kritht ta bi unni? wiyella gearun. Ġatun noa wiya barun, Wiyánún nurun bağ ba, keawai ġaiya wal nura gurránún:

68 Ġatun wiyánún nurun bağ ba, keawai wal nura wiyaiyellinún tia, keawai wal nura tia wamunbinún.

69 Kabo noa Yinal kùri koba yellawánún túğkağ ka kaiyukan ta Eloi koba ka.

70 Wiya ġaiya bara yantinto, Yinal ta bi unni Eloi koba? Gatun noa wiya barun, Wiyan nura ġatoa ta unni.

71 Ġatun bara wiya tantoa ta, Yanoa gearun kin gurrullikanto taraito? kulla ġéen ġurra ġéebo kurraka kabiruğ, ġikouğ kinbiruğ kóti kabiruğ.

23

1 ĠATUN bara yantin konara bouğkulléún, ġatun yutéa bon Pilato kin.

2 Ġatun bon bara pirralma, wiyelliela, Ġurra ġéen bon unni ġakoyelliela noa ba barun kùri willuğğél, ġatun wiyelliela, yanoa ġuki yikora tullokan Kaitharinuğ, wiyelliela, niuwoa-bo-ta Kritht ta wakál ta Piriwál.

3 Ġatun Pilato-to wiya bon, wiyelliela, Ġa ġintoa ta Piriwál kátan barúnba Iudaioi koba? Ġatun noa wiyayelléún bon, ġatun wiyá, Ġintoa ta wiyan.

4 Wiya ġaiya noa Pilato-to barun piriwál hiereu ġatun barun kùri, Keawai bağ ġurra pa yarakai unti kùri ka.

5 Ġatun bara bukka-buttibuġkċa, wiyelliela, Pirralman noa barun kŃri wiyellin, yantin ta Iudaia ka, Galilaia tinto unti kolaġ.

6 Ġurra noa ba Pilato-to Galilaia ka, wiya noa, Unni kŃri Galilaiakal?

7 Ġatun ġurra noa ba HerodŃmba-kan noa wottaikan, yuka bon noa Herod kinko, yakita ġaiya niuwoabo kakulla Hierothalem ka.

8 Ġatun nakulla bon noa ba Herodto Iċthunuġ, pital ġaiya noa katan kauwal, kulla noa natelli ba bon yuraki tabiruġ, kulla noa ġurra kauwallan ġikouġ kinba; ġatun nakilliko tarai umatoara ġikouġ kai.

9 Wiya ġaiya bon noa wiyellikanne kauwal-kauwal; wonto noa ba keawai wiyelli pa bon.

10 Ġatun bara piriwal hiereu ġatun bara ġarammateu ġarokilliela, ġatun pirralmulliela bon kauwal.

11 Ġatun Herod katoa ba bara wuruwai koba ġurramaġa bon bara, ġatun beelma bon, ġatun wuda bon konċin to kirrikin to, ġatun yukċa-kan bon Pilato kinko.

12 Ġatun unta purreaġ ka wakal la, Pilato ġatun Herod kŃti bula umullan: yakita unta kakillan bula bukkakan bula-bo.

13 Ġatun Pilato-to noa kau-wiya noa ba barun piriwal hiereu, ġatun barun piriwal, ġatun barun kŃri,

14 Wiya ġaiya barun, Mankulla nura bon unni kŃri eummouġ kinko yanti wakal noa ġakoya-uwil ba kŃri; ġatun, a! ġurulla, nuiya ta bon baġ unni mikan ta nurun kin keawai baġ ġurrapa

yarakai ġikouġ kin, ġinoatara tin pirralma bon nura:

¹⁵ Keawaran, keawai Herodto: kulla baġ yuka nurun ġikouġ kin; ġatun nauwa, keawai ġali tin tetti korien noa kánun.

¹⁶ Wélkorinùn wal bon baġ, ġatun wamunbinùn ġaiya bon.

¹⁷ (Kulla noa buruġbuġġánun wal wakál yakita ta takillikan ne ta.)

¹⁸ Ġatun bara kaaibulléun wakáll purawai, wiyelliela, Yuriġ unni kúri; ġatun buruġbuġgulla bon Barabbanuġ ġearun kinko:

¹⁹ (Ġali noa wakál wuruwai tin kokerá ġatun búnkilli tin tetti tin wúnkulla bon jail ka.)

²⁰ Koito noa ba Pilato-to kotelliela buruġbuġgulliko bon Iéthunuġ, wiyéa ka barun.

²¹ Wonto bara ba wiyá, wiyelliela, Buwa bon tetti, buwa bon tetti.

²² Ġatun noa barun wiya yukita ġoro-ka, Minariġ tin? minariġ noa yarakai umá? keawai baġ ġurrapa taraikan ġikouġ kin ġaloa kolaġ búnkilli kolaġ tetti wirrilliko; wélkorinùn wal bon baġ, ġatun wamunbinùn bon.

²³ Ġatun bara tanoa-kál-bo pulli kakulla kauwál, wiyelliela, búwil koa bon tetti. Ġatun pulli barúnba ġatun barúnba piriwál hiereu pirral kakulla.

²⁴ Ġatun Pilato-to noa wiyá, ka-uwil koa yanti wiya bara ba.

²⁵ Ġatun noa bon buruġbuġġa barun kin unni bon wuruwai tin ġatun búnkilli tin tetti tin wúnkulla bon jail ka wiyatoara barúnba; ġatun noa bon Iéthunuġ wamunbéa barun kin.

26 Ġatun yutéa bon bara ba yuriġ, mankulla ġaiya bara wakál Thimónnuġ Kureniakál ta, tanan uwolliela koruġ tin, ġatun wupéa bara ġikouġ kin taligkabillikanne, kurri-uwil koa noa willuġ tin Iéthu katoa.

27 Ġatun wirroba bon bara kauwállo konaro, ġatun bara nukuġ-ko, túġkilliela ġatun minki kakilliela ġikouġ kai.

28 Wonto noa ba Iéthu warkulléün barun kai koba, wiyá, Yináلكun Hierotilalemkálin, túġki yikora emmouġ kai, wonto ba túġkillia nura nurunbo, ġatun nurun kaiko wannai tara ko.

29 A! na-uwa, purreuáġ kariġ tanan uwollinün, yakita unta wiyánün bara ba, Murrárúġ bara wannai korien, ġatun unnuġ tara pika keawai pórkulli korien, ġatun paiyil keawai pittelliko.

30 Yakita ġaiya bara wiyellan bulkára kariġ, Puntimullia ġearun kin, ġatun yúnko ko, Wutilla ġearun.

31 Ġatun uwollinün bara ba unni tara kúlai ta kiruġ ka, minnuġ banün wal kúlai ta turrál la?

32 Ġatun unnuġ bula taraikan yarakai willuġ, yutéa ġikouġ katoa wúnkilliko tetti wirrilliko.

33 Ġatun uwa bara ba unta ko, ġiakai yitirra Kalábary, unta ġaiya bara búnkulla bon ġatun bulun yarakai bula, wakál ta túġkaġ-keri ka ġatun tarai ta wunto-keri ka.

34 Wiya ġaiya noa Iéthuko, Biyuġ, kámünbilla barun, kulla bara keawai ġurra korien umulli ta. Ġatun toinbillan bara kirrikin ġikoumba, ġatun wupillan woiyo.

35 Ġatun bara nakilliela ġarokito. Ġatun bara piriwál yantibo barun katoa béelmulliela, wiyelliela, Miromá noa taraikan; miromabunbillia bon ġikouġ kóti, wiya noa ba Kritht ta, ġirimatoara Eloi-úmba.

36 Ġatun bara militiko béelma bon, uwolliela ġikouġ kin, ġatun nupilliela bon aket,

37 Ġatun wiyelliela, Wiya bi ba piriwál Iudaioi koba, miromullia bi ġintoabo kóti.

38 Ġatun upulléun wakál upatoara wokka ka ġikouġ kin pulli Hellenik koba, ġatun Latin koba, ġatun Hebáraio koba, ġiakai, Unni ta Piriwál Iudaioi koba.

39 Ġatun wakállo yarakai bulun kinbiruġko, kakilliela ba kúlai ta, béelmulliela bon, wiyelliela, Wiya bi ba Kritht ta, miromullia bi ġintoabo ġatun ġearun.

40 Wonto ba taraito wiyayelléuun, koakilliela bon, wiyelliela, Keawai bi kinta korien Eloi kai, ġatun ġintoa ta kátan wakál la umatoara?

41 Ġatun ġalin yakita murrarág umá; yaki tin ġalin kai umatoara tin: wonto noa ba ġali kúriko, keawai noa yarakai umá pa.

42 Ġatun noa wiya Iéthunuġ, Piriwál, ġurrulla bi tia, uwánun ġaiya bi ba piriwálgél lako ġirouġ ka tako.

43 Ġatun noa Iéthuko wiya bon, Yuna bo ta wal baġ wiyán ġirouġ, Unti buġġai purreaġ ka kánun bi tia emmouġ katoa Parádeith ka tako.

44 Ġatun yakita kakulla hora ka hekto ta, tokoi ta kakulla yantin ta purrai ta katéa ka hóra kako nain tako.

45 Ġatun punnāl ta tokoi kakulla, ġatun kirrikin ta hieron kako yiirkulléun búlwa koa.

46 Ġatun noa ba Iéthuko kaaibulléun wokka wiya noa, Biyuġ, wunún baġ emmoúmba marai ġirouġ kin máttára; ġatun wiyelléun noa ba unni, wúnkulla ġaiya noa marai

47 Yakita ġaiya noa ba kenturionko nakulla unni umatoara, pitálma noa Eloinuġ, wiyelliela, Yuna bo ta wal murráráġ unni kúri.

48 Ġatun bara yantin kúri uwa nakilliko ġala ko umatoara ko, wirrilléun bara wapara, ġatun willuġbo bara uwa.

49 Ġatun yantin ġikoúmba kóti ta, ġatun bara nukuġ wirroba bon Galilaia kabiruġ, ġarokéa kaluġ ka, nakilliela unni tara.

50 Ġatun kakulla wakál kúri, ġiakai yitirra Yothep, wiyellikan kátan; murráráġ kakillikan, ġatun tulua kakillikan:

51 Ġali keawai noa pitál korien barúnba ko wiyellikanne ko ġatun barúnba umatoara ko; Arimathéakál noa, wakál ta kokera Iudaiói koba; niuwoa ba mittilliela piriwál lako Eloi koba kako.

52 Unni noa uwa Pilato kin, bon wiyelliko murrin ko Iéthu koba ko.

53 Ġatun noa mankulla barán, ġatun muġġama kirrikin ta, ġatun wúnkulla tulmun ta umatoara tunuġ ta; keawai ba unta kúri wúntelli ta.

54 Ġatun unta purreáġ ka tupoi-tupoi-kanne-ta, ġatun papai kakulla thabbat ta.

⁵⁵ Ġatun bara nukuġ uwa ġikouġ katoa Galilaia kabiruġ wirroba yukita, ġatun nakulla tulmun, yakoai ba wúnkulla murrin.

⁵⁶ Ġatun bara willuġbo, ġatun mankulla aromata ġatun mura; ġatun koréa purreaġ ka thabbat ta, yaki tin wiyatoara tin.

24

¹ YAKITA kakulla puneaġ ka yukita thabbat biruġ ka,goiokan ta, uwa bara unti ko tulmun tako, mankillin aromata umá bara ba, ġatun taraikan uwa barun katoa

² Ġatun bara nakulla tunuġ umatoara kurrai-kurrai biruġ kurraka ko tulmun tabiruġ.

³ Ġatun bara uwa murrariġ, ġatun keawai bara na korien murrin ta Piriwál koba Iéthu koba.

⁴ Ġatun yakita kakulla, kotelliela bara ba ġe tin, a! buloara kúri bula ġarokéa barun kin killibinbin kaba kirrikin taba,

⁵ Ġatun bara ba kinta kakilliela, ġatun wúnkulliela barúnba goara baran purrai tako, wiya bula barun, Minariġ tin nura nakillin moron-kan ta unti tetti-tetti ka?

⁶ Keawai noa unti, kulla noa waita ka ba bouġkulléún: ġurrulla nura yanti wiya nurun noa ba, yakita noa ba kakulla Galilaia ka,

⁷ Wiyelliela, Yinal ta kúri koba wunún wal bon máttára yarakai-willuġ koba ka, ġatun búnnún wal tetti, ġatun purreaġ ka tarai ka kúmba-ken bouġkullia kánún noa.

⁸ Ġatun ġaiya bara kotelliela ġikoúmba wiyelli tara,

9 Ġatun willuġbo bara uwa tulmun tabiruġ, ġatun wiya unni tara barun kin dódeka ta, ġatun barun yantin ta.

10 Ġala bountoa Mari-ko Magdalakálin-to, ġatun bountoa Ioanna-ko, ġatun bountoa Mari-ko tunkan-to Yacóbo-úmba-ko, ġatun taraikan-to bara nukuġ-ko barun katoa, wiya unni tara barun apotholnuġ.

11 Ġatun bara ba wiyelli tara kakulla barun kin yanti kiloa ġakoyelli tara, ġatun bara keawai ġurraielli pa barun.

12 Peter ġaiya noa ġarokéa, ġatun murra tulmun tako; ġatun woinkulliela barán, nakulla noa kirrikin wuntoara pitaka, ġatun waita noa uwa, kotelliela unni tara kátan ba.

13 Ġatun yakita purreaġ ka yantibo, buloara-bula barun kinbiruġ uwa kokerá kolaġ, ġiakai yitirra Emmaou, yakita kaloġ Hierothalem kabiruġ purloġ hekékonta ta.

14 Ġatun bara wiyellan unni tara kakulla ba.

15 Ġatun yakita kakulla, wiyelliela ba, ġatun kotelliela bara ba, Iéthu noa niuwoabo uwa papai barun kin, ġatun uwa barun katoa.

16 Wonto ba ġaikuġ barúnba tullamá, ġimilli korien koa bara bon.

17 Ġatun noa wiya barun, Minariġ, nura unni tara wiyellan, uwollin nura ba, ġatun minki kátan?

18 Ġatun wakál bulun kinbiruġ, ġiakai noa yitirra Kleopa, wiyayelléun, wiyelliela bon, Ġintoa bo ta wakál ġowikan Hierothalemkál, ġatun

keawai unni tara ġurrapa kakulla ba unti tara purreaġ ka?

19 Ġatun noa wiya barun, Minariġ-ke unni wonnuġ? Ġatun bon bara wiyá, Gikouġ kin Iéthu kin Nadharetkál unni kakulla propet ta kaiyukan umulliko ġatun wiyelliko mikan ta Eloi koba kin, ġatun yantin ta barun kin kùri ka:

20 Ġatun yakoai bara ba piriwál hiereu, ġatun ġearúnba piriwál kariġ wúnkulla bon wiyayelliko tetti kolaġ, ġatun bara bon búnkulla tetti.

21 Wonto géen ba kota niuwoa miromulliko Ithàraelnuġ: ġatun yantin unni tara ba, unni buġgai kúmba-ken-ta kátan unnoa tara umatoara biruġ

22 Kauwa, tarai bara nukuġ ġearúnba konara biruġ kota bunbéa bala ġearun, bara ġoiokéen kátan tulmun ta:

23 Ġatun keawai bara ba na pa ġikoúmba murrin, uwa ġaiya bara, wiyelliela, nakéun bara natoara aġelo kariġ koba wiya moron noa kakulla.

24 Ġatun taraikan barúnba ġearun kinba uwa tulmun kolaġ, ġatun nakulla yanti bara nukuġko wiya; keawai bon bara na korien.

25 Wiya ġaiya noa barun, A! woġkál nura, ġatun pirriral búbúl ġurrulliko yantin ta wiyatoara bara ba propet to!

26 Keawai noa Kritht kámunġinbia ta umatoara ba unni tara, ġatun uwolliko kirrikin kolaġ ġikouġ ka tako?

27 Ġatun kurri-kurri Mothe ko noa ba wiya, ġatun yantin to propet kariġ ko, ġurrabunéa

ġaiya noa barun unnoa tara upatoara biruġ ġikouġ kai.

28 Ġatun bara papai uwa unta kolaġ kokerá kolaġ, unta kolaġ bara: ġatun noa puntelliela kalog kolaġ.

29 Wonto bara ba pirralma bon, wiyelliela, Kauwa gearun katoa; kulla wal yaréa kakillilin, ġatun purreaġ ta waita uwollilin. Ġatun noa uwa murrariġ kakilliko barun katoa.

30 Ġatun yakita kakulla, yellawa noa ba barun katoa takilliko, mankulla noa arto, ġatun pitálma noa, ġatun yiirbugga, ġatun ġukulla ġaiya barun.

31 Ġatun ġaikuġ barúnba buġkulléun, ġatun ġimilléun ġaiya bara bon; noa ġati kakulla barun kinbiruġ.

32 Ġatun bara wiyellan barabo, Wiya, ġearúnba búlbúl winna ba gearun kinba ko murrug kaba ko, wiyelliléun noa ba gearun katoa, ġatun ġurrabunbéun noa ba gearun upatoara ta?

33 Ġatun bouġkulléun tanoa-kál-bo ġatun willuġ ba kakulla Hierothalem kolaġ, ġatun nakulla barun hendeka ta, ġatun barun taraikan barun katoa,

34 Wiyelliela, Bouġkulléun bo ta yuna Piriwál ta, ġatun paikulléun Thimon kin.

35 Ġatun bara wiya unni tara upatoara yapig koa, ġatun ġimilléun bara bon yiirbuggulliela noa ba arto.

36 Ġatun bara ba wiyelliela, Iéthuko noa niuwoabo ġarokéa willi ka barun kin, ġatun wiya barun noa, Pitál nura kauwa.

37 Wonto bara ba pulul-pulul kakulla ġatun kinta-kan, ġatun kotelliela bara marai ta bara nakulla.

38 Ġatun noa wiya barun, Minariġ tin nura kinta kátan? ġatun minariġ tin nurúnba búlbúllo kotan?

39 Nauwa tia máttára emmoúmba, ġatun yulo emmoúmba, Gatoa bo: numulla tia, ġatun nauwa; kulla keawai marai koba purriúġ korien ġatun tibun korien, yanti nakulla nura tia ba emmoúmba.

40 Ġatun wiya noa ba unni, túġumbéa barun noa ġikoúmba máttára ġatun yulo.

41 Ġatun keawai bara ba ġurra pitál ko, ġatun kotelliko, wiya noa barun, Wiya, nuruúnba kunto unti?

42 Ġatun bara bon ġukulla pundol koiyubatoara makoro biruġ, ġatun pundol nuparai kabiruġ.

43 Ġatun noa mankulla, ġatun takulla barun kin mikan ta.

44 Ġatun noa wiya barun, Unni tara wiyellikanne-ta wiya nurun baġ ba, kakulla baġ ba nurun katoa, yantin koa ka-uwil kakilliko upatoara wiyellikanne-ta Mothé-úmba, ġatun barun ba propet koba, ġatun tehillim kaba, emmouġ kai.

45 Ġurrabunbéa ġaiya noa barun, ġurra-uwil koa bara upatoara ta;

⁴⁶ Ġatun wiya noa barun, Yaki upatoara, ġatun yaki murràràġ ta Kritht ko ġikouġ kakilliko tetti ko, ġatun bouġkulliko kúmba-ken-ta purreàġ ka tetti kabiruġ:

⁴⁷ Ġatun wiyabunbi-uwil koa minkikanne-ta ġatun warekullikanne-ta yarakai umullikan ko ġikouġ katoa biruġ yitirra biruġ yantin ta konara, kurri-kurri kabiruġ Hierothalem kabiruġ.

⁴⁸ Ġatun nura nakillikan kàtan ġali tara ko.

⁴⁹ Ġatun, ġurrulla, wupin baġ nurun kin wiyatoara emmoúmba koba Biyuġbai koba: wonto nura ba minkéa kokerá Hierothalem ka, kaiyu koa nurun kauwál búlwára tin.

⁵⁰ Ġatun yutéa noa barun kalog kolaġ Bethany ka bo, ġatun noa wupiléun máttara ġikoumba wokka-laġ, ġatun pitálma noa barun.

⁵¹ Ġatun yakita kakulla, yaki pitálmulliela noa ba barun, mantilléun ġaiya bon barun kinbiruġ, ġatun kurréa bon wokka-laġ moroko kako.

⁵² Ġatun bara bon murràràġ koiyelliela, ġatun willuġ ba kakulla Hierothalem kolaġ kauwál-kan pitál-kan:

⁵³ Ġatun kakilliela murrug hieron ka, murràràġ wiyelliela ġatun pitálmulliela bon Eloinuġ.

AMEN.

EUANGELION UNNI TA JESU-ÚBA
CHRIST-KO-BA UPATOARA LUKA-UMBA
The Gospel According to Luke in the Awabakal
language of Australia

Public Domain

Language: Awabakalkoba (Awabakal)

2020-03-03

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source
files dated 31 Aug 2023

d6db59b5-f660-51ee-98f5-a9b6193eac6e